

קונטרס

אאלפך חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בנימין

תורה לשמה

תורת ששתונים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף בנימין דורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקיישים: כוכביות [*]
סולמית [#] -
[מספר שיעור] -
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
(דרך המייל/פקס)
ישלח בקשה במייל
bilvavi231@gmail.com
מדרכי הקדושה עדיף לשלוח בקשה
דרך הפקס
03-5480529

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן ליצור קשר
עם מערכת
'בלבבי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
פקס: 03-5480529
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך בנימין

עבודה

בלבביפדיה עבודת ה' בנימין..... ז

מחשבה

בלבביפדיה מחשבה בנימין..... יט

אוצר האותיות שבט בנימין - חודש כסלו..... ס

אוצר האותיות בנימין - ירידה למצריים..... מ

סוגיות במחשבה בנימין..... נב

ר"א שערים

צירוף בי / ב-מ / ב-נ / נ-י / נ-מ / י-מ..... נב

קבלה

בלבביפדיה קבלה בנימין..... סג

מילון ערכים בקבלה בנימין..... סח

ארמית

מילון ערכים בארמית בנימין - הוצל..... עא

מדור עבודה

בלבביפדיה עבודת ה'
בנימין

בלבביפדיה עבודת ה' בנימין

מהותו של בנימין - "בין לבין"

בנימין - שבט בנימין, השבט האחרון מהי"ב שבטים, ובעיקר שמו, כמו שנאמר בקרא (בראשית לה, יח) בשעת לידתו מרחל "ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין".

וכאן נשאלת השאלה, מצד אביו הוא נקרא **בנימין** מלשון בן-ימין ומצד אמו הוא נקרא **בן אוני**, א"כ, מה הוא באמת? תשובה לדבר - בשמו של **בנימין** גנוזות האותיות **בין** והרי שמדרגתו נמצאת בתפיסת ה'בין', בין זה לבין זה, בין ה'בן-ימין' לבין ה'בן-אוני', זה מקומו.

ובאמת הרי מקרא מלא נאמר בברכותיו של משה רבינוא ביחס לבנימין (דברים לג, יב) "לבנימין אמר ידיד ה' ישכון לבטח עליו חופף עליו כל היום **ובין** כתפיו שכן" שביית המקדש נמצא בין כתפיו, דהיינו בנחלתו של בנימין כמו שמביא שם רש"י מדברי חז"ל, ומונח כאן א"כ בלשון הפסוק 'ובין כתפיו שכן' שעיקר מדרגתו של בנימין היא ה'בין' ומכח כך בית המקדש נמצא בין כתפיו דייקא, והרי זהו א"כ שורש מדרגתו של בנימין - 'בין לבין'.

וזהו א"כ, ראשית, במה שבלידתו ניתן לו ע"י אביו השם בן-ימין וע"י אמו בן-אוני, כיון שהוא נמצא בין ה'ימין' ל'אוני', וכיון שהמקום שהוא נמצא, זה בין שניהם, לכן אפשר לקרוא לו כך ואפשר לקרוא לו כך, כי שניהם אמת מכח שהוא נמצא ביניהם.

בנימין - הממוצע בין הי"ב שבטים לע' יוצאי ירך יעקב

ובהרחבה יותר, הרי בכללות, קומת ישראל מתחילה מהג' אבות אברהם יצחק ויעקב, ולאחר מכן קומת הי"ב שבטים, ומשם זה מתפרט ל'שבעים יוצאי ירך יעקב' כלשון חז"ל, ולעניינא דידן - בנימין הוא הממוצע בין מדרגת הי"ב שבטים לבין מדרגת שבעים יוצאי ירך יעקב - הוא האחרון והקטן שבשבטים, ומכח כך הוא נמצא בין השבטים לבין הע' יוצאי ירך יעקב, והרי שבזה ג"כ מתגלה מדרגת ה'בין לבין' שבבנימין.

וכמובן, השורש לזה גנוז בשם של **יעקב** עצמו שהוא אותיות י"ב - שורש לי"ב שבטים, ויש בו את האות ע' שהיא השורש לע' יוצאי ירך יעקב, והק' זהו ה'קומה', כלומר קומה של י"ב שבטים וע' יוצאי ירך יעקב. זה הקומה שמעמיד יעקב אבינו, ובקומה הזו, הממוצע בין מדרגת י"ב למדרגת הע' זהו בנימין דייקא כפי שנתבאר.

יוסף ובנימין - שני הממוצעים בין האבות לשבטים, יוסף שייך יותר לצד האבות ובנימין שייך יותר לצד השבטים

וביתר עומק, בכללות ממש בין כל מדרגה ומדרגה יש ממוצע ביניהם ומצד כך, כמו שבין הי"ב שבטים לע' יוצאי ירך יעקב ישנו ממוצע, כך גם כשעולים לקומה היותר עליונה, של ג' אבות וי"ב שבטים, בין מדרגת האבות למדרגת השבטים יש ממוצע ביניהם, ויסוד מוסד בדברי רבותינו שכל ממוצע נחלק בעצמו לשני חלקים, חלקו העליון שייך למדרגה האחת, וחלקו התחתון

^א וכפי שיבואר בעז"ה בהמשך הדברים.

^ב [ע' לשון הפסוק שמות א' ה' "ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש"].

קודש שמושרש במקום 'גופא' והוא חלק מן הגוף כלשון חז"ל "גוף וברית כחד חשיבא".

וזהו א"כ היחס שיוסף הוא הממוצע בין האבות לשבטים ובפרטות בין יעקב לשבטים, כיון שהוא שייך למידתו של יעקב כמו שנתבאר.

עומק לידתו של בנימין - באופן שכח נפשה של רחל היא הניתנת לבנימין

וכמו"כ אצל בנימין שהוא הממוצע בין האבות לשבטים באופן שהוא שייך יותר לצד של השבטים, - המקום שמתגלה שיש לו יחס כממוצע בין האבות לשבטים בכלל ובין יעקב לשבטים בפרט זהו במה שנאמר בלידתו מרחל (שם לה, יז-יח) "ויהי בהקשותה בלדתה ותאמר לה המילדת אל תיראי כי גם זה לך בן ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו וגו' וכמו שמבואר להדיא ברבותינו ש'בצאת נפשה' היינו שכח הנפש של רחל ניתן לבנימין, ולכן דייקא 'בצאת נפשה' הוא נולד והיא מתה, כלומר, זה לא שהיה שלב של 'בצאת נפשה' כסוגיא לעצמה ושלב לאחמ"כ שנולד בו בנימין, אלא נפשה של רחל ניתנה לבנימין, וזה א"כ היחס שבנימין שייך יותר לשבטים שהרי השורשים של השבטים גנוז באמהות שעומדות לצורך הולדת וולדות בהבחנה של "אין אשה אלא לבנים" (גמ' תענית לא, א) ורחל היא הרי עיקרו של בית.

עומק הרוח שניתנה לבנימין - ה'רוח דשביק בגוה' של יעקב ברחל שהוא שורש הברית שביניהם

אבל ביתר עומק מבואר ברבותינו שבביאה ראשונה הבעל נותן באשה כח של רוח ובלשון הגמ' זה מוגדר (סנהדרין כב, ב) "אין אשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי", ומכח הרוח הזו שהוא נותן בה, לאחר מכן היא מולידה, ולעניינא דידן - דייקא הכח הזה שניתן ברחל ע"י יעקב, את זה היא נתנה לבנימין, כך מפורש להדיא בהרחבה ברבותינו.

שייך למדרגה השניה, כלומר, בין כל שני דברים ישנו ממוצע שהוא הדבר שנמצא ביניהם, ועצם כך שבין שני הדברים יש דבר ביניהם שהוא ה'בין' שביניהם, הרי שמחד, הוא שייך לכאן, ומאידך הוא שייך לשם מכח שהוא בין שני הדברים, וכיון שהוא שייך לכאן ולשם, זה גורם שהוא עצמו נחלק לשנים.

ולעניינא דידן - רבותינו מבארים שהממוצע בין האבות לשבטים ג"כ נחלק לשנים - והם הם יוסף ובנימין, יוסף הוא הממוצע ששייך יותר לצד של האבות, ובנימין הוא הממוצע ששייך יותר לצד של השבטים, - ולכן בבנימין נמצאים האותיות י"ב שרומז לי"ב שבטים, והיינו הן מצד ההבחנה שהוא ממוצע בין הי"ב שבטים לע' יוצאי ירך יעקב והן מצד ההבחנה הנוספת שנתבארה שגנוזה בבנימין שהוא ממוצע בין האבות לשבטים.

ובדקות יותר, יוסף ובנימין שהם ממוצעים בין האבות לשבטים, ביחס לאיזה אב הם ממוצעים בפרטות, כינו לבין השבטים? - בין יעקב הקרוב להם יותר, שהוא אביהם, הם ממוצעים לשבטים שהם י"ב.

גדר ממוצע דיוסף - מכח 'גוף וברית כחד חשיבא' - השייכות למידתו של יעקב

וביתר עומק, הרי נתחדד ששני הממוצעים בין האבות לשבטים הם יוסף ובנימין, ושבפרטות הם ממוצעים בין יעקב לשבטים, וההגדרה בקצרה מהו יחס הממוצע של יוסף ומהו יחס הממוצע של בנימין - יוסף כמו שנאמר מקרא מלא (בראשית לו, ב) "אלה תולדות יעקב יוסף" וכדברי חז"ל כידוע שעיניק תולדותיו של יעקב הוא יוסף וכמו כן אומרים חז"ל שכל מה שקיבל יעקב מבית שם ועבר, מסר לו, כלומר, באופן הפנימי יוסף הוא ההמשך של כח תורתו של יעקב אבינו. וכמו כן מבואר ברבותינו שבקומת אדם צורת הגוף היא שאברהם הוא יד ימין ויצחק הוא יד שמאל ויעקב הוא עיקר הגוף, ויוסף הוא במדרגת אות ברית

דברים ככח שלו לעצמו והאם נותנת ממנה חמשה דברים ככח שלה לעצמה, והכוחות האלו לא היו מעורבים, אלא לכל אחד היה את כוחותיו שלו, וכשהם באו לוולד, שהם מתחברים ומצטרפים יחד בוולד, עי"כ הם נעשים לבשר אחד, ומכח כך יש עי"י יצירת הוולד צירוף האב והאם, והרי שהכח הנבדל של האב והכח הנבדל של האם מצטרפים אצל הוולד, אבל הם לא מצטרפים במקור שממנו הם הגיעו.

מה שאין כן אצל בנימין, הכח שהוא נולד אתו זה מה שנותן יעקב ברחל שבזה הוא כרת עמה ברית והם נעשו לאחד, והרי שבנימין מקבל את שורש הברית שבין יעקב לרחל, זה שורש מציאותו של בנימין וזהו הכח העליון המתגלה בו.

עומק מדרגת ה'בין' דבנימין - 'בין' שמאחד ומחבר ולא 'בין' של הבדלה

ומצד כך, מה שהוגדר בראשית הדברים שבבנימין מתגלה הכח של ה'בין לבין', שבמדרגה העליונה זה מתגלה ב'בין כתפיו שכן' שנאמר על בית המקדש שבחלקו של בנימין, ובמדרגה התחתונה זה מתגלה במה שמחד אביו קרא לו בן-ימין ומאידך אמו קוראת לו בן-אוני - משום שבאמת הוא בין ה'בין ימין' ל'בן אוני' ועי"כ הוא מצרף את שניהם.

לפי מה שנתבאר השתא, שורש הכח שהוא מצרף את שניהם היינו שכל היותו של בנימין אינה אלא עצם נקודת הכריתת הברית שנעשה בין רחל ליעקב כפי שנתחדד, וכיון שכל מציאות של ברית היא בין שנים לכן המהות הזאת שמצטרפת, היא כל מציאותו של בנימין, והרי שכל הווייתו נמצאת ב'בין', בכח שנמצא 'בין לבין' - אבל זה לא ה'בין' שמתגלה בו כח של הבדלה כמו 'להבחין בין יום ובין לילה' אלא ה'בין' שבמקום הצירוף, החיבור והאחדות שמתגלה מכח ה'בין לבין' של הדברים.

ומונח כאן לפי"ז עומק גדול - שה'בצאת נפשה כי מתה' שזה הרוח - הנפש שניתנה לבנימין, זה לא רוח-נפש ששייכת לרחל אלא זה רוח-נפש ששייכת ליעקב שהוא זה שנתן אותה לרחל, ודרכה זה עבר לבנימין, ונמצא א"כ שרוחו של יעקב אבינו, הוא שורש כח נשמתו של בנימין, והרי שמונח כאן כח עצום שגנוז בבנימין, כלומר, כל וולד מקבל מהאב טיפה, ובהרחבה יותר כדברי הגמ' בנדה (לא, א), אביו נותן בו חמשה דברים ואמו נותנת בו חמשה דברים, אבל בנימין אינו דומה לכל וולד אלא גנוז בו בעומק רוחו של יעקב אבינו שניתנה לרחל, שהיא זאת שניתנה לבנימין, והרי שבנימין מקבל את עצם רוחו של יעקב אבינו, ובזה א"כ, יש יחס שהוא ממוצע בין הג' אבות לבין השבטים, כי מונח בו עצם כח הרוח של יעקב ממש, בשונה משאר השבטים שהם קיבלו מיעקב כסדר מה שמקבל כל בן מאביו.

וביתר עומק, הרי הרוח הזו שניתנה מיעקב לרחל ובהרחבה יותר מכל זכר לנקיבה, היא הרוח שמחברים וכפי שהובא לעיל לשון הגמ' 'אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי' והיינו שהרוח הזו הוא המחבר את הזכר ואת הנקיבה, - ואמנם גם בכללות מכח החיבור של זכר ונקיבה מהשורש של "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי" (בראשית ב, כג), נאמר (שם שם כד) "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד" וכדבר רש"י שם על אתר שע"י הוולד נעשים אביו ואמו אחד מכח שאביו נותן בו חמשה דברים ואמו נותנת בו חמשה דברים והרי שנעשה צירוף ביניהם ועי"כ הוא מאחד את אביו ואת אמו.

אבל אצל בנימין התגלה יתר על כן שגם הרוח שהזכר נותן לנקבה שזהו מקום הברית שביניהם כלשון הגמ' שהוזכר 'אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי', הכח הזה הוא שורש לידתו של בנימין, נמצא שכחו של בנימין מונח מעצם שורש כח החיבור של יעקב ורחל, כלומר - בכל בן הנולד מאביו ואמו, אביו נותן בו חמשה דברים ואמו נותנת בו חמשה דברים, אבל הם לא נותנים בו את עצם החיבור ביניהם אלא האב נותן ממנו חמשה

¹ ודייקא כח הצירוף של הזכר והנקיבה הוא מכח הברית דיליה עם הברית דילה, שם מקום צירופם וזה הוויית מהות צירופם.

אבנים שהיו מריבים ביניהם וכל אבן אומרת עלי יניח צדיק את ראשו ונעשה נס ונתקבצו יחד כל האבנים ונהפכו להיות אבן אחת וזהו מה שנאמר שם לאחר מכן (שם שם יח) "ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצבה", ובזה התחיל להתקיים ה'אין זה כי אם בית אלקים', שהאבן הזו היא היתה בבחינת 'אבן הראשה' (זכריה ד, ז) שאיתה הוא מתחיל את בנין בית המקדש, ובעומק כמו שנתבאר במקום אחר, זהו שורש 'אבן השתיה - שמשם הושתת העולם' כמו שאומרת הגמ' ביומא, וע"ז א"כ נבנה בית המקדש.

וכמו שברור - שורש בנין בית המקדש הוא מכח הצירוף של י"ב השבטים יחד, אלא שישנו שבט מסויים שהוא זה שמצרף את כל הי"ב שבטים, ולעניינא דידן, בנימין הוא זה שמצרף אותם יחד והיינו כפי שנתבאר, משום שהוא הממוצע בין השבטים לע' יוצאי ירך יעקבז וכמו כן הוא הממוצע בין האבות לשבטים, וכיון שהוא ממוצע בין מהצד העליון של השבטים - האבות, ובין מהצד התחתון של השבטים - ע' יוצאי ירך יעקב, זה גופא גורם שהוא מחבר את האמצע - את השבטים עצמם שהוא הממוצע שעומד ביניהם ומחברם.

וחידוד הדברים א"כ - במדרגה התחתונה בנימין מחבר בין השבטים לע' יוצאי ירך יעקב, ובמדרגה העליונה בנימין הוא הממצע בין הג' אבות לשבטים, ומכאן נולדת ההגדרה הנוספת שמונחת מיניה וביה - אם הוא ממצע בין המדרגה העליונה לבין האמצע דהיינו בין הג' לי"ב, והוא ממצע בין המדרגה התחתונה לאמצע דהיינו בין הי"ב לע', א"כ הוא ממצע גם בתוך הי"ב עצמם, והרי שצירוף הי"ב אבנים לאבן אחת נעשה מכחו של בנימין.

וביתר חידוד - ברור מתוך הדברים עצמם - הרי מקום בית המקדש הוא 'בין כתפיו שכן' - בחלקו של בנימין כמו שהוזכר, וכיון ששורש ה'בית' של בית המקדש הוא מיעקב שקראו בית, ותחילת אותו בית נעשה מהאבן אחת שנצטרפה מהי"ב אבנים

זה כחו של בנימין ומשם זה משתלשל למדרגה התחתונה שבו, שהוא בין ה'בין ימין' ל'בין אונ' כמו שנתבאר והוא מצרף את שני השמות גם יחד.

וכמו שהוזכר, בשורש העליון זה מתגלה בברכותיו של משה רבינו לבנימין - "ידיד ה' ישכון לבטח עליו חופף עליו כל היום ובין כתפיו שכן", וכפי שהוזכר לעיל מדברי חז"ל שעיקר מקום בית המקדש נמצא בחלקו של בנימין, ורש"י שם על הפסוק מחדד מיסוד דברי הגמ' ביומא ש'לכאן צריך להבין מדוע מקום ביהמ"ק הוא 'בין כתפיו', הרי היה ראוי שבית המקדש יהיה במקום הגבוה ביותר כמו שאומרים חז"ל שארץ ישראל גבוהה מכל הארצות, ירושלים גבוהה מכל א"י ובית המקדש הוא הגבוה מכל העולם, וא"כ, היה ראוי שמדרגת בית המקדש לא תהיה בין כתפיו של בנימין אלא על ראשו - על זה מביא רש"י מחז"ל שבתחילה באמת היה דעתו של דוד המלך לבנות את בית המקדש ב'עין עיטס' שהוא גבוה יותר, אבל לבסוף הוא בנה את בית המקדש ב'הר המוריה' שהוא נמוך כ"ג אמה מהמקום הגבוה ביותר, ולמד זאת דוד המלך מהפסוק הזה שנאמר בו דייקא 'בין כתפיו שכן' ולא על ראשו, משם הוא למד לא לבנות את בית המקדש במקום הגבוה ביותר בירושלים אלא במקום יותר נמוך בכ"ג אמה, שזהו מקום הר המוריה ובו באמת נבנה בית המקדש.

שורש הי"ב אבנים שנתאחדו לאבן אחת מראשותיו של יעקב - מכחו של בנימין שמחבר בין הי"ב השבטים

ועמקם של דברים - הרי עיקר שם תואר 'בית' שיש לבית המקדש הוא מכח מה שיעקב אבינו קראו בית במה שהוא אמר על מקום זה 'אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים' (בראשית כח, יז), ונתבונן להבין - הרי סדר הדבר שמתגלה שם אצל יעקב אבינו הוא - בתחילה נאמר "ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו" (שם שם יא) וכמו שאומרים ע"ז חז"ל ומובא שם ברש"י שהיו שם י"ב

^ה כמו שמבאר שם השפתי חכמים' על המקום.

^י ויש בזה כמה וכמה הבחנות מיהו אותו שבט שמצרפם.

^ז וכפי שנתבאר שזהו הע' והי"ב' שביעקב עצמו.

הכתפיים, כי הראש שנמצא על הכתפיים אלו הם האבות שנמצאים ע"ג השבטים, וא"כ גדר מקום בית המקדש - האור של הג' אבות שנמצא מלעילא שהוא זה ששורה על הבנים - על השבטים, זוהי מדרגת בית המקדש שנמצא על הכתפיים.

ומצד כך, מה שבתחילה סבר דוד המלך לבנות את בית המקדש במקום הגבוה ביותר, בעומק, זה מכח שמדרגת דוד המלך היא שהוא 'ראש השלישים' כדברי הגמ' במועד קטן שהוא ראש לג' אבות, ומכח המדרגה הזו הוא רצה לבנות את בית המקדש מעל הראש.

אלא שהוא למד מן הפסוק שנאמר 'ובין כתפיו שכן', שמקום בית המקדש לא נמצא על גבי הראש אלא על גבי הכתפיים.

הגילוי דלעת"ל שבית המקדש יבנה 'על הראש' - מכח מדרגתו של דוד שהוא ראש לג' אבות

וחידוד הדברים - בעלמא דידן, בית המקדש אינו במדרגת ראש אלא במדרגת ראש שנמצא על הכתפיים כלומר, לא מתגלה בבית המקדש ההארה שנמצאת על הראש אלא מתגלה הארת הראש עצמו שמאיר במה שהוא נמצא על הכתפיים, - ולכן בית המקדש נקרא ראשון (פסחים ה, א) כלשון הפסוק "כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו" (ירמיה יז) כי הוא בבחינת ראש שנמצא על הכתפיים.

אבל באמת, בבית המקדש השלישי שיבנה במהרה בימינו, הוא לא יהיה על הכתפיים בבחינת 'בין כתפיו שכן' אלא מדרגתו תהיה - על הראש במדרגת דוד המלך כמו ה'סלקא-דעתך' של דוד המלך לבנות את בית המקדש במקום הגבוה יותר מכח שדוד הוא במדרגת 'ראש השלישים' למעלה מן האבות, זה מה שיתגלה לעת"ל שבית המקדש יהיה למעלה מן הראש ולא על הכתפיים בבחינת 'בין כתפיו שכן'.

ומ"מ א"כ, שורש כחו של בנימין שבחלקו נמצא בית המקדש זה דייקא מכח מדרגת ה'בין' שבו,

שנעשו אבן אחת, מונח כאן שדייקא במקומו של בנימין נעשה תחילת בנין בית המקדש, והרי שכוונו של בנימין הוא זה שמצרף את כל ה"ב אבנים להיות אבן אחת - מדוקדק מאד.

ובחידוד נוסף, יתר על כן - הרי ביחס לקומתו של יעקב אבינו, המקום ש"ב האבנים נעשו לאבן אחת היה כשהאבנים היו מראשותיו של יעקב ששם הם נהפכו לאבן אחת כלשון הפסוק "ויקח את האבן אשר שם מראשותיו" והיינו משום שראשו של יעקב אבינו נמצא על גבי כתפיו, והרי שדייקא במקום 'בין הכתפיים' נעשו ה"ב אבנים לאבן אחת ששם שורש מקום בית המקדש שנאמר בו "בין כתפיו שכן".

וזוהי א"כ מדרגתו של בנימין שמצרף את כל ה"ב אבנים לאבן אחת במקום הראש שנמצא על גבי מקום 'בין הכתפיים', וזה עומק המדרגה שבית המקדש נמצא בחלקו של בנימין, ובעומק, הוא הוא האבן שהופכת את כל ה"ב אבנים ומצרפתם להיות אבן אחת.

בנין ביהמ"ק במקום 'בן הכתפיים' ולא למעלה על הראש - בכדי שהאור של האבות שבמדרגת ראש יהיה שורה של הבנים

ולפי"ז נבין את עומק דברי רש"י מיסוד דברי חז"ל שמקום בית המקדש אינו על הראש, אלא מקומו הוא על הכתפיים, שהרי כמו שברור - הראש מקביל למדרגת האבות שהם הם בבחינת הראש, הראשית, שזהו הרי גדר אב שהוא הראשית, לעומת כך השבטים, מקום התחלתם הוא במדרגת הכתפיים - זה א"כ ההקבלה של הדברים - הראש הוא האבות, והגוף שמתחיל מהכתפיים הוא השבטים, וע"ג הכתפיים שהם השבטים נמצא הראש שהם האבות.

ולפי"ז, מה שבחלקו של בנימין נבנה בית המקדש, בהכרח שהוא לא ייבנה במקום שהוא בבחינת על הראש שזהו 'עין עיטם' אלא דייקא על

^ח מחד, דוד המלך הוא התחנות, שבארבע רגלי המרכבה הוא רגל רביעי במרכבה, בבחינת "ואנכי תולעת ולא איש" שהוא השפל מכל הג' אבות, אבל במדרגה העליונה אומרת הגמ' שהוא ראש לג' אבות.

שהזכר נותן לנקבה שמכחה נאמר "אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי" כי היא הרוח שמצרפת אותם הרי שבנימין מקבל את כח הממוצע שגנוז ביעקב אבינו, וכאן א"כ מונח העומק הגדול שמתגלה במדרגתו של בנימין שבחלקו נבנה בית המקדש - הרי ביחס למקום בית המקדש נאמר בגמ' (פסחים פח, א) - אברהם קראו הר יצחק קראו שדה, ויעקב קראו בית במה שהוא אומר "אין זה כי אם בית אלקים", ומצד כך, מה שבחלקו של בנימין נבנה בית זה מכחו של יעקב שהוא הממוצע בין אברהם ליצחק, וכח זה גופא מתגלה דייקא אצל בנימין.

עומק ה'יעקב קראו בית' - שורשו הוא בחיבור של יעקב ורחל שהיא עיקרו של בית

ובעומק, הרי כל בנין הוא בבחינת בינה כמו שדורשת הרי הגמ' בנדה (מה, ב) את הפסוק שנאמר באשה "ויבן את הצלע" שכפשוטו הוא לשון של בנין, שמכאן לומדים ש"בינה יתירה ניתנה לאשה", וא"כ, כשנבנה בית המקדש מונח בו גם ה'ויבן' שבבחינת 'בינה יתירה' - וזה גופא מה שמונח בבנימין שורש ה'בין' שהרי שורש המילה בינה היא בין [-שהח' אינה מעיקר אותיות שורש המילה], ומונח כאן א"כ שמכח ה'בינה יתירה' שמתגלה באשה, נבנה בית המקדש וזה גופא העומק של 'יעקב קראו בית' דהיינו שמכח הצירוף של יעקב ורחל זה נקרא בית בבחינת מה שאומרת הגמ' בשבת "מעולם לא קריתי לאשתי אשתי אלא ביתי" ומצד כך, כשיעקב קראו בית זה לא רק בהבחנה הפשוטה של בית אלא הוא קורא לזה בית מפורש מקום החיבור של יעקב ורחל מכח שרחל היא עיקרו של בית כלשון חז"ל, זה מה שמונח ב"יעקב קראו בית".

ולכן מקום בית המקדש נקרא בנ"ך "חדר המיטות" מכח ששם הוא החיבור של קודשא בריך הוא וכנסת ישראל - ולתא, המקום שמתגלה בו החיבור הזה שמכחו יעקב קראו למקום בית המקדש, זה שורש החיבור של יעקב ורחל, ולכן דייקא הוא 'קראו בית' לפני שהוא יוצא לחרון לשאת את נשותיו בכלל ואת רחל בפרט שזה

'בין כתפיו שכן' ובו שורה האור של האבות בכלל והאור של יעקב בפרט.

א"כ, עד השתא התחדדו המדרגות המתגלות בבנימין וסידרם מתתא לעיל הוא -

בנימין הוא הממוצע בין י"ב השבטים לע' יוצאי ירך יעקב.

בנימין הוא הממוצע בין השבטים עצמם.

ובנימין הוא הממוצע בין הג' אבות לי"ב שבטים.

אבל נתחדד שכחו של בנימין לא רק להיות ממוצע בין האבות לשבטים ובפרטות בין יעקב לשבטים, אלא הוא קיבל את עצם מדרגת 'רוח' דיליה מיעקב עצמו, וכפי שהוזכר שזה מתגלה ביחס של החיבור דיעקב ורחל כיון שאין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי שזהו הכח של הרוח שנותן אז הבעל באשה כפי שהוזכר לעיל מדברי רבותינו שהוא הכח המחובר, ובנימין מקבל את אותו כח המחובר שזהו רוחו של יעקב.

יעקב הוא כח הממוצע בין אברהם ליצחק - וכח זה גופא מתגלה אצל בנימין

אבל ביתר עומק - הרי כפי שהוזכר בראשית הדברים, אברהם הוא בבחינת יד ימין ויצחק הוא בבחינת יד שמאל, כלומר אברהם הוא בבחינת 'היד הגדולה' (שמות יד, לא) שזה בחינת חסד, ויצחק הוא בבחינת גבורה מידת הדין שגילוייה ביד שמאל, ויעקב הוא בבחינת 'גופא' שנמצא בין שני הידים הללו. והיינו שיעקב אבינו עצמו בערך של האבות, הוא הממוצע בין אברהם ליצחק.

כלומר - לאחר שעלינו את כל המדרגות של ה'ממוצע' מתתא לעילא, מתגלה כאן 'ממוצע' יותר עליון - לאחר הממוצע בין ה"ב לע', הממוצע בי"ב עצמו והממוצע בין הג' לי"ב, מתגלה כאן ממוצע בתוך הג' עצמו שמתגלה במדרגתו של יעקב אבינו, ממוצע בין אברהם ליצחק. ועל אף שבסדר הלידה יעקב הוא השלישי, אבל מצד סדר המדרגות, יעקב הוא הממוצע בין אברהם ליצחק.

ולפי"ז נתבונן להבין ברור - כשבנימין מקבל את הרוח של יעקב עצמו שכמו שנתבאר זהו הרוח

מלשון של שינה והיינו משום שכל בתולה כאשר היא נישאת מתגלה אצלה הבחנה של תנומה כמו שמבואר בפרק ב' דכתובות (טו, ב) שבתולה יוצאת בהינומא ומפרשת שם הגמ' (ז, ב וברש"י שם) שהצעיף שנמצא על ראשה נקרא 'הינומא' משום שכאשר מכסים את ראשה, פעמים שהיא מנמנמת בתוכה, כיון שדרך האדם שכשעניו גלויות הוא פחות נוטה לישון וכשמכסים את עיניו, מכח כך הוא יותר נוטה לשינה.

ועולה א"כ שבתולה יוצאת בהינומא משום שכל פעם שבתולה נישאת זה מעין דמעין של מה שבתחילת זיווגו של האדם היה ע"י "ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעותיו" שזה בא מתוך שינה, שכמו שכושרפרידו את הנקיבה זה היה ע"י שינה, כך כשבאים להחזיר את הנקיבה לזכר, מגלים את אותו שורש של תנומה - ועל אף ששם התנומה היתה אצל הזכר, היינו משום שעדיין לא היתה אשה ולכן התנומה היתה בזכר, אך עצם התנומה הינה שייכת לאשה שהיא נבראה מכח תנומה אלא שהזכר הוא זה שנמנע לצורך בריאתה, וא"כ, כל פעם שבתולה יוצאת בהינומא, מונח בזה בעומק שע"י כן היא מעוררת את כח הצירוף הראשון של זכר ונקיבה, כלומר - לא מתעורר רק השלב השני של "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו" אלא מתעורר השלב הראשון של "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי" שאופן ההבדלה היה ע"י תנומה של האדם שאז נלקחה ממנו הצלע, וע"י ההינומא חוזרים לעורר את ה'תנומה' כדי שיתגלה שוב ה'זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי'.

'וילן שם' דיעקב - שמקביל לתרדמה של אדם הראשון

ולעניינא דידן - כיון שנתבאר ששורש הצירוף של זכר ונקבה המתגלה בצירופו של אדם הראשון עם חוה, התגלה מכח תרדמה, כמו"כ בערכין דידן כיון ש"שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון" (גמ' ב"מ פד, א), לכן גם אצל יעקב אבינו מתגלה כאשר הוא בא למקום בית המקדש שהוא "חדר המיטות" כמו שהוזכר, בדרך יציאתו

הרי כל הסדר שהיה שם - "ויפגע במקום וילן שם וגו' וישכב במקום ההוא" שזה היה בדרך יציאתו לשאת את רחל - מכח כך בעומק הוא קורא לבית המקדש בית.

וא"כ, מכחו של יעקב אבינו בצירוף של רחל, בית המקדש נקרא בית, וכפי שחודד לעיל, בנימין בלידתו לא מקבל רק את כחו של יעקב בלחוד או את כחה של רחל בלחוד אלא הוא מקבל את עצם הכח הממכרם והרי שבזה גופא הוא מקבל את השורש של "יעקב קראו בית".

וא"כ, בנימין מקבל מיעקב את הממוצע בין אברהם קראו הר' ל'יצחק קראו שדה' שזהו ה'יעקב קראו בית', והבית הזה גופא הוא מכח הצירוף של יעקב ורחל, והרי שהוא מקבל הן את הממוצע בין אברהם ליצחק והן את הממוצע בין יעקב לרחל - זהו עומק מה שבית המקדש הוא בחלקו של בנימין.

שורש ה'בתולה יוצאת בהינומא' שהיא 'מנמנמת' בתוכה - לעורר את שורש הזיווג של אדם וחוה שהתחיל ע"י תנומה

וביתר עומק - הרי שורש החיבור של זכר ונקיבה התגלה בראשית הבריאה אצל אדם וחוה, כמו שנאמר בקרא (בראשית ב, כא, כב) - "ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעותיו" וגו' ויביאה אל האדם" והיינו שבשורש בריאת האשה היא אחד עם הזכר וכמו שאומר אדם הראשון (שם שם כג) "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת" והרי שהיא נבראה מעצם מדרגת ה'אחד' של האיש, ורק לאחר שהיא נתפרטה נאמר (שם שם כד) - "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד".

והיינו שאחר שהם שנים הם חוזרים ומתאחדים לבשר אחד, אבל בשורש, כיון שהנקיבה נבראה מן הצלע של הזכר, שם הם הם אחד בעצם כלשון הפסוק "זכר ונקבה ובראם וגו' ויקרא את שמם אדם" (שם ה, ב) - שהם אדם אחד.

ונתבונן להבין עמוק - הרי ישנו צירוף נוסף שנמצא באותיות של 'בנימין' - האותיות **נס**

שבה שמתגלה לאחר מכן ב'ויבן את הצלע', מונח שורש הבנין.

וזוה מה שמתגלה בבנימין שאמו קוראת לו 'בן אוני' מכח צד השבירה והחורבן, 'ואביו קרא לו בנימין' - שזהו השורש של הימין שבונה שהרי עיקר מלאכתו של האדם נעשית ביד ימין.

וזוה עומק מה שנתבאר בפתיחת הדברים שבנימין הוא בבחינת 'בין לבין' שהוא בין מדרגת 'בן ימין' לבין מדרגת 'בן אוני' ולפי מה שנתבאר השתא, בעומק הוא בין מדרגת נטילת הצלע מן האדם שהיא בבחינת שבירה, לבין מדרגת בנין הצלע שהוא שורש בנין בית המקדש, זהו 'בן אוני' לעומת 'בין ימין', 'בן אוני' מתייחס לנטילת הצלע אבל 'בן ימין' זהו ה'יביאה אל האדם' בבחינת 'ימין מקרבת', זה שורש הצירוף המתגלה במדרגת ה'בין לבין' של בנימין.

וא"כ, העומק שעולה מתוך הדברים הוא - בבנימין גנוז כל כח ה'בין לבין'. ובדרך רמז - **בין** זה בגימטריא **ס"ב**, שהרי ביחס לדברי חז"ל שהוזכרו שהס' של 'ויסגור' זוהי הס' הראשונה, שואלים חז"ל הרי מוזכר ס' קודם לכן בנהרות - 'הוא הסובב את כל ארץ החוילה' (שם שם יא), ועונים ע"ז חז"ל - "הוא בנהרות כתיב", ולעניינא דידן - זהו ה'בין' שבגימטריא **ס"ב** דבנימין שמונח בו שהס' הראשונה היא לא הס' של 'ויסגור בשר תחתנה' שהיא שורש דקלוקל במה שבבריאת האשה נברא שטן עמה, אלא **בסב** של ה'סובב את כל ארץ החוילה' שהוא הס' הראשון דתיקון הקודם לכן, זה מה שמונח ב'בין' שבבנימין שהוא מגלה את התיקון השלם של ה'סובב את כל ארץ החוילה'.

וזוהו האור העליון של בית המקדש בבחינת מה שאומרים חז"ל (גמ' ב"ק ס, ב) "כאש הצתי וכאש אני עתיד לבנותה" שלומדים את זה מהפסוק (זכריה ב) "ואני אהיה לה חומת אש **סביב**" זה העומק הפנימי של ה'סובב' שמתגלה באורו של בנימין.

מארץ ישראל בכדי לשאת את נשותיו ובפרט את רחל שהיא עיקרו של בית, שהוא ג"כ חוזר למדרגת השינה כמו שנאמר בקרא "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש וגו' וישכב במקום ההוא", ומונח כאן א"כ שיעקב אבינו שקראו למקום בית המקדש בית, דייקא כשהוא מגיע למקום זה של 'חדר המיטות' שורש קריאתו היא מכח ה'זילן שם' שמתגלה אצלו.

וכפי שנתבאר א"כ שטעם הדבר משום ש'שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון', לכן מעין מה שמתגלה בצירופם של אדם הראשון וחווה, זה חוזר ומתגלה בצירופם של יעקב ורחל וזהו השורש המונח ב'יעקב קראו בית'.

וזוה עומק ה'רוח דשביק בגוה' של יעקב ברחל, שהוא הוא הכח הניתן לבנימין כפי שנתבאר, וכיון שמתגלה אצלו ה'מעין דמעין' של יעקב אבינו ורחל, הרי שבעומק מתגלה אצלו ה'מעין דמעין דמעין' של צירוף אדם הראשון וחווה, זה שורש כח של בנימין שמחמת כך ביהמ"ק שהוא 'חדר המיטות' נבנה בחלקו, וזה ה'זילן שם' המתגלה באותיות **נס** שבבנימין כמו שנתחדד.

שתי הכוחות של בניה ושבירה המתגלים בנקבה הם השורש שבבית המקדש יש בנין ויש חורבן

רק כמוכבן, כמו שבשורש יצירת הנקבה אומרים חז"ל ש'נברא סטן עמה' כמו שדורשים חז"ל שלכן דייקא בבריאת האשה נאמר בתורה בפעם הראשונה האות **ס'** "ויסגור בשר תחתנה" (בראשית ב, כא), לכן גם בשורש בית המקדש, יש את בניינו אבל יש גם את חורבנו, ובערכין דידן - ה'ויקח אחת מצלעותיו' שהקב"ה נוטל את הצלע מאדם הראשון, זה שורש של חורבן, אבל ה'ויבן את הצלע וגו' לאשה ויביאה אל האדם" (שם שם כב) שהקב"ה בונה את הצלע, זה שורש הבנין.

ואלו הם שני הצדדים שבנקבה, מהצד הנמוך שלה היא נפרדת מהאדם במצב של תנומה כמו שנתבאר, שזה בבחינת שורש של שבירה כמו שאומרים חז"ל ששינה היא אחד מששים שבמות, אבל מהצד הגבוה

צירופם של כל קומת הכנסת ישראל שמתפשטות מע' יוצאי ירך יעקב עד שישים רבוא שזהו בבחינת הס' דתיקון שבא בנימין לתקן.

והרי שבנימין מצרף מהאבות, מהשבטים, מע' יוצאי ירך יעקב עד ההתפשטות הגמורה של שישים רבוא ישראל שזה כל קומת התיקון שמונח ב'רבוא כל ישראל' שנכלל בזה כל קומתם מראשיתם ועד אחריתם וכללותם יחד, אחדות כל ישראל כאחד כדי להראות לפניו יתברך שמו.

ב-נ בנימין בלכביפדיה עבודת השם
מספר שיעור בקול הלשון 38932306

עומק כח ה'בין' דבנימין - לצרף את כל קומת הכנסת ישראל מהג' אבות עד שישים רבוא ישראל

זהו כח ה'בין' שמצרף את כל המדרגות כולם כמו שנתבאר -

מצרף את האבות עצמם.

מצרף בן האבות לשבטים.

מצרף את השבטים עצמם.

ומצרף את השבטים עם ע' יוצאי ירך יעקב, והרי שגנוז בבנימין כללות כל כחה של הכנסת ישראל בכל קומתם השורשית.

אבל יתר על כן - "רבוא כל ישראל לראות את פני ה'" (דברים לא, יא) הם מגיעים לבית המקדש שנמצא בחלקו של בנימין כי בבנימין מונח כח

מדור מחשבה

בלבביפדיה מחשבה
בנימין
אוצר האותיות
שבט בנימין - חודש כסלו
אוצר האותיות
בנימין - ירידה למצריים
סוגיות במחשבה
בנימין

בלבביפדיה מחשבה בנימין

'ובין כתפיו שכן'

שהוא בחלקו של בנימין (ראה יומא יב.), ולכן נאמר בו 'חופף עליו כל היום', ולא בחלקם של שאר השבטים שנולדו בחוץ לארץ.

בגמרא (סוטה מז.) אמרו, 'לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת', והתבארה אם כן בחינת 'ימין מקרבת' שבבנימין, שהרי על ידי עבודת הקרבנות שבמקדש מתקרבים הרחוקים לתשובה. לעומת זאת בזמן שבית המקדש חרב, ואין את עבודת הקרבנות, אזי 'שמאל דוחה'. וזהו 'בן אוני', מאחר שחסר בנין הקירוב על ידי הקרבנות. נמצא אם כן ש'ימין מקרבת' רמוז בשם 'בנימין', כי הוא רומז לבנין בית המקדש בבניינו. ולעומת זאת 'שמאל דוחה' היא 'בן אוני', מאחר חסרון הקרבה שעל ידי הקרבנות.

'רוחא דשדי בגווה' בלאה וברחל

כאשר אשה נישאת לאיש, אזי בביאה ראשונה הבעל נותן בה נפש, ובלשון המקובלים (עץ חיים שער מ"ן) 'רוחא דשדי בגווה'. ביאה זו היא עצם כוח החיבור, ולכן אשה שמתה בלי בנים זקוקה ליבום או חליצה. חליצה בא להסיר את נפש הבעל שדבקה בה, שנפש זו זקוקה להיפרד מאשה זו לאחר מיתת הבעל. אולם אם אחיו מייבם אותה, אזי אותה הנפש נשארת בה, והאח מקים לאחיו שם על ידה.

והנה, כאשר נשא יעקב אבינו את לאה, הוא סבר שהיא רחל, ובאותה ביאה התעברה לאה בראובן. מאחר שיעקב היה סבור שהיא רחל, אזי גם ברחל נכנסה אותה הרוח בבחינת המחשבה. נמצא שבלאה שרתה רוחו של יעקב, ולכן כשנולד ראובן הוא נקרא 'כחי וראשית אוני' (בראשית מט ג), כי 'אוני' של יעקב התגלה בלידתו של ראובן. לעומת זאת כוח הנפש של יעקב שנכנס ברחל מבחינת המחשבה, התגלה

בית המקדש בחלקו של בנימין

'בנימין' לשון 'בנין' והרי בית המקדש נבנה בחלקו. והנה, משה רבינו בברכותיו לבנימין אומר (דברים לג יב) 'ידיד ה' ישכן לבטח עליו חפף עליו כל היום ובין כתפיו שכן'. רש"י שם ביאר (ד"ה לבנימין) 'לפי שברכת לוי בעבודת הקרבנות, ושל בנימין בבנין בית המקדש בחלקו, סמכן זה לזה. וסמך יוסף אחריו, שאף הוא משכן שילה היה בנוי בחלקו, שנאמר (תהלים עח טז) 'וימאס באהל יוסף' וגו', ולפי שבית עולמים חביב משילה לכך הקדים בנימין ליוסף'. עוד כתב (שם ד"ה ובין) 'ובין כתפיו שכן, בגובה ארצו היה בית המקדש בנוי, ע"כ. דהיינו, מאחר שבית המקדש הוא עיקרי ביחס למשכן שילה, לכן הקדים את בנימין ליוסף.

בנימין 'בן אוני', 'בן ימין'.

ויסעו מבית אל ויהי עוד ככרת הארץ לבוא אפרתה ותלד רחל ותקש בלדתה. ויהי בהקשתה בלדתה ותאמר לה המילדת אל תיראי כי גם זה לך בן. ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין' (בראשית לה טז-יח).

ופירש רש"י (שם) 'בן אוני' - בן צערי. 'בנימין' - בן ימין. וכתב עוד (שם) 'בנימין' - נראה בעיני לפי שהוא לבדו נולד בארץ כנען, שהיא בנגב כשאדם בא מארם נהרים, כמו שנאמר (במדבר לג מ) 'בנגב בארץ כנען', (בראשית יב ט) 'הלוך ונסוע הנגבה'.

ההדגשה שהדגיש רש"י שהוא לבדו נולד בארץ כנען, בניגוד לשאר השבטים שנולדו בחוץ לארץ. מטעם זה גם זכה בנימין שעיקר השראת השכינה הייתה בחלקו, שהרי עיקר השכינה שבעם ישראל הייתה במקום המקדש,

אוננו של בנימין עלול להמיט עליו אסון

כשירדו אחי יוסף לשבור אוכל במצרים, מבקש יוסף שיורידו את בנימין עמהם, ויעקב מסרב 'כי אמר פן יקראנו אסון' (בראשית מב ד). 'אסון' - 'און ס'. וידועים דברי חז"ל (בר"ר יז ו) על הפסוק (בראשית ב כא) 'ויסגר בשר תחתנה' - ש'מתחלת הספר ועד כאן אין כתיב סמך, כיון שנבראת נברא שטן עמה', דהיינו האות סמך רומזת לשטן שנברא ביצירת חוה, והוא שורש הקלקול. וזו היא האנינות המוזכרת בשמו של בנימין, וממנה חושש יעקב אבינו, שמא יקרה אסון.

וכפי שכתב רש"י על הכתוב (בראשית מד כב) 'ועזב את אביו ומת' - 'אם יעזוב את אביו דואגים אנו שמא ימות בדרך, שהרי אמו מתה בדרך'. ושורש הדברים הוא במילת 'בדרך' שהרי 'דרך גבר בעלמה' (משלי ל יט), דהיינו שדרך זו רומזת לצד כוח הנפש שבו שהוא מכוחה של רחל, שהוא כוח 'און דאשה', כי מאחר שכשהיא מתה בדרך נאמר 'ויהי בצאת נפשה כי מתה', דהיינו שהיה לה בחינה של איבוד הנפש בעת לידתו, על כן חשש יעקב אבינו שאף בנימין יאבד את בחינת הנפש הזו, שהיא נפש שבבחינת 'דרך' מאחר שהיא נפשו של יעקב שבבחינת המחשבה שהייתה ברחל, כי רוח זו עלולה להסתלק מבנימין בהיותו בדרך.

'חפף עליו כל היום' אפילו כשישראל בגלות

בבית המקדש שרתה השכינה, ולכן אמר משה רבינו בברכתו לבנימין 'חפף עליו כל היום ובין כתפיו שכן' (דברים לג יב), 'לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזין לגבורה' (יומא יב.), דהיינו שהשכינה שורה בחלקו של בנימין.

אמנם בחורבן בית המקדש נסתלקה השכינה, אולם ידועים דברי חז"ל (זוהר ח"ב ה:) שמעולם לא זזה שכינה מכותל המערבי.. והנה הכותל המערבי הוא מקום שבו באים כלל ישראל לשפוך שיח צקון לחשם לפני ה', ורוב המגיעים

בבנימין. וזהו מה שנאמר 'ויהי בצאת נפשה כי מתה', דהיינו כח הנפש ששדי יעקב בגווה, יצאה במיתתה על ידי לידת בנימין. ולכן היא קראה לו 'בן אוני', מאחר שה'און' דהיינו הכוח שהכניס יעקב ברחל במחשבה בביאה ראשונה, התגלה בלידתו של בנימין.

ראובן ובנימין באונו של יעקב אבינו

וביתר עומק.

שני שבטים נקראו בלשון 'בן' - 'ראובן' ו'בנימין'. 'ראובן' מלשון 'אור בן', ואילו בנימין מלשון 'בן ימין'. בראובן יש לשון 'און' בשמו, מאחר שהוא ראשית אוננו של יעקב, אולם גם בבנימין יש 'און', שהרי אמו קראה לו 'בן אוני', מאחר שה'און' המתגלה בו הוא אוננו של יעקב מצד הנקבה, מצידה של רחל עקרת הבית, ולכן מתגלה אצלו 'און' מלשון אנינות.

אונן הוא מי שחלו בו דיני אבלות, ואף שיש אבלות על כל ז' קרובים אולם עיקר דיני אבלות נאמרו על מיתת האב. דיני אבלות הם מדרבנן, ומהתורה אין דיני אבילות אלא אנינות לחוד. והטעם שנקראה האבילות בלשון 'אנינות' הוא משום שה'און' שהאדם קיבל היא מאביו, וכאשר אביו נפטר אזי נחסר אוננו של האדם, ולכן הוא נקרא אונן.

בנימין בבחינת יעקב שבו הוא בן ימין

ראובן נקרא 'כוחי וראשית אוני' מאחר שיעקב לא ראה קרי מימיו (יבמות עו.), [על אף שאין אשה מתעברת מביאה ראשונה, ע' יבמות לד:], וזהו כוח ה'און' שיש בראובן. לעומת זאת בבנימין היה שמור בבריתו, כמבואר בזוהר (ח"א קנג:) 'דכל יומיו לא חטא בהאי את קיימא', ובזה הוא מעין יעקב אבינו. מצידה של רחל לעומת זאת הוא הופך להיות 'אנינות' - 'בן אוני', משום שכח הנקבה של הנפש שנתן בה יעקב, נסתלקה ממנה בעת לידתו ועברה לבנימין. אבל אצל יעקב הוא נקרא 'בן ימין' כי שמר על כוחו כיעקב.

מלאכות המשכן הם ל"ט המלאכות שבהם ברא הקב"ה את העולם, ושבת מהן בשבת. דהיינו שתיקון מלאכת המשא שבמשכן נעשית במה שפורשים ממנה בשבת. ובנוסף לכך, גם בית המקדש הוא תוצאה של חטא אדם הראשון, שהרי אם הוא לא היה חוטא, אזי לא היה צריך מקום של השראת השכינה, מאחר ששבת עצמה הייתה השראת השכינה.

מלאכת כפים ומלאכת כתפיים

והתבאר אם כן שהטעם שהאדם נושא משא על כתפיו, הוא משום שבכך הוא עוסק במלאכה. ומלאכה עצמה היא משורש של קלקול, ככתוב אצל נח (בראשית ה כט) 'זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה אשר אררה ה', וכפי שפירש רש"י שם (ד"ה זה) 'נח ממנו את עצבון ידינו, עד שלא בא נח לא היה להם כלי מחרישה והוא הכין להם, והיתה הארץ מוציאה קוצים ודרדרים כשזורעים חטים מקללתו של אדם הראשון, ובימי נח נחה, וזהו ינחמנו, ינח ממנו'. ובימי נח התחילה המלאכה להיעשות באופנים שונים כדי להקל מעליהם, אך בימיו התחדשה מחרישה שאופן המלאכה שבה היה בידיים, וזו הייתה הנחמה שהם מצאו בו בנח.

לעומת זאת בנימין חידש אופן מלאכה מחודש, מלאכה בכתפיים, במקום נשיאה. אדם הראשון התקלל בשתי קללות עיקריות, מיתה, ומלאכה. ככתוב (בראשית ג יט) 'בזעת אפיך תאכל לחם, עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת כי עפר אתה ואל עפר תשוב'. ושתי קללות אלו רמוזים בשמו של בנימין 'בן אוני', גם מצד שרומז לאנינות הבאה על האדם ביום מיתת קרוביו, והוא בן אוני של 'וקראהו אסון'. וגם מצד עמל משא הכתפיים שהוא עמל האדם במלאכה 'בזעת אפיך תאכל לחם'.

נשיאת הכתפיים את הטיפה שבמוח שבבחינת אב

בחינה נוספת בנשיאה על הכתפיים, היא נשיאת אדם על הכתפיים, וכפי שמזכיר רש"י

לשם באים על מנת לבכות על צרותיהם, ושורש הבכיה הזו היא 'ויהי בצאת נפשה כי מתה', משורש נפשו של יעקב שניתנה לרחל על ידי מחשבתו בה, שהועברה במיתתה לבנימין, ושורש זה של 'בן אוני' איננו מסתלק ממנו לעולם. אמנם רחל עקרת הבית מתה בדרך, אולם הכוח שהיא העבירה לבנימין בצאת נפשה אליו היה כוח שאינו חרב ומת, אלא קיים ועומד לעולם. דהיינו ששם האנינות שב'בן אוני' נשאר קיים לעולם. השם 'בן ימין' שנתן לו יעקב, אכן חרב בזמן החורבן, אולם האנינות שבשמו שקיבל מרחל, קיים לעולם ואין בו חורבן, ולכן השכינה נותרה עומדת בו לעולם ככותל המערבי שהוא מקום אנינות זו.

משא הכתפיים

מקום המקדש שבחלקו של בנימין נקרא 'בין כתפיו שכן'. והנה, ישנם שלשה דברים שנישאים על הכתפיים, א. ראשו של האדם הנמצא בין כתפיו. ב. משא הנישא על הכתפיים. ג. בנו של אדם נישא על כתפי אביו.

לפי זה, כוונת הכתוב ב'בין כתפיו שכן' דהיינו שהשכינה שורה בו, הוא כבחינה השניה, של משא הנישא על הכתפיים. מלאכת משא נעשית בין היתר בכתפיים, ככתוב (שם טז) 'בכתף ישאו' וכן (במדבר יג כג) 'וישאהו במוט בשנים', דהיינו שהמרגלים לקחו עמם חלק מארץ ישראל, והוא נקרא בשם משא. במשכן גם הוזכר לשון 'משא', 'לעבד ולמשא' (במדבר ד כד).

והנה, מאחר ששורש כל מלאכה שנתגלתה בעולם היא במלאכת המשכן, אזי מלאכת המשא שבמשכן היא בחינת המשא שבצד התיקון. שהרי כשאדם הראשון חטא הוא קלקל את העולם, ואם הוא היה נכנס לשבת בלא חטא, אזי כל המושג 'מלאכה' לא היה קיים בעולם. מאחר שהוא חטא הוא התחייב לעבוד ולשאת. זהו גם הטעם בעומק מדוע אסור לעשות מלאכה בשבת, שהרי אם היה אדם הראשון נכנס לשבת בלי חטא אזי כל ימיו היו בבחינת שבת, ולאחר שחטא רק שבת היא בבחינת שבת ושאר ימות השבוע ניתנו לעבודה ולמשא.

רחל, ולכן ה'און' המתגלה בבנימין הוא כוחו של אביו במחשבת המוח ובכוח המדמה.

מטעם זה, יעקב בחלומו ראה את חיבורם של כלל ישראל למקום המקדש, כי בכוח אוננו שבמחשבה, יתקבצו כלל ישראל ל'בין כתפיו שכן' שבבנימין. יעקב קרא לו 'בן ימין' מאחר שאצלו כלל ישראל יכולים להגיע לתקון. הימין רומזת לקירוב שהרי 'לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת', ובנימין קירב את כלל ישראל על ידי עבודת הקרבנות שבבית המקדש, שעל ידם ישראל הגיעו למדרגת תיקון העוונות. דהיינו שחלקו של בנימין מחזיר את כלל ישראל למדרגת הראש, שהיא מדרגת האב כמבואר.

בנימין חיבר את הי"ב שבטים לאחד

יתירה מזו, בנימין שהוא אחרון השבטים, הוא משלים את י"ב שבטי י-ה, שהיו עד אליו י"ב פרטים, וכל אחד היה לחדוד, ואף בשמו יש את האותיות "י"ב", הוא מצרף את כולם חזרה לאחד. י"ב שבטים היו בבחינה של פירוד, שהרי במכירת יוסף נאמר (בראשית לו ד) 'וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלום', והחזרת השלום ביניהם נעשתה על ידי בנימין, שהרי רק בהגעתו, יוסף התגלה לאחיו והם השלימו עמו. ושוב בנימין הוא המאחד את כלל חלקי ישראל.

חיבור השבטים שהתגלה עם הגעת בנימין למצרים היה בשתיית יין, כמבואר בכתוב (שם מג ד) 'וישתו וישכרו עמו', וכפי שאמרו חז"ל (בר"ר צח כ) שכל כ"ב שנה שלא ראה יוסף את אחיו לא שתה יין, ואף הם לא שתו יין עד לאותה השעה ששתו עמו. 'בנימין' אותיות 'בן מ' יין', [אף שלעיתים הוא כתוב בכתב חסר], דהיינו 'בן מ' לבינה', ובינה היא להבין דבר מתוך דבר. וכשאדם רואה ענבים, אין במראיתם מראה יין, אולם בבחינת 'דבר מתוך דבר' דהיינו בבינה, יש בענבים גילוי של יין, ולכן היין רומז לבינה. בנימין הוציא מהי"ב שבטים את הצירוף לאחד, ולכן בהגעתו אל יוסף 'וישתו וישכרו עמו', ונעשה חיבור ואיחוד בין כלל השבטים.

(שמות יז ח ד"ה ויבא) במלחמת עמלק את דברי המדרש (תנחומא יתרו ד) 'משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ויצא לדרך, היה אותו הבן רואה חפץ ואומר, אבא טול חפץ זה ותן לי, והוא נותן לו, וכן שניה וכן שלישית, פגעו באדם אחד, אמר לו אותו הבן ראית את אבא. אמר לו אביו אינך יודע היכן אני, השליכו מעליו ובא הכלב ונשכו'.

כשהבן שואל 'איה אבא' זהו חסרונו, שהרי שורש כל בן הוא מהטיפה שבמוח האב. וכאשר האב נושא את בנו על כתפיו הוא מחזיר את בנו למקום המוח שזהו שורשו, נושא אותו על כתפיו ומחזיר אותו לשורשו שבראש.

כמו כן מצאנו נשיאה מעין זו אצל יעקב אבינו, שאמרו בגמרא (חולין צא:): 'כתיב 'ויקח מאבני המקום' (בראשית כח יא), וכתיב 'ויקח את האבן' (שם פסוק יח), אמר רבי יצחק מלמד שנתקבצו כל אותן אבנים למקום אחד, וכל אחת ואחת אומרת עלי 'ניח צדיק זה ראשו, תנא וכולן נבלעו באחד'. ואמרו במדרש (בר"ר סח יא) ש"ב אבנים לקח יעקב בתחילה, כנגד י"ב שבטי ישראל, וכל שנים עשר האבנים הללו התקבצו למקום אחד, שהוא מקום המקדש, שהרי יעקב לן 'במקום ההוא' שהוא מקום המקדש, ושם חלם את מחזה הסולם. מקום המקדש הוא חלקו של בנימין כמבואר, ובזמן שינתו, יעקב חולם במחשבתו ובכוח המדמה שבו שכל האבנים מתקבצים למקום אחד, מקום הנחת הראש, דהיינו נשיאה על הכתפיים.

המקדש חיבר את ישראל למדרגת הראש

התבאר אם כן, שבנימין שהמקדש בחלקו, הוא המאחד את כלל חלקי ישראל, לשאת את כולם למקום האב שהוא במוח, ולפי זה 'בין כתפיו שכן' אין הכוונה שרק הוא שוכן במקום המקדש, אלא הוא בחינה שמצרפת את כלל ישראל לחיבור מקום האב שבמקדש. וכבר התבאר שההבדל שבין 'און' המוזכר בראובן, שונה מה'און' המוזכר אצל בנימין, שהרי אוננו של יעקב שהתגלה ב'כוחי וראשית אוני' שבראובן, הייתה בפועל, אולם כוח זה היה במחשבה כלפי

חיבורו של בנימין ביחס לראובן

ראובן גרם למכירת יוסף, שהרי בתחילה רצו השבטים להורגו 'וישמע ראובן ויצלהו מידם' (בראשית לו כא), והוא גרם לכך שיוסף ימכר בעצת יהודה למצרים. והצלתו של ראובן לא הייתה הצלה אלא ממיתה, ונמצא אם כן שראובן בשורש הוא גם הגורם לירידתו של בנימין למצרים, וכפי שביקש מיעקב בתחילה (שם מב לו) 'תנה אתו על ידי ואני אשיבנו אליך', ונמצא שחיבורו של ראובן עם בנימין יצר את החיבור של כלל השבטים יחד.

ואם כן בעומק הענין, התפרש שבנימין מחבר את כלל השבטים על ידי שתיית יין, וכפי שאמרו חז"ל (עירובין סה.) 'כנס יין יצא סוד', דהיינו שהדבר הכמוס והנסתר בפנימיות של הדבר מתגלה על ידי היין. בפנימיות, כלל ישראל היו מחוברים יחד על ידי מקום המקדש, ולכן מקום המקדש הוא בחלקו של בנימין. סילוק החיבור היה ב'ולא יכלו דברו לשלום', וצירוף החיבור היה ב'וישתו וישכרו עמו' שהיה במצרים.

בנימין מאחד את כלל ישראל בארץ ובחוץ לארץ

בנימין הוא היחיד מבין השבטים שנולד בארץ ישראל, ושאר השבטים נולדו בבית לכן הארמי, אולם האחדות שבנימין חידש לא הייתה בארץ ישראל, אלא דווקא במצרים, כי יוסף ביקש להוריד את כולם אליו. תכלית הרצון של יוסף בהורדת השבטים למצרים היה לחברם יחד, ולעומתו בנימין מבקש לחבר את כלל ישראל בארץ ישראל ובבית המקדש. וההבדל הוא מאחר שבנימין נולד בארץ ישראל, לכן יש לו כוח לאחד את ישראל בארצם, לעומת זאת יוסף נולד בחוץ לארץ ואין לו כח זה.

יחד עם כל השבטים הוריד יוסף את יעקב למצרים, מאחר שהוא שורש האחדות, כי הוא האב המחבר בין "ב חלקי האבנים, ועל ידו נעשה החיבור של כולם יחד לשלימות. נמצא אם כן שהחיבור של השורש באבנים על ידי האב, נעשה בשלימות על ידי הבן - הענף. שורש

החיבור היה בראובן, אך החיבור בפועל נעשה על ידי בנימין, בתחילה בחיבור השבטים עם יעקב ויוסף במצרים, שהיא שורש כל הגלויות, ואף בגלות הוא מגלה שכולם מחוברים יחד. לאחר מכן תפקידו של בנימין לאחד את כלל ישראל בבית המקדש.

בנימין מנחם את בכייתה של רחל אמו

כשיצאו ישראל לגלות נשאה רחל אמנו את קולה ובכתה עליהם, ככתוב (ירמיה לא יד) 'קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה'. ואמרו במדרש (בר"ר פב י) 'מה ראה אבינו יעקב לקבור את רחל בדרך אפרת, אלא צפה יעקב אבינו שהגלויות עתידות לעבור שם, לפיכך קברה שם כדי שתהא מבקשת עליהם רחמים'.

שורש הבכי של רחל אמנו היה בקריאת שם בנימין 'בן אוני', לאחר מכן היא מבכה על כלל ישראל כשהם יוצאים לגלות, ולא רק על בנימין. עיקר גלותם של ישראל היא גלות עשרת השבטים שהם לא יהודה ובנימין, וזה משום שרחל היא עקרת הבית והיא עיקרו של הבית, ולכן היא מבכה על כלל ישראל. והשיב לה הקב"ה (ירמיה שם פסוק טו) 'מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעלתך', וזה משום שגם כאשר בני ישראל בגלות והבית שמים, אך השכינה לא זזה מעולם מהכותל המערבי, וזהו כמבואר חלקו של בנימין. ובנימין מגלה שגם בזמן החורבן עדיין שכינה עמהם, ושורה בחלקו, ומצרפת את כולם יחד, ומבטלת את הפירוד שבגלות. היא התגלתה בירידת בנימין ויעקב למצרים, והיא שוב מתגלה בירידת ישראל לגלות אחר חורבן הבית. וזהו שורשו של הכותל המערבי שמחבר ומצרף את כולם יחד.

צירוף השכינה עם השבטים בתיקון

במכירת יוסף צירפו השבטים את השכינה עמהם כמבואר (פרקי דרבי אליעזר פרק לח) 'אמרו נחרים בינינו שאין אחד ממנו מגיד הדבר ליעקב אבינו עד שיהיה ברשות כולנו, אמר להם יהודה, ראובן אינו כאן ואין החרם מתקיים אלא בעשרה. מה עשו, שתפו למקום עמהם והחרימו'.

שבתחילה השבטים הבדילו את יוסף מהם על ידי החרם, וצירפו את השכינה עמהם, ולכן כעת יוסף מאחד את בנימין עמו, ובכך נעשית הגלות של כלל ישראל יחד עם בנימין ששכינה עמהם, לצרף ולאחד אותם יחד, וזהו מה שנאמר בבנימין 'ידיד ה' ישכון לבטח עליו חופף עליו כל היום ובין כתפיו שכן'.

'בן אוני' שמתגלה בגלות

והתגלה אם כן, ששתי השמות שבהם נקרא בנימין, על ידי אביו 'בן ימין' ועל ידי אמו 'בן אוני', הם שתי שמות שניתנו לו בעת לידתו במקביל. בפשטות מאחר שיעקב נשאר בחיים בעת לידתו, אזי הוא יכול להיות 'בן ימין', ולעומת זאת מאחר שרחל מתה בעת לידתו, הוא יכול להיות רק 'בן אונונות עליה'. אולם בעומק הדברים מתבאר, שה'בן אוני' מתגלה דווקא כשהוא יחד עם ה'בן ימין', שרק בזמן הגלות מתגלה הימין מקרבת שבבנימין, ששכינה עמהם אף בגלותם, שלא זזה שכינה מכותל המערבי.

שורש 'נם' שבבנימין

אנינות נוהגת כאשר אחד משבעה קרוביו מת, אולם ישנה בחינה נוספת של מיתת שבה מתגלה אנינות זו. בבריאת חוה נאמר (בראשית ב כא) 'ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם וישן ויקח אחת מצלעתיו ויסגר בשר תחתנה'. חוה הייתה שורש כל אם בישראל, ובריאתה הייתה באופן של תרדמה, והרי שינה אחד משישים במיתה (ברכות נז:). רחל אמנם מתה באוננותו של בנימין, אולם חוה נוצרה על ידי 'נם' שבבנימין, התנומה הזו יצרה את בריאתה. והתבאר אם כן שבבנימין מגלה בנוסף שיש יצירה שהיא בדרך של שינה.

גילוי המקדש בזמן תנומת יעקב

אמרו חז"ל (מדרש תהלים פא ב) 'אברהם קרא לבית המקדש 'הר', שנאמר (בראשית כב יד) 'בהר ה' יראה', יצחק קראו 'שדה', שנאמר (שם כז כז) 'ראה ריח בני כריח שדה', יעקב קראו 'בית' עד שלא נבנה, שנאמר (שם כח יז) 'אין זה כי אם בית אלהים', אמר ליה הקדוש ברוך הוא, חייך אתה

'שכינה' היא מלשון 'שכן י-ה', דהיינו משכן שם ה'. וביאור הדברים, מאחר שבנימין הוא האושפיזיכן לשכינה, כי הוא המצרף את כלל ישראל יחד להשכנת השכינה עמהם, ומאחר שבמכירת יוסף לא הייתה שכינה עמהם כי בנימין לא היה חלק מהמכירה, ומאחר שמכירת יוסף היא תחילת הגלויות, והרי כבר התבאר שבגלות גם כן שכינה עמהם, והשכינה גולה עמהם גם כן למקום שהם גולים, והיה חסר להם את החלק שמשכין את השכינה בגלות, על כן הם היו צריכים לצרף את השכינה באופן זה.

לעומת זאת 'בנימין' בדרך כלל נכתב בתורה בכתוב חסר, דהיינו 'בנימן', אולם בכמה מקומות הוא נכתב בכתוב מלא 'בנימין', ובכך הוא מזכיר שם י-ה בשמו, כי על ידו ומכוחו נוצר הצירוף של השכינה עמהם.

התבארו אם כן שני מהלכים של גלות. בתחילה השכינה צורפה עם השבטים למחלוקת, כי ראובן ובנימין לא היו עמהם במכירה, והם רצו למכור את יוסף שהוא נבדל מהם, וצירפו את השכינה ליצור מציאות של גלות. אולם הבחינה השניה היא גלות ב'ימין' מקרבת, והיא על ידי בנימין, ובזה השכינה עמהם אף בגלות ולא זזה שכינה מהכותל המערבי. וזהו ההבדל בין השכינה שבמכירת יוסף, לבין גילוי השכינה שמתגלה בזמן מציאת יוסף וחיבור כל השבטים יחד, דבר והיפוכו.

צירופו של יוסף על ידי שכינה עמהם בתיקון

על הכתוב (בראשית מג לג) 'וישבו לפניו הבכר בכברתו והצעיר כצערתו ויתמהו האנשים איש אל רעהו' דרשו חז"ל (בר"ר צב ה) 'נטל את הגביע והיה עושה עצמו כמערס ומריח בגביע, אמר יהודה שהוא מלך יושב בראש, ראובן שהוא בכור ישב שני לו, וכן כולו, אמר אנא לית לי אמה ובנימין לית ליה אמה כד ילדת ליה אמה מיתת מן בגין דא ייתי ויתן ראשיה גביה דיד'.

ביאור הענין בזה.

כאשר יורד בנימין למצרים אזי מצטרפים שניהם יחד, ובפשטות הוא מפני ששניהם בני אם אחת. אולם בשורש הדברים הוא מפני

קראתו בית עד שלא נבנה, ואני קורא אותו על שמך, שנאמר (ישעיה ב ג) 'לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב', ע"כ.

הזמן שבו יעקב קראו בית היה בזמן שיצא מארץ כנען ככתוב (בראשית כח יא) 'ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש'. והתבאר אם כן שכל הגילוי השלם של בית המקדש, דהיינו הזמן שבו הוא נהפך משדה ל'בית' היה באופן של 'וילן שם' בזמן של שינה. ויתירה מזו, הרי על הטמנת יואש בן אחזיה בחדר המיטות (ראה מלכים ב' יא), אמרו חז"ל (ר' שיה"ר א טז) שהטמינו אותו בבית המקדש, ומשמע שבית המקדש נקרא 'חדר המיטות'.

יצירת חוה על ידי תנומה נתקנה בבית המקדש

התבאר אם כן שגילוי השכינה בבית המקדש, נעשה באופן של 'תנומה' בגילוי של יעקב, ואף נקרא על שם כך בעתיד. המקדש הבנוי בחלקו של בנימין רמוז באותיות 'נש' שבשמו. והתבאר בנוסף, שאותו הקלקול שהתחיל ב'ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעתיו' (בראשית כא), דהיינו יצירת חוה שהוא שורש הקלקול, נתקן על ידי התנומה הרמוזה בבנימין, שהיא רומזת לבית המקדש, והוא מקום התיקון.

ההבדל שבין שלשת מיני התרדמות

עוד אמרו במדרש (בר"י ז ה) 'שלש תרדמות הן, תרדמת שינה, תרדמת נבואה, ותרדמת מרמיטה [-עלפון], תרדמת שינה 'ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם ויישן' (בראשית כא), תרדמת נבואה 'ויהי השמש לבא ותרדמה נפלה על אברם' (שם טו יב), תרדמת מרמיטה 'אין רואה ואין יודע ואין מקיץ כי כולם ישנים כי תרדמת ה' נפלה עליהם' (שמואל א' כו יב). רבנן אמרי אף תרדמה של שטות דכתיב 'כי נסך עליכם ה' רוח תרדמה' (ישעיה כט י), ע"כ.

דהיינו שבתרדמתו של אדם הראשון שהיא התרדמה הקלה שבניהם, נוצרה אשה שדעתה קלה. אולם ישנן תרדמות המביאות לנבואה,

וכפי שמצאנו בתרדמתו של אברהם. שורש 'נש' שבבנימין הוא במדרגת תנומה של נבואה, שהרי תרדמתו רומזת לבית המקדש, שהוא מקום הנבואה. שורש 'רד' הוא מלשון 'רד מ', מלשון הורדה, לשון זו שייכת ביתר שאת להיאמר על בית המקדש, שהרי נאמר בתכלית יצירתו, 'נתאוהו הקב"ה שתהיה לו דירה בתחתונים' (תנחומא נשא כד), דהיינו שבית המקדש הוא מקום הורדת השראת השכינה, ממקום עליון לדירה בתחתונים, והגילוי הזה שבבית המקדש, משפיע שם נבואה על הראויים לה.

ועל כן מצאנו שיעקב אבינו שלן במקום המקדש זכה לנבואה. ואף בשלמה המלך נאמר (מלכים א ג ה) 'בגבעון נראה ה' אל שלמה בחלום הלילה ויאמר אלהים שאל מה אתן לך', כי הוא בנה את בית המקדש, ועיקר גילוי השכינה שבו היא בזמן השינה, ולכן גם תפיסת הנבואה של שלמה הייתה בזמן שינה, כמדרגת בית המקדש 'חדר המיטות'.

בירור 'כח המדמה' שבבית המקדש

רבינו בחיי בהקדמתו לפרשת מקץ מבאר, שכח המדמה שבשינה, מברר את מחשבות האדם שחשב בשעות היום, ועל ידי חלומותיו ניתן לבחון את הילך מחשבותיו ביום. ולכן אמר שלמה (שה"ש ג א) 'על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי', מאחר שעל ידי מה שהוא חושב בחלומותיו, מתגלה במה הרהר ועסק בו ביום. וכן אמר דניאל (ב כט) 'אנת מלכא רעיונך על משכבך סלקו', ופירש שם רש"י 'מה שהיית מהרהר ביום מה יהיה אחריך על משכבך עלו'. ובית המקדש הרי תכליתו לברר את כח המדמה, ולהעלותו מהמדרגה התחתונה ביותר למדרגת הנבואה.

ביאור הדברים. מקום המקדש הוא מקום השראת השכינה בתחתונים, כי הרי רצון הקב"ה בבריאת העולם היה להיות לו 'דירה בתחתונים'. לכן בבית המקדש הקריבו את הקרבנות וזרקו את הדם, כי זריקת הדם שהוא החלק העכור והנמוך שבבהמה שהיא נמוכה מצד עצמה, היא 'בירור המדמה', דהיינו היא מעלה את החלקים הנמוכים שבבריאה לשם ה', וזה יוצר רצון

וקרבה מצד ה' לקבל את הקרבן.

'דס' הוא מלשון 'מדמה', ולכן צורת הנבואה היא בדרך של 'על משכבי בלילות', להעלות את האדם ממדרגת דמיון אל הנבואה, מהתחתון שבאחד משישים במיתה, למדרגת נבואה העליונה. זו הסיבה אם כן שבית המקדש הוא בחלקו של בנימין שהוא אחרון השבטים, ולא בחלקו של ראובן הבכור או אצל שאר השבטים, משום שבית המקדש הוא דירה בתחתונים של הקב"ה. אם כן המקדש הוא מדרגת תחתון, ולכן התחתון והאחרון שבשבטים שהוא בנימין, ראוי מצד עצמו שאצלו תשכון השכינה בתחתונים.

כשהראש נשאר עומד בזמן השינה

כבר הבאנו ש'שינה היא אחד משישים במיתה'. אולם בשינה ישנה בחינה נוספת שאינה בחינה של מיתה, והיא ה'נמנום'. כאשר אדם מתנמנם, אם נמצא במצב של ישיבה, אם ראשו יישאר זקוף אזי הוא יישמט ויפול, ובכך יתעורר מתנומתו. רק אם האדם יסמוך את ראשו על גבי כתפיו, אזי ראשו לא יפול כשמתנמנם. לעומת כך, אדם השוכב במיטתו ניתן להסתפק עליו אם הוא ישן או שהוא מת. אולם אם הוא יושב ומתכופף עם ראשו הצידה, וודאי שהוא ישן ואינו מת.

בית המקדש שבחלקו של בנימין אינו נקרא 'חדר המיטות' כמקום של שינה, אלא כמקום של תרדמה, דהיינו נמנום שאין בו צד של מיתה, וזהו חלקו של בנימין שהוא מלשון 'נם'. צורת שינה זו נקראת 'ובין כתפיו שכן', דהיינו שהראש שוכן על הכתפיים ובכך הוא מגלה שאין בו בחינה של מוות, אלא רק בחינה של תרדמה. וכן האבות הקדושים נקראים 'שני חברון' משום שהמוות שמתגלה אצלם הוי במדרגת השינה. מדרגה זו מתגלה בבית המקדש שנמצא בחלקו של בנימין.

מתי שינה היא א' משישים במיתה ומתי היא בירור המדמה

התבאר אם כן ששינה יכולה להיות בירור של כח המדמה, ומאידך היא יכולה להיות חלק

ממיתה. המבדיל בין שינה שהיא בכח המדמה לשינה שהיא חלק ממיתה, היא להיכן שינה זו מוליכה את האדם.

כאשר השינה גוררת את האדם למציאות של מיתה, אזי הוא יורד לבחינת 'עפר אתה ואל עפר תשוב', דהיינו שהשינה הזו מורידה אותו במדרגתו למדרגה נחותה ממנה, וזהו מוות. מיתה היא השיבה של האדם לעפרו. 'אדם' הוא מלשון 'אדמה' כי ממנה הוא לוקח, ולכן קוברים אותו באדמה. ועוד, 'אדמה' כשורש 'מדמה', ולכן מיתתו של האדם מכפרת עליו, כי כוח המדמה שבו התכפר, ככתוב (דברים לב ג) 'וכפר אדמתו עמו' (ראה מדרש תהילים פה ג).

כאשר האדם רק ישן ואינו מת, אזי שינתו היא 'בירורי המדמה', היא מבררת את מחשבותיו. ובכוח המדמה יש את חלק הרע וחלק הטוב. חלק הרע שבכוח המדמה הוא 'אדום' - עשיו העומד כנגד יעקב. ולכן נאמר עליהם 'אתם קרויים אדם ואין האומות קרוין אדם' (יבמות סא.), מאחר שכח המדמה שבו הוא קלקול.

נימין יונקים ממותרי המוחין

עשיו נקרא בשם 'איש שעיר' ושערות נקראו בלשון רבותינו גם בשם 'נימין'. ו'בנימין' הוא 'ב' נימין'. ה'נימין' שבאדם יונקים את כוחם מהמוחין, דהיינו שהמוח שבו יש את כח המדמה, ופסולתו של המוח הוא נקרא 'מותרי המוחין' והוא יוצא מהגוף בנימי השיער (ראה זוהר ח"ג קלא:), וזו היא בחינת 'איש שעיר' דעשיו. מאחר שבנימין הוא המברר את הכח המדמה דאדום, ועל שם כך הוא נקרא 'בנימין' מלשון 'ב' נימין' [כאשר הוא נכתב בכתב מלא ולא חסר].

השיער יוצא מהראש אך הוא עומד על הכתפיים, 'קוצותיו תלתלים שחרות כעורב' (שיר השירים ה יא), והנמצא בין הכתפיים נקרא 'משא' כמבואר לעיל, והוא בחינה של קלקול. ומאחר שבית המקדש בחלקו של בנימין 'בין כתפיו שכן', יוצא שבית המקדש הוא ראשם של כלל ישראל.

שיער מלשון שער

'שער' האדם הצומח מראשו הוא גם אותיות 'עשר'. ולענייננו, קיים בבנימין שתי דרגות. דרגת בנימין מלא ודרגת בנימן חסר, ורק כשהוא מלא הוא רומז ל'ב' נימין. נמצא שרק כאשר נשלמת האות יו"ד השניה שבשמו הוא נחשב ראש קומת כלל ישראל.

המילה 'שער' (כשהיא מנוקדת בצירה) יכולה להיקרא גם מלשון 'שער' (בפתח). הקירבה הזו מלמדת ששיער ראש האדם הוא גם השער של קומת האדם, ודרך השערות מתגלה קומתו השלימה.

ביאור הדברים הוא, שהרי ישנם ב' מיני שיער. יש שיער העליון ויש שיער התחתון, וגם בבית המקדש היו שתי שערות עיקריים, שער העליון הסמוך למערב, ושער התחתון שהוא בפתח העזרה (ראה סוכה פ"ה מ"ה).

והנה, בבית המקדש היו שתי מדרגות של משרתי ה', כהנים ולויים. כהנים הם מצד מידת החסד, כמבואר בזוהר (ח"ג כז). 'וכנהא מסטרא דימינא קא אתי ורחיקא הוא מן דינא', ולכן תפקידם הוא בהקרב הקרבנות העולים לרצון ומעוררים חסדים. לעומתם הלויים הם מצד הגבורות והדינים, כמבואר (שם קנא): שהטעם שהיו הלויים צריכים להתגלח קודם עבודתם 'בגין דאינון דרועא שמאלא וסטרא דדינא'.

תפקידם של הלויים היה שמירה ושירה וזו היא שירתם שהרי גם שירה וגם שמירה הם מלשון 'שר'. גם שמירת שער המקדש וגם השירה הם מצד מידת הדין, שהרי שערם הוא מקום ישיבת הדיינים, והשירה היא כדי להשיב את החוטאים בתשובה. ואמרו בגמרא (שבת ל.) 'כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים דבקו שערים זה בזה', וזה משום ששערי בית המקדש רומזים לחלקו של בנימין בבית המקדש.

חיבור החלקים שבכתפיים

בגוף האדם ישנם שתי ידיים, ושתי רגליים, ושתי עיניים וכו', כל אחד מזוגות אלו עומד

לעצמו, אמנם הוא מחובר לגוף אבל הוא יחיד בפני עצמו. לעומת זאת הכתפיים מחוברים יחד, והם גם מחברים את חלקי הגוף אל הגוף שהרי הידיים מחוברות לכתפיים [ואף שאר חלקי הגוף בעומק מחוברים על ידיהם].

בלשון רבותנו חיבור הכתפיים הוא צירוף של חסד עם גבורה, של ימין ושמאל, של שבט לוי עם שבט הכהונה. חיבור חסד ורחמים עם גבורה נקרא 'דעת', ועל ידה ניתן לצרף חסד ודין ולחברם יחד. בנימין שבמדרגת 'בין כתפיו שכן' הוא החלק המחובר בין הדין לחסד ועל ידו מתגלה החיבור של הכתפיים.

'כתף' הוא אותיות 'תכף' שהוא לשון חיבור [ראה משנה כלאים פ"ט מ"י - 'התוכף תכיפה אחת אינה חבור']. הידיים כל אחת לעצמה היא מבדילה, 'שמאל דוחה וימין מקרבת', כל אחת פועלת את פעולותיה לעצמה, והכתפיים מחברות את שתיהן לאחת. וכן מפורש, שהרי בנימין נקרא 'ידיד ה', 'ידיד' מלשון 'יד' 'יד', שתי ידיים, ומקום חיבורן של שתי הידיים הוא הכתפיים.

שערות היורדות על הכתפיים

בצירוף זה, בנימין בא לברר שגם דברים שנראים מובדלים זה מזה, בעצם מהותם הם מאוחדים ומחוברים. וכפי שהתבאר לעיל, שרק בהגעת בנימין אל יוסף התחברו כל השבטים יחד עם יוסף, ושכן השלום ביניהם. ואם כן בחינת ב' נימין שבבנימין, בשערות שיורדות על הכתפיים נוצר שורש החיבור של בנימין. דהיינו, שערות כשהם רק על הראש והם קצרות, אזי כל אחת מובדלת מחברתה, ורק כשהן נעשות נימין, אזי נעשות קוצתיו תלתלים והן מתחברות זו בזו. מקום חיבורם הוא על הכתפיים. זהו גם הטעם מדוע כשבא שלמה להכניס הארון לבית קדשי הקדשים דבקו שערים זה בזה, כי גם זה בזכות שהיה בהם את כח החיבור והצירוף לדבק זה בזה. החיבור היה דווקא ב'שער', כי הוא מקום החיבור בכתפיים שהן בית המקדש השוכן בין כתפי בנימין.

הקדמת הכלים למשכן

אמרו בגמרא (ברכות נה.) בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור לו לבצלאל עשה לי משכן ארון וכלים, הלך משה והפך ואמר לו עשה ארון וכלים ומשכן. אמר לו, משה רבינו, מנהגו של עולם אדם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים, ואתה אומר עשה לי ארון וכלים ומשכן, כלים שאני עושה להיכן אכניסם, שמא כך אמר לך הקדוש ברוך הוא עשה משכן ארון וכלים. אמר לו, שמא בצל אל היית וידעת, ע"כ.

התבאר בדברי הגמרא שרצונו של משה היה שייבנו קודם כל הכלים, ורק לאחר מכן ייבנה המשכן. באופן זה כשייבנה המשכן הכלים כבר יהיו בתוכו. אם שלמה המלך היה בונה את בית המקדש באופן זה כדעתו של משה, אזי לא היו השערים מועילים אם היו דבקים זה בזה, שהרי הארון כבר נמצא במקומו קודם בניית המקדש, והרי כלי המקדש הם עומדים כל אחד לעצמו, ורק הכנסתם לתוך בית המקדש יוצרת מציאות של כלי הקודש ובית המקדש בשלימות.

חיבור דין ורחמים בכתפיים

נקודת החיבור שבבנימין היא המחברת את כלל ישראל, כפי שאיחדם בנימין בהגעתו ליוסף במצרים. היא גם המחברת את הכלים למקדש, והיא המחברת בין מידת החסד שבנימין למידת הדין שבשמאל על ידי 'בין כתפיו שכן'. ובכך התבאר מה שהובא בתחילה 'לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת', מאחר שהגילוי של בנימין הוא גילוי של חיבור בין 'בן אוני' שקראה לו אמו לבין 'בן ימין' שקרא לו אביו. אנינות היא דחיה, ולכן היא בשמאל שהיא מידת הדין, לעומת זאת הימין הוא הקירוב כי הוא החסד. נקודת החיבור שבין שניהם היא בבנימין, כי 'בין כתפיו שכן', הוא מחבר את שניהם לאחד.

'זאב יטרף' הוא כוחו של ה'בן אוני' שבגלות לצרף

בברכות יעקב לבניו נאמר (בראשית מט כז) 'בנימין זאב יטרף בבקר יאכל עד ולערב יחלק

שלל'. לכאורה 'יטרף' הוא מציאות של פירוד ולא של חיבור. אולם רש"י שם מפרש שטרף של בנימין הוא על לעתיד לבוא, 'משתשקע שמשן של ישראל על ידי נבוכדנצר שיגלם לבבל, יחלק שלל', מרדכי ואסתר שהם מבנימין יחלקו את שלל המן, דהיינו שאף כאשר יהיו ישראל בגלות, יבואו בני שבט בנימין והם יחברו את כלל ישראל יחד. וזה משום שכוחו של בנימין לצרף יחד את כלל ישראל אף כשהם בגלות, וזהו שם 'בן אוני' שנתנה לו רחל, שהוא כוחו גם כאשר הוא באינות, ומאותו הטעם גם כשהיו השבטים במצרים, בנימין חיברם יחד, כי כוחו בחיבור שבכתפיים הוא אף בגלות. ולכן מרדכי ואסתר מבני שבט בנימין היה בכוחם לסלק את המן, ולחלק את שללו לכלל ישראל.

זכותו של המן שבניו למדו תורה בבני ברק

והדברים יתבארו על פי מה שאמרו בגמרא (גיטין נז:) 'מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק', והקשו רבותינו מהיכן הייתה להמן זכות זו, ואמרו שהוא ממה שבית המן ניתן למרדכי, אזי הייתה להם אחיזה בקדושה. דהיינו, תפקידו של בנימין היא לחבר, ולכן כשבני בנימין לוקחים מהמן את ביתו, הרי הם מחברים אותו לשורש הקדושה, ובכך זכה המן ולמדו בני בניו תורה, כי כוחו של בנימין בחיבורו הוא גם על מי שנאמר עליו 'תמחה את זכר עמלק', ומצוה להכרית את זרעו, עם כל זאת באחיזתו בחיבורו של בנימין, אזי יש בכוחו להכניס אף אותו למדרגת הקדושה.

חיבור ישראל בזמן מרדכי ואסתר

שאול המלך במלחמתו בעמלק נכשל ולקח את הבהמות, ולכן הייתה לעמלק אחיזה והוא לא נכרת. לעומת זאת בימי מרדכי ואסתר, היה בכוחם לצרף יחד את ה'בן אוני' ואת ה'בן ימין', וזה על ידי ה'יחלק שלל' מכוחו של בנימין. שהרי אין לך 'בן אוני' יותר מגזרת המן 'להשמיד להרוג ולאבד', אך הוא מגלה את ה'זרעו הקרוב' קירב את ליבן של ישראל לאביהם שבשמיים, שהרי

של ה', ליום ההוא שבו יהיה ה' אחד ושמו אחד.

ב-נ בנימין בלבביפדיה מחשבה
מספר שיעור בקול הלשון 33523420

גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שעמדו לישראל, ובכך הוא מגלה את הקרבה של ישראל, ומחזיר את העולם לתיקונו.

חיבור ישראל בבית המקדש השלישי

הארת בית המקדש השלישי, שהוא יחזור ויחבר את כלל ישראל בשלימות, הוא מדרגת בנימין, שבו הבן אוני ובן ימין מצטרפים יחד. ולכן 'לערב יחלק שלל', שהרי מעיקר הדין הבן יורש את אביו, אולם בבנימין מתגלה הבן בתיקון, מחלק את שללו של עמלק לכל ישראל, וחוזר ומצורף את כל הבריאיה להכרה באחדותו

אוצר האותיות שבט בנימין – חודש כסלו

כולם בכמה וכמה אנפי, שכן הוא היחיד מהם שלא היה במכירת יוסף, ולא השתחוה לעשו הרשע, כידוע (תרגום שני אסתר ג, ג) שמחמת שבנימין לא השתחוה לעשו כי היה אז בבטן אמו, לכן יצא ממנו מרדכי שלא יכרע ולא ישתחוה להמן. עוד אמרו במדרש (בראשית רבה פב, ח), כל השבטים נולדה תאומה עמהם ועם בנימין נולדו שתי תאומות. ובגמרא איתא (שבת נה:): שבנימין בן יעקב מת בעטיו של נחש. ומצינו בדברי חז"ל עוד כמה וכמה ענינים המיוחדים לשבט בנימין. ונבוא בס"ד לבאר את שורשו של זה השבט, וממנו יתבארו כל הפרטים כולם.

נתבאר בדברי רבותינו הראב"ד והגר"א שחודש כסליו הוא כנגד שבט בנימין, ונבוא לבאר את ענינו ומהותו של שבט בנימין.

ראשית יש להתבונן בצורת לידתו של בנימין, שנאמר בו (בראשית לה, טז-יח) 'ותלד רחל ותקש בלדתה. ויהי בהקשותה בלדתה ותאמר לה המילדת אל תיראי כי גם זה לך בן. ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין', והיינו בן אוני מלשון אנינות וצער (כמבואר ברש"י וברמב"ן שם), ואביו קרא לו בנימין, בן ימין.

לבד מזאת שונה בנימין מכל השבטים

א - בנימין מחבר שתי נשים

מגדלתו ומחנכתו כמ"ש (משלי א, ח) 'שמע בני מוסר אביך ואל תיטוש תורת אמן', אבל בשעה שמתחבר לאישה השניה שהיא אשת בריתו נאמר בו 'על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד', ואינו יכול לקיים את הנאמר בסיפא דקרא 'ודבק באשתו והיו לבשר אחד', אלא א"כ קיים קודם בעצמו 'יעזב את אביו ואת אמו'. ועל אף שלכל אדם ואדם יש חיבור לאמו ולאשתו, אבל אי אפשר שיהיה החיבור הזה בבת אחת.

נשמת רחל נמצאת בבנימין, והוא מחבר שתי נשים, שתי תאומות

אמנם מצינו בבנימין דבר חידוש בענין זה, כי כבר נודעו בשערים דברי רבותינו (זוהר ויצא קנה: עץ חיים של"ט פ"ח) עה"פ 'ויהי בצאת נפשה כי מתה', שנשמתה של רחל ניתנה

כל אדם מחובר לאימו ואשתו, אבל לא בבת אחת

פתח דברינו יאיר במאמר הכתוב (בראשית ב, כד) 'על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו'. למדנו מכאן שכל אדם באשר הוא יש לו חיבור לשתי נשים, האישה האחת היא אשתו שעליה נאמר 'ודבק באשתו', והאישה השניה היא אימו, כי מקרא מלא הוא 'יעזב איש את אביו ואת אמו', משמע שעד עתה היה דבוק באימו. והרי לך שיש לו שתי נשים, אימו שממנה בא לעולם וע"ד מאמרם ז"ל 'מאין באת', והולך הוא ומתחבר אל אשתו, כמ"ש 'לאן אתה הולך'.

אבל חיבור זה שיש לאדם עם שתי נשים אינו יכול לבוא כאחד, ובשעה שמחובר הוא עם אחת הנשים לא יתחבר עם השניה. מעיקרא הוא עובר במעי אימו, וכשנולד היא

והוא עומק דברי חז"ל שכל השבטים נולדו איתם תאומה אחת ועם בנימין נולדו שתי תאומות, שהרי נתבאר כי בזמן שיש לכל אדם אישה אחת ותו לא, וכשאישה זו קיימת השניה איננה קיימת, יש אצל בנימין שתי נשים בבת אחת. וצורת התגלות ענין זה נקראת בלשון חז"ל 'שנולדו איתו שתי תאומות', כלומר שהוא יכול לצרף שתי נשים בבת אחת, ומכוח בנימין מצטרפות האם והאישה גם יחד.

בתוך בנימין, ולכן בשעת לידתו נסתלקה היא מן העולם, כי בנה הנולד לה נטל את נפשה. עכת"ד. הרי שיש אצל בנימין גילוי מיוחד, שאימו נמצאת עמו גנוזה בתוכו וחבוקה בו, ובכל מקום ומקום שהולך אימו עמו. ואף בשעה שנאמר בו 'ודבק באשתו' לא אמרינן ביה 'יעזב את אימו', כי לא שייכת בו מציאות זו. נמצא שאצל בנימין יש חיבור של אמו ואשתו בבת אחת, ומצטרפי אהדדי.

ב - על ידי חיבור שתי נשים נתקן חטא אדה"ר

ולאדמתו. וזה עומק דברי הכתובים 'ביום אכלך ממנו מות תמות' (בראשית ב, יז), 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב' (שם ג, יט). וכן הוא אצל כל אדם, שכדי לכפר על חטאו צריך למות ולהיקבר, ואז נפרד מאשתו וחוזר לאדמה שהיא שורש כל הברואים, 'אם כל חי'. ואז דבק באימו ונתלה הסרחון בה כמ"ש תבוא אמו ותקנח.

בעת חטא אדה"ר שב לאדמתו, שהיא אימו, וזה ענין גזירת מיתה

ושורש הדברים כך הוא, אימו של אדם היא האישה הראשונה שמתגלה אצלו, וכאשר האדם חוטא נתלה הסירחון באמו כלשון חז"ל הידועה (במדבר רבה יט, ח) 'תבוא אמו ותקנח צואת בנה', וכמו שאמרו חז"ל (תנחומא תצא ד) שלא הוזכרה מיתת רבקה בתורה כדי שלא יהיו הבריות אומרות ארורים השדיים שהניקו את עשו. וגם באדם הראשון שורש כל הבריאה נאמר בעת החטא (בראשית ג, יט) 'עפר אתה ואל עפר תשוב', כי כיון שהוא נוצר מן האדמה, כמ"ש (שם ב, ז) 'ויצר את האדם עפר מן האדמה', הרי כל יצירתו היתה מן האדמה והיא אימו, כדוגמת כל אדם שנוצר מאימו, ואם בשאר כל אדם אמרינן 'תבוא האם ותקנח צואת בנה', בבחינה זו נאמר באדם הראשון 'עפר אתה ואל עפר תשוב', שעליו לחזור אל האדמה שהיא נקראת אימו. ואכן בעת חטאו פירש אדם הראשון מאשתו ק"ל שנה כמ"ש בגמרא (עירובין יח:), ואז חזר אל המדרגה הנקראת אימו ונצטרף מחטאו. כי כדי לשוב לאימו עליו להיפרד מאשתו, שהרי יסוד מוסד הוא 'יעזב את אמו ודבק באשתו', ולעומת זאת כשהוא נפרד מאשתו יכול לחזור לאימו

בנימין שמחבר שתי נשים מתקן החטא, ולכן מת רק 'בעטיו של נחש'

והרי נתגלה אצל אדה"ר שאין האם והאישה מצטרפים יחדיו, אלא או דבוק הוא לאימו האדמה שהיא מקורו או דבוק לאשתו, אבל אינו יכול לקיים שניהם, אמנם שונה הדבר בשבט בנימין, שאצלו מצטרפות אימו ואשתו כאחד. ואצל בנימין שבכוחו לצרף את האם ואת האישה בב"א, מונח היסוד של תיקון חטא אדם הראשון. נמצא שמה שהוא חוזר לאדמה זהו רק 'בעטיו של נחש', אבל מצד עצמו אינו שייך לעצם החטא. ומה שבנימין מת ונקבר הוא על מנת לצרף את אימו יחד עם אשתו. כי אם ישאר חי והן קבורות אינו מצרפן עתה, וכאשר נקבר חוזר ומצרפן.

רחל נקברה במקום לידת בנימין, כי נפשה נמצאת עמו

נקברה רחל, ולא נסתבבו הדברים במקרה שהקשתה בלידתה ונקברה שם, מחמת ששם היה מקום הלידה ממילא היתה שם המיתה - אלא בכונת מכוון לא נקברה עם יעקב אבינו, מחמת שנשמתה נמצאת עם בנימין ושייכת אליו, על כן במקום לידתו של בנימין שם הוא מקום קבורתה שלה.

ובזאת יתבאר לן מאמרם ז"ל שבנימין מת בעטיו של נחש, זו מחמת שהוא מסולק מההבדלה הפשוטה שיש בין אם ואישה, והוא בא לתקן לצרף ולחבר את אותם חלקים. וענין זה הוא הוא תיקון חטא אדה"ר שמתגלה בבנימין.

וזה עומק הענין שרחל לא נקברה יחד עם יעקב אבינו, מחמת שנשמתה של רחל נמצאת בבנימין והיא קבורה איתו. אף שסדר הדברים בדר"כ הוא שקוברים איש ואישה יחד, אך אצל בנימין קברו את האם ואת האישה יחד, כי רחל שנכנסת לתוך בנימין, זהו בחינת "קבורתה בו", ובנימין נכנס למקום הקבר של אשתו (שכך נקרא אר"מ בלשון חז"ל), והרי לן שבבנימין נצטרפו אמו ואשתו יחד, ובמקום הקבר דייקא. ודו"ק. לכן לא נקברה רחל יחד עם יעקב אבינו, אלא 'בדרך אפרת היא בית לחם' (בראשית מח, ז), באותו מקום שנולד בנימין שם

ג - בנימין נולד בארץ הקודש ומתקן את קלקול האדמה

נמצא שאר"י שאוירה מחכים מפקיעה בעצם מהותה את ענין החטא, על כן בנימין שאינו שייך לענין החטא לו נאה ויאה להיוולד בארץ הקודש.

ע"פ זה יובנו דברי הגמרא (סנהדרין לח:): שאדם הראשון היה גופו מבבל וראשו מאר"י, כי מחמת שגופו היה מבבל שייכת אצלו מציאות של חטא. וע"ד שדרשו 'במחשכים הושיבני כמתי עולם' (איכה ג, ו), זו תלמודה של בבל' (סנהדרין כד), כי בבל היא מקום למתי עולם, ואדה"ר שגופו מבבל יש בו מציאות ושורש חטא שמחמתו נגזרה עליו מיתה. אבל בנימין שנולד באר"י הרי כל כולו מארץ ישראל, ומצד כך אין לו כלל מקום לחטא כלל. וע"י כך מתגלה אצלו צירוף האם והאישה יחדיו כמשנ"ת, מחמת שהוא מסולק ממציאות של מיתה וחזרה לאם האדמה.

ארץ ישראל משוללת מחטא, ולכן נולד שם בנימין

והנה מצינו בדברי חז"ל (ספרי דברים שוב, וראה ברש"י בראשית לה, יח ד"ה ואביו) דבר נוסף שנשתנה בו בנימין מכל השבטים כולם, שכל השבטים נולדו בחו"ל, משא"כ בנימין נולד בדרך אפרתה היא בית לחם, בתוך ארץ ישראל. ואדמת ארץ ישראל היא קדושה שלימה, ושורשה מאותו המקום שאין בו חטא. ועומק מה שכל השבטים כולם נולדו בחו"ל, היינו שאין להם צירוף שלם לאדמה הקדושה לגמרי, אבל בנימין שנולד באר"י, ונאמר בו שהוא מת בעטיו של נחש, פירוש הדבר הוא שהוא שייך לאדמה שאין בה מקום של חטא. ומה שמצינו בו שנולד באר"י ומה שנאמר בו שהוא מת בעטיו של נחש, שורשם אחד הוא, שאינו שייך למציאות החטא. ואכן זו מהות אר"י עצמה, שכן אמרינן (בבא בתרא קנח:): 'אורא דארץ ישראל מחכים', ואמרינן (סוטה ג.) 'אין אדם חוטא אא"כ נכנסה בו רוח שטות',

שבט בנימין זכה שיבנה ביהמ"ק בחלקו כי קפץ ראשון לים בקרי"ס

בברכותיו של משה רבינו נאמר (דברים לג, יב) 'לבנימין אמר, ידיד ה' ישכון לבטח עליו חופף עליו כל היום ובין כתפיו שכן'. ומהא ילפינן שכל המקדשות היו בחלקו של בנימין, וחז"ל (זבחים קיח:) דרשו את הפסוק הזה בכמה אנפי, שיש בו לימוד לבית ראשון, ולבית שני, ואף לעתיד לבוא, ועיקרם של כל המקדשות לא היה ויהיה רק בחלקו של בנימין.

ומצינו שני טעמים בדברי חז"ל מדוע זכה בנימין ונעשה משכן לשכינה, במסכת זבחים (דף גג:) אמרו: 'רצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסה בחלקו של בנימין, והיה בנימין הצדיק מצטער עליה בכל יום לנוטלה, שנאמר חופף עליו כל היום, לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזן להקב"ה, שנאמר ובין כתפיו שכן'. ודברי חז"ל אלו מובנים בפשטות, כי בנימין היה מצטער על הרצועה הזו שבה המזבח, וכיון שרצה כ"כ שהקב"ה ישרה בחלקו לכן זכה ונעשה אושפיזן. אך במסכת סוטה (דף לו:) נחלקו רבי מאיר ורבי יהודה מי היו הראשונים שקפצו לים בקריעת ים סוף, ולר' יהודה נחשון בן עמינדב משבט יהודה קפץ לים כידוע, אבל ר' מאיר ס"ל שם שהראשונים שנכנסו לים היו שבט בנימין, וכלשון הגמרא שם: קפץ שבטו של בנימין וירד לים תחילה, וכו', לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזן לגבורה, שנאמר ובין כתפיו שכן. ויש להבין שייכות הדברים, מדוע זאת שקפצו ראשונים לים גרמה להם שיבנה ביהמ"ק בחלקם.

**שורש קריעת הים ביום השני
למעש"ב, שורש הפיכת ים ליבשה
ביום השלישי למעש"ב**

והנה עצם קריעת הים שורשה במעשה

בראשית, כמו שאמרו חז"ל (שמות רבה כא, ו) תנאי התנה הקב"ה במעשה בראשית שיקרע הים לפני בני ישראל. ויש בזה שני ענינים, ביום השני של מעשה בראשית היה העולם כולו מלא מים, ואמר השי"ת (בראשית א, ו) 'יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל', נעשתה הבדלה בין מים עליונים למים תחתונים, ועדיין היתה היבשה מכוסה במים תחתונים, וביום שלישי של מעשה בראשית נאמר (שם, פסוק ט) 'יקוו המים אל מקום אחד ותראה היבשה'.

ומעתה נימא, שאחר שקפצו שבטי יהודה ובנימין לים נקרע הים ל"ב גזרים, יהודה ובנימין ר"ת י"ב, כלומר שאחר קפיצתם לתוך הים הוא נקרע ל"ב גזרים כנגד י"ב שבטים (פס"ז שמות יד, טז). ושורש קריעה זו במעשה בראשית עצמו הינו בקריעה ובהבדלה שנעשתה ביום השני, כאמור שם 'יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים', ואכן שורש תיבת רקיע"ע הן אותיות קר"ע, הרי לן שורש לקריעת ים סוף. אבל הרי היה בקרי"ס חלק נוסף חוץ מעצם קריעת הים, וכאמור (שמות יד, כט) 'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים', שנראתה היבשה, ואיפה מצינו במעשה בראשית שמקום שהוא מלא מים ובגדר ים הופך להיות מציאות של יבשה וחרבה, שורש דבר זה נעשה ביום שלישי של מעשה בראשית, דכתיב ביה 'יקוו המים אל מקום אחד ותראה היבשה', ושורש זה התגלה בקריעת ים סוף, שנהפך הים לחרבה והלכו ישראל בתוכו ביבשה.

**בחטא אדה"ר נתקללה היבשה, בנימין
שמתקן החטא מגלה בקרי"ס יבשה
חדשה שעליה יבנה ביהמ"ק**

והנה בעת חטא אדה"ר התקללה ונתקללה היבשה, ובעת שנתקלל אדה"ר ונאמר לו (שם ג, יט) 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב', שעליו

במים, וממילא לא חלה עליה הקללה. נמצא שמי שקפץ ראשון לים תיקן את הקללה שיש על האדמה מכח חטא אדה"ר. ובעומק הדברים, מכח תיקון זה של 'ותראה היבשה' נבנה ביהמ"ק על אדמת הקודש.

והשתא דאתנא להכי הם הם דברי חז"ל, שבט בנימין שקפצו הראשונים לים בקרי"ס זכו מכח זה שביהמ"ק יבנה בחלקם, כי גילו מקום של יבשה חדשה שלא חל בה מציאות של חטא, ומקושר הדבר עם כל מהות בנימין שגולד באדמת הקודש ולא שייך לחטא אדה"ר כמשנ"ת, על כן נאמר בו 'ידיד ה' ישכון לבטח חופף עליו כל היום ובין כתפיו שכן'.

לחזור אל אדמתו, גם נתקללה האדמה בעבורו ונאמר בה (שם, יז-יח) 'ארורה האדמה בעבורך, בעצבון תאכלנה כל ימי חיך, וקוץ ודרדר תצמיח לך'. וביארנו ששבט בנימין בא לתקן קללה זו שניתנה על האדמה, מחמת שקבורתו אינה מחמת חטא וכנ"ל.

אחד מן האופנים שיש בגילוי התיקון הזה הוא קפיצת שבט בנימין לתוך הים, כי לכשנתבונן י"ל שהיבשה שנתקללה בחטא אדה"ר היא רק אותה היבשה שנראתה בעת החטא, שעליה נאמר ביום השלישי 'ותראה היבשה'. אבל בעת קרי"ס חזר ונשנה המהלך שהיה במעשה בראשית, ונראתה יבשה חדשה שלא היתה בחטא אדה"ר כי היתה מכוסה אז

ד - פגם השינה גורם להפריד שתי נשים כמו בעת הנסירה, וביהמ"ק הוא התיקון לזה

לים, וכאן נעשתה יבשה חדשה שעליה ידורו מחריבי בית זה. ועומק הדבר, כי נישואי שלמה המלך עם בת פרעה הינם ההיפך הגמור מענין בנימין, שהוא מצרף אם ואישה בב"א, ונישואי שלמה לבת פרעה הם הפירוד הכי גדול שיש בין האם והאישה, וכמו שאמרו חז"ל (ויק"ר שם, הובא ברש"י משלי לא, א; וראה סנהדרין ע:): כיון שבנה שלמה את ביהמ"ק ונשא בתיה בת פרעה אותו הלילה שתה יין, וכו', והיה שלמה ישן עד ד' שעות ביום ומפתחות של בית המקדש נתונות תחת ראשו וכו', נכנסה אמו והוכיחתו. ע"כ. והן הדברים, כי כל הכוח לבנות את ביהמ"ק בחלקו של בנימין נובע מהצירוף של אימו האדמה עם אשתו, ותיקון האדמה לבנין ביהמ"ק ע"ז, אבל כאשר שלמה המלך נושא את בת פרעה ביום שנבנה בית המקדש, הרי עומק הדבר שמתגלה הוא שמפריד את אם האדמה מאשתו, על כן 'יסרתו אמו' (משלי לא, א).

נישואי שלמה עם בת פרעה ביום חנוכת ביהמ"ק הפרידו בין האם והאישה, ולכן נבראה אדמה חדשה לרומי

והנה בנין ביהמ"ק היה בחלקו של בנימין, אבל בונה הבית בפועל היה שלמה המלך ע"ה. דוד המלך קנה את הקרקע והכין את היסודות (שהש"ר א, ו; מכות יא.), ושלמה בנה את הבית, ואכן נקרא 'ידיד ה'' כמו בנימין, כדאמרין בגמרא (מנחות נג:): 'בוא ידיד בן ידיד ויבנה כו' בחלקו של ידיד'.

אמנם באותו היום שנגמר בנין בית המקדש נשא שלמה המלך את בת פרעה (ויק"ר ב, ה), ואיתא בגמרא (שבת נו:): 'אמר רב יהודה אמר שמואל, בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בו שירטון, ועליו נבנה כרך גדול של רומי'. והרי זה ההיפך מתיקונו של בנימין, שהוא גילה יבשה חדשה הראויה לבנין ביהמ"ק על ידי קפיצתו

חודש כסליו נגד כוח השינה, וביהמ"ק הוא מקום השינה

ויש לבאר ביתר עומק את ענין שנתו של שלמה ביום חנוכת ביהמ"ק. ובהקדים, שהרי חודש כסליו הוא כנגד שבט בנימין כמשנ"ת, ובכוחות הנפש הוי כנגד כוח השינה שבאדם כמ"ש הראב"ד (פי' לספר יצירה פ"ה מ"א) והגר"א (שם מ"ג). והנה ביהמ"ק נקרא בלשון חז"ל 'חדר המיטות' (שהש"ר א, טז), מקום של שינה. והגילוי הגמור לכך הוא בחלומו של יעקב אבינו, דכתיב ביה 'ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש' (בראשית כח, יא), ודרשו חז"ל (חולין צא:): 'צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה', חזינן שנקרא ביהמ"ק בית מלוני שהוא מלשון לינה, ואכן הוצרך יעקב אבינו ללון שם במקום המקדש.

יצירת האישה על ידי שינה, וכשגרם החטא נעשתה השינה כמיתה ונפרדה האישה מן האם

ויסוד הדבר הוא, ששורש יצירת האישה נעשה על ידי שינה, כדכתיב (בראשית ב, כא) 'ויפל ה' אלוקים תרדמה על האדם וישן, ויקח אחת מצלעותיו ויסגור בשר תחתנה ויביאה אל האדם', הרי לן שיצירת האישה היא בכוח השינה, ואכן שינה היא מלשון שניים, איש ואישה. ולדרכינו ייאמר ששינה היא מלשון שניים, היינו על מנת שיעשה צירוף של שתי נשים, אישה אחת שממנה נוצר האדם, כענין 'דע מאין באת', והיא האדמה אצל אדם הראשון, ואימו של אדם בשאר כל אדם, וביום חתונתו הולך הוא ומתחבר לאשתו, כמ"ש (שיר השירים ג, יא) 'בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו', ויש לצרף את אימו לאשתו. לכן מעיקרא נבראה האישה ממקום של שינה, שניים.

אבל כאשר גרם החטא, אז השינה שהיא אחד משישים שבמיתה (ברכות נז:): יוצאת מהכוח אל הפועל, ואינה נשארת בגדר שינה גרידא אלא הופכת להיות מיתה בפועל, וכמשנ"ת שבעת המיתה נפרדת האם מהאישה, והאדם חוזר אל אימו כדי לכפר על חטאו, כמ"ש (בראשית ג, ט) 'עפר אתה ואל עפר תשוב', וע"ד אמרם (במדבר רבה יט, ח) 'תבוא האם ותקנח צואת בנה', והאם היא זו שמנקה את חטא האדם בזה שנפרד מאשתו וחוזר לשורשו שהיא אימו בעת קבורתו.

בעת השינה חוזר האדם אל מקורו מצד הגוף או מצד הנשמה, ובזה תלוי תיקון האישה

וטעם הדבר שיצירת האישה נעשית על ידי השינה הוא, כי בעת השינה חוזר האדם אל מקורו, וזה אפשר שיהיה בתרי אנפי, מצד הגוף השינה דומה אל המיתה כי הגוף שוכב כדומם ומצטרף אל מקורו באדמה, אבל מצד הנשמה שמקורה בשמים אזי היא חוזרת ועולה אל שורשה בשמי מעל ג"כ כבעת הסתלקותה, וכמו שבעת המיתה האדם מצטרף בגופו אל העפר ואילו 'הרוח תשוב אל האלוקים אשר נתנה' (קהלת יב, ז), כן גם בשינה שהיא אחד משישים שבמיתה מתגלה מעין אותו דבר, שהגוף דומה למת והנשמה עולה למעלה, וכנוסח הברכה 'המפיל על חבלי שינה על עיני ותנומה על עפעפי', אבל גם אמרינן (תהלים לא, ו: ברכות ה.) 'בידך אפקיד רוחי', שהרוח חוזרת אל מקורה באופן של פיקדון, והרי השינה דומה לענין המיתה מצד הגוף ומצד הנשמה.

ומעתה, השינה שבה נבראת ונוצרת האישה הוי שינה מצד הנשמה ולא מצד הגוף, ואז בשינה זו מושרש צירוף שתי הנשים גם יחד, ועל שם כן נקראת 'שינה' מלשון שניים כי היא

באה לצרף יחדיו את שני החלקים*. אבל ח"ו כאשר האדם חטא והוציא מן הכוח אל הפועל את הענין של שינה אחד משישים במיתה היא הופכת להיות מיתה בפועל, והחזרה לשורשו היא אל אדמתו שלמטה במקום עלמא דפירודא, ונעשה פירוד בין האישה העליונה שהיא אימו לאישה התחתונה שהיא אשתו².

בית המקדש מתקן השינה שתהיה כראוי, ועל כן הוא במקום הצואר שמחבר את הראש עם הגוף

וכשמתגלה הגילוי המונח בענין בית המקדש, שהוא נקרא 'בית מלוני' ו'חדר המיטות' מצד ענין השינה שבו וכמשנ"ת, אז נעשה התיקון הגמור לענין השינה. ובשינה של יצירת האדם מעיקרא נאמר 'ויפל ה' אלוקים תרדמה על האדם וישן', היינו שיש שם פתח

ה - ביהמ"ק עומד בין כתפי בנימין, מקום הצואר והחיבור

ארצות, לא הוּו ידעי דוכתיה היכא, אייתו ספר יהושע, בכולהו כתיב וירד ועלה הגבול ותאר הגבול, בשבט בנימין ועלה כתיב וירד לא כתיב, אמרי ש"מ הכא הוא מקומו, סבור למבנייה בעין עיטם דמדלי, אמרי ניתתי ביה קליל, כדכתיב ובין כתפיו שכן. ואיבעית אימא גמירי דסנהדרין בחלקו דיהודה ושכינה בחלקו דבנימין, ואי מדלינן ליה מתפליג טובא, מוטב דניתתי ביה פורתא כדכתיב ובין כתפיו שכן³. והיינו שבית המקדש צריך להיות במקום נמוך מעט, כמו בין הכתפיים שהם מעט למטה

בית המקדש עומד בין הכתפים במקום הנאה שבשור, נגד יופי חכמת יון

ויש עומק רב בענין בית המקדש ששוכן 'בין כתפיו', במקום הצואר, ושייכותו לענין בנימין וענין השינה. הנה איתא בגמרא (זבחים נד:), 'דרש רבא, מאי דכתיב וילך דוד ושמואל וישבו בנויות ברמה וכו', אמרי כתיב וקמת ועלית אל המקום מלמד שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל וארץ ישראל גבוהה מכל

* הרחבת ביאור הדברים: אשתו היא הנוקבא, בחינת ה"א תתאה שבשם הוי"ה. 'שינה' היא אותיות ישן-ה, והיא מעלה ה"א תתאה לה"א עילאה, שהיא בחינת בינה - אימא. ולכך לצורך בריאת הנוקבא ה"א תתאה נפלה שינה על האדם, כי שורשה בה"א עילאה כנודע. ובעומק נעשה זיווג אבא ואמא, י"ה, וזה הרמז באותיות 'שינה', שנים י"ה. ועיין בשער הכוונות (דרושי הלילה דרוש ג), שכל ענין השינה הוא לצורך דורמיטא, ואז הנוק' מקבלת כל הארתה מאימא. ועיין במבוא שער' (ש"ג ח"ב פ"ו), סוד השינה שזו"ן עולים לעיבור במעי אמא.

² והוא פירוד בין אימא לנוקבא. ובמקום זה נעשה חיבור של חומריות, האישה בפועל מתחברת עם האדמה, אותיות אם-דה. והבן.

מן הראש. ופירש רש"י (דברים לג, יב ד"ה ובין) שדוקא בין כתפיו שכן, כי אין לך מקום נאה בשור יותר מכתפיו.

והנה אמרו חז"ל (בראשית רבה ב, ד) 'וחושך, זה גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן, שהיתה אומרת להם כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל'. וכל הרואה יראה בבירור שביהמ"ק העומד בין כתפי השור במקום יופיו הוא נגד חכמת יון, והיונים בגזירותיהם חפצו לכתוב על קרן השור, היינו לעלות מעל קדושת ביהמ"ק ולנצחו. וכל חכמת יון שגדרה הוא ההיפך מחכמת התורה, שורשה מענין השינה שהיא זמן נפילת המוחין, הסתלקות דעת התורה, ובית המקדש שהוא תיקון השינה כמשנ"ת עומד נגד חכמת יון. על כן מצינו (בבא בתרא ד.) גבי הורדוס שהרג את חכמי התורה, וכיבה אורו של עולם הוא אור התורה, אמר לו בבא בן בוטא מי שכיבה אורו של עולם ילך ויעסוק באורו של עולם הוא בנין ביהמ"ק. ואכן בנה הורדוס בית שלא היה כמוהו ליופי, כענין בין כתפי השור שהם מקום היופי שבו.

הצואר הוא מקום החיבור, בנימין נולד במקום חיבור אר"י וחז"ל

וענין בין הכתפיים הוא שעליהן מונח הצואר, והצואר מצרף את הראש עם הגוף. וכנגד מה שאדה"ר היה ראשו מאר"י וגופו מבבל שמורה על הפגם, עומד בנימין שמחבר את הראש עם הגוף כמשנ"ת, על כן המקום שנתייחד בו בנימין 'בין כתפיו', מקום הצואר. ומקום זה מקום המקדש נאמר בו 'מלאכי אלקים עולים ויורדים בו', כי הוא מצרף שמים וארץ, והם מלאכי ארץ ישראל ומלאכי חז"ל (בראשית רבה סח, יב), כי המקום הזה גם מאחד את ארץ ישראל וחז"ל לארץ.

על כן נולד בנימין בהיותם בדרך מחז"ל

לארץ ישראל, ושם במקום החיבור נולד בנימין, כי שם מקומו. ואכן מצד כך גם נקברה שמה רחל 'בדרך אפרת' (בראשית מח, ז), שהיא בדרך היציאה לגלות בחז"ל, כמ"ש רש"י שם (ד"ה ואקברה) 'דע לך שעל פי הדבור קברתיה שם שתהא לעזרה לבניה כשיגלה אותם נבזראדן, והיו עוברים דרך שם, יצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם רחמים, שנאמר (ירמיה לא, יד) קול ברמה נשמע רחל מבכה על בניה' וכו'. והרי לן שהוא מקום הכניסה אל הארץ ומקום היציאה לחז"ל, ושורשו כבר במלאכי אלקים עולים ויורדים בו, מקום של יציאה וכניסה. ובנימין נולד שם מצד הכניסה מחז"ל אל הארץ, ורחל נקברה שם מצד היציאה מן הארץ לחז"ל, אבל מהות המקום הוא מקום החיבור בין אר"י לחז"ל, והוא מקום הצואר שמתגלה בבנימין.

בנימין מחבר שני עולמות, במקום בזמן ובנפש

ואמנם יש את ענין הראש, שהוא כבר מדרגת אר"י בשלימותה, ראשו של אדה"ר נברא מאר"י שאוריה מחכים. והוא למעלה מן הצואר. אבל מדרגתו של בנימין היא לצרף את המציאות של אר"י למציאות של חז"ל, זה גילוי של בנימין. וכתוב ביה (בראשית מט, כד) 'בנימין זאב יטרף בבוקר יאכל עד ולערב יחלק שלל', ומצינו כמה וכמה דרשות בדברי חז"ל (בראשית רבה צט, ג), בבוקר יאכל עד זה תמיד של שחר, בערב יחלק שלל זה תמיד של בין הערביים, ועוד. אבל יסוד הדבר הוא מש"כ שנאמר בבנימין 'בבוקר יאכל עד ולערב יחלק שלל', כי בנימין מצרף את המעבר, כל מקום של מעבר מצטרף ע"י בנימין, כשזה מתגלה באופן של מקום הוא מצרף את מקום אר"י וחז"ל, כשזה מתגלה באופן של זמן, כתיב בבוקר יאכל עד ולערב יחלק שלל, שמצרף את הבוקר והערב, וכשזה מתגלה באופן של נפש הרי הוא מחבר נפש

של בנימין מתה רחל, ודין גרמא למה שמפורש מיד לאחמ"כ בפסוק (בראשית שם, כב; ראה שבת נה:): שהלך ראובן ובלבל יצועי אביו. ועל זה אמר לו יעקב לפני פטירתו (בראשית מט, ג-ד) 'ראובן בכורי אתה כוחי וראשית אוני, וגו' אז חיללת יצועי עלה', ומחמת כן ניטלה הבכורה מראובן וניתנה ליוסף כמבואר ברש"י שם, ולכן אמר יעקב ליוסף (שם מה, כב) 'ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך' וזו הבכורה (כבא בתרא קכג:). ומי גרם לכל זה, לידת בנימין ומיתת רחל שתלויים הא בהא. וסדר הדבר היה כפי שמפורש בקרא, מעיקרא היה מעשה דדינה בשכם, לאחר מכן אמר יעקב לבניו (בראשית לה, א) 'ונקומה ונעלה בית אל', ואחר זאת נולד בנימין ומתה רחל, ומחמת כן בלבל ראובן יצועי אביו, ומכוח כך קיבל יוסף שכם אחד. נמצא שהכל התחיל במקום שכם, והסתיים בשכם שקיבל יוסף.

ואכן ענין 'שכם אחד' מקושר עם בנימין, שהרי השכם הוא מקום הכתפים כמ"ש (שמות יב, לד) 'וישא העם את בצקו וגו' על שכמם', וכהנה רבות. נמצא שאצל בנימין מתגלים שתי הכתפים, שהוא מצרף את הימין ואת השמאל, וכדכתיב ביה 'בין כתפיו שכן', מקום הצואר שמצרף את הראש והגוף. ואצל יוסף כתיב 'שכם אחד', שם שורש החיבור שנעשים כאחד ממש, ענין הבכור שנוטל לעצמו שני חלקים ומצרפם, וזה מתגלה בשכם שהוא מקום הכתפים. ובעומק נעשה גם הוא מכוחו של בנימין, כמשנ"ת ששכם אחד דיוסף הגיע אליו מכוח לידת בנימין וכנ"ל.

על ידי בנימין נתקיימה השתחוואת רחל ליוסף

בזה יתבאר לן מאי דכתיב בחלומי של יוסף (בראשית לו, י) 'הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחוות לך ארצה', וכבר תמהו חז"ל (ראה

האם והבן, 'ויהי בצאת נפשה' של רחל נכנסה נפשה בבנימין, חיבור שני הדורות אם ובנה, וכן חיבור של שתי נשים כמשנ"ת. ובזה נבין גם מה שנאמר בו 'חופף עליו כל היום', שהוא ענין ה' החופף על הבית, דומה לענין הכתוב (שמות יט, ט) 'הנה אנכי בא אליך בעב הענן', ע"ב ר"ת ערב בוקר, 'ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד' (בראשית א, ה) דייקא, וזה ענין חיבור ערב ובוקר.

ונמצא שבנימין כוחו יפה לחבר שני עולמות הן בבחי' המקום הן בזמן והן בנפש, והוא מחברם ומצרפם לאחד, ועל שם כך נקרא 'די"ד', שהוא מורכב מב' תיבות י"ד י"ד, המורות על צירוף שני דברים יחד, וזה מקום הכתפיים שמצרפות את שתי הידים ושני צדדי ימין והשמאל, והכל נעשה שם לאחד. זה כוחו ומהותו של בנימין.

ואכן נאמר בבנימין (בראשית לה, יח) 'ותקרא לו אמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין', אוני הוא מלשון אנינות, ששורשו בקו השמאל, ואביו קרא לו בן ימין, קו הימין. נמצא שבשם בנימין מתאחדים הימין והשמאל, אוני מצד אנינות ומצד כוח. וראה מש"כ הרמב"ן על אתר, דלא נימא שאמו קראה לו בשם אחד ואביו קרא לו בשם אחר, אלא גם אביו קרא לו 'בן אוני', אבל לא אוני מלשון אנינות על מת, אלא אוני כטעם מה שנאמר בראובן (בראשית מט, א) 'כוחי וראשית אוני', אוני היינו כוחי שבימין, וע"ש כך קרא לו בנימין, שזה נכלל בתיבת אוני, אלא שנתכוון בשם זה אל כוחו ואונו שבימין. עכת"ד. ונמצא שבשם בנימין עצמו מתאחדים הימין והשמאל.

שורש חיבור שני הכתפים הוא ב'שכם אחד', ענין יוסף, ובעומק גם הוא בא מכח בנימין

ויש בדבר עומק נוסף, כי הלא ע"י לידתו

ובחודש כסליו השייך לשבט בנימין, נלחמים בין שחכמתם באה מכוח נפילת המוחין, ענין שינה. ועל חכמת יון נאמר (בראשית ט, כז) 'יפת אלוקים ליפת והוא ישכון באהלי שם', היינו מקום ביהמ"ק העומד במקום הצואר שהוא חלק הנאה שבשור. ובמקום זה מאחדים את תורתה של בבל שעליה נאמר 'במחשכים הושבני כמתי עולם', עם תלמוד ירושלמי תורת אר"י, ומצטרפי אהדדי. ומתגלה זאת בפרט בהדלקת נר חנוכה, שזמן הדלקתו בין יום ללילה.

ומכוח בנימין נבנה בית המקדש הראשון ואף ביהמ"ק השני, ובכוחו יחזרו ויצטרפו לבנין הבית השלישי בית המקווה שאף הוא ייבנה בחלקו, כדדרשינן במסכת זבחים שם (דף קיח:): גבי ימות המשיח. וזאת מחמת שהוא מצרף את החיים והמיתה בבת אחת, וצירוף זה מביא בסופו של דבר לגאולה השלימה. וזה הגילוי של שינה דקדושה שמתגלה בחודש כסליו, לצרף חיים ומוות ולגלות את המציאות השלימה של 'הקיצו ורננו שוכני עפר' (ישעיה כו, יט) בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

ברכות נה: היכן נתקיים החלום הזה ואיפה היא השתחוואת אימו. אמנם לדרכינו נתקיים הדבר שמה שבנימין השתחוה לפני יוסף, ובתוכו היתה נפש רחל. וכאן התקיים הצירוף של האב והאם והבנים בב"א, ההיפך הגמור מענין 'יעזב איש את אביו ואת אמו'. וז"ש 'הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחוות לך ארצה', ארצה היינו לחבר את האישה והאם בבת אחת בקדושה, שזה ענין תיקון האדמה כמשנ"ת, וכל זאת ע"י מדרגתו של בנימין, ובכוחו נעשה הגילוי הזה ומצטרפים אהדדי בשלימות.

ענין השינה עצמה היא צירוף חיים ומוות, ובחודש כסליו נלחמים בחכמת יון שיונקת מן השינה

ומכל אילין נמצא שעניינו של בנימין הוא שמתגלה בו כוח השינה שנתקן בביהמ"ק, ולכשנתבונן נראה שהשינה עצמה היא צירוף של חיים ומוות, שכן היא א' משישים במיתה כנ"ל, והיא מצרפת את החיים ואת המוות יחדיו. [וכן יש ממוצע בין חי למת הוא שכיב מרע, אבל זו סוגיא בפ"ע, וגבי חידוש הבריא דבר יום ביומו השינה היא המצרפת חיים ומיתה]. וזה כוחו של בנימין, שהוא המצרף את שני העולמות, וכמו בית המקדש שמהפך את חטאיהם של ישראל לזכות (יומא לט:), ובעומק היינו צירוף חיים ומוות, ושם מקום הצירוף הגמור שמתגלה מכוח בנימין.

ראש חודש שבט 008 חשבן שבט לוי
מספר שיעור בקול הלשון 1132645

אוצר האותיות בנימין – ירידה למצריים

מבקש יהודה להיות עבד במקומו. זוהי כבר הבחנה רביעית, ובה בנימין יוצא לחופשי, ויהודה נשאר כעבד במקומו.

רואים כאן שהדין ודברים שבין יוסף (ושליחיו) ליהודה הוא כלפי עבדות ומיתה, ולא שאר עונשים, כגון תשלומי ממון, מלקות או שאר יסורי הגוף. אם כן, ברור שגם יהודה וגם יוסף הבינו שהעונש הראוי על גניבת הגביע מוכרח להיות או עבדות או מיתה, ויש להבין מהו השורש של העבדות והמיתה.

והנה, נראה פשוט כי עונש עבדות הוא העונש הראוי 'מידה כנגד מידה' על מה שהשבטים מכרו את יוסף לעבד, מכיוון ש'האלוקים מצא את עוון עבדיך', שהוא חטא מכירת יוסף, לכך העונש הוא 'הננו לך לעבדים'. והגם שראובן לא היה במכירת יוסף, שהרי הלך משם או לשקו ותעניתו או לשמש את יעקב אבינו, מ"מ אמרו חז"ל, שמכיוון שראובן אמר להשליך אותו אל הבור (מתוך כוונה להשיבו אל אביו, כמבואר להדיא בפסוקים), ומכח כך נתגלגל הדבר שיוסף נמכר, יש גם לראובן שייכות וחלק במכירתו.

לפי זה ברורה הטענה של יהודה שהוא יהיה לעבד ובנימין יעלה אל אביהם, עומק טענתו היא שבנימין ודאי לא נטל חלק במכירה, וממילא אין סיבה לחייבו בעבדות. מכיוון שבנימין מופקע משורש סיבת העבדות, היה פשוט וברור ליהודה שאין סיבה להשאיר את בנימין כעבד בידי יוסף. אולם מכיוון שיוסף אמר 'הוא יהיה לי לעבד', בהכרח שיש לכל הפחות 'הוא אמינא' שגם בנימין שייך בעונש העבדות, ויש לעמוד על שורשה של הוה אמינא זו.

בנימין, יהודה ויוסף - עבדות ומיתה

"ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא דבר באוזני אדוני, ואל יחר אפך בעבדך, כי כמוך כפרעה. אדוני שאל את עבדיו היש לכם אב או אח וגו'", עד שמסיים יהודה לבסוף ואומר "ועתה ישב נא עבדך תחת הנער עבד לאדוני, והנער יעל עם אחיו" (בראשית מד, יח-לג). מסקנת הדברים היא שיהודה מבקש מיוסף להיות עבד במקום בנימין.

עונשי השבטים - עבדות או מיתה

הדין ודברים ביניהם סובב על מה שמתואר בסוף פר' מקץ, כאשר רודף אחריהם שלח יוסף, "ויאמרו אליו למה ידבר אדוני כדברים האלה חלילה לעבדך מעשות כדבר הזה. אשר ימצא איתו מעבדך ומת, וגם אנחנו נהיה לאדוני לעבדים" (שם מד, ט).

לפי זה, יש להבין היטב את הדין ודברים שבין יהודה ליוסף בשעה שהם חוזרים לעמוד לפניו, שכן יהודה אומר: "מה נאמר לאדני מה נדבר ומה נצטדק האלוקים מצא את עוון עבדיך הננו עבדים לאדני גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו" (בראשית מד טז). טענה זו שונה במהותה ממה שאמרו בתחילה לשליחו של יוסף, ובמקום שהאיש אשר נמצא הגביע בידו ימות, אומר יהודה שגם הוא יהיה לעבד. תשובת יוסף להצעתו של יהודה היא "ויאמר חלילה לי מעשות זאת האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד ואתם עלו לשלום אל אביכם" (שם, יז). זוהי הבחנה שלישית, כולם נקיים, ומי שהגביע היה בידו יהיה עבד.

לאחר שכבר מקל יוסף מעליהם, ומוכן שכולם יחזרו לארץ ישראל מלבד בנימין,

שורשי הירידה למצרים

לפני שיתבאר חלקו של בנימין במכירת יוסף, נראה ברור שסוף כל סוף הסוגיא דידן היא 'עבדות ומיתה'. שורש הסוגיא הוא בירידת אברהם ושרה למצרים, ובעקבותיה ירידת יוסף, ירידת יהודה, כמ"ש (בראשית מו, כח) "ואת יהודה שלח לפניו... להורות לפניו גושנה", ולבסוף ירידת יעקב ובניו מצרימה.

שורש ירידת אברהם אבינו הוא בחטא אדה"ר, וכדלקמן. כידוע (בר"ר כד, ו) לאחר שאדה"ר חטא הוא פרש מחוזה ק"ל שנים, ובהם היה מוליד שדים ורוחין. רבותינו גילו כי שדים ורוחין אלו ירדו למצרים. בגזירת ברית בין הבתרים נאמר "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה" (בראשית טו, יג). הפסוק לא מעמיד את גזירת הגלות כגזירה הכפופה לתנאי של עבירה מסוימת, ובפשטות מבואר שאפילו אם צאצאיו של אברהם אבינו לא יחטאו, בכל זאת יצטרכו לרדת לגלות. דוק ותשכח כי גם בחטא אדה"ר קיימים ב' חלקים, על אכילת עץ הדעת נגזר עליו עונש מיתה, ועל אותם שדין ורוחין שנולדו ממנו, נגזרה עליו עבדות. ב' העונשים שהיו בלב הדין ודברים שבין יוסף ושליחו לבין יהודה, שורשם בב' העונשים שנגזרו על אדה"ר.

כח ה'חמש' שבגלות מצרים והגאולה ממנה

ידועים דברי חז"ל על הפסוק "וחמושים יצאו בני ישראל מארץ מצרים" (שמות יג, יח), שד' חמישיות מתו במשך מכת חושך, ורק חמישית אחת נגאלה. בלשונות אחרים בחז"ל אף אמרו שיצאו ממצרים אחד מחמישים או אחד מחמש מאות (מכילתא דר"י יב). השורש של 'וחמושים' נעוץ בהנהגתו של יוסף אל בנימין. כשישבו האחים לאכול עם יוסף (בטרם התגלה אליהם) נאמר "ותרב משאת בנימן ממשאת כלם חמש ידות וישתו וישכרו עמו" (בראשית מג לד).

חז"ל אף מנו את חמש הידות - חלקו של יוסף, חלקם של אסנת, אפרים ומנשה, וחלקו של בנימין עצמו. נמצא שבנימין זכה בחמש ידות, וכנגד זאת, ביצ"מ נגאלו רק אחד מחמישה. גם לאחר שהתגלה יוסף לאחיו נאמר "לכולם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימין נתן שלוש מאות כסף וחמש חליפות שמלות" (בראשית מה, כב), נמצא שגם כאן חלקו של בנימין גדול פי חמישה מחלק שאר האחים [וכנגדם עתיד לצאת מרדכי לבוש מאת המלך בחמישה בגדים].

גם ביחס למצרים עצמם ניכרת הנהגה של 'חמש'. כשפנו אנשי מצרים אל יוסף בבקשה שיקנה אותם ואת שדותיהם ויתן להם אוכל למחייתם, אמר להם יוסף "הא לכם זרע" (שם מז, כג). כידוע, 'הא' הוא חמש, וגם כשהשית עליהם מס אמר להם "ונתתם חמישית לפרעה וארבע הידות יהיה לכם לזרע השדה ולאכלכם, ולאשר בבתים ולאכול לטפכם" (שם, כד), חזינו שהמס היה אחד מחמישה, והדברים מתאימים אהדדי.

הדבר ניכר כי סוגיות רבות השייכות להנהגתו של יוסף קשורות ל'חמש' או 'חמישית', ולעומת זאת ביציאת מצרים זכו לצאת אחד מחמישה. בבנימין מתגלה הפנים של המיתה שחלה במצרים, וכנגד כך נעשה 'וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים'. בפשטות, בחינת המיתה המתגלה דרך בנימין שייכת לשמו 'בן אוני', שהוא מלשון אנינות, ויתבאר בסמוך.

גדר 'זקונים' ביוסף ובנימין

יהודה אומר על בנימין "יש לנו אב זקן וילד זקונים קטן, ויוותר הוא לבדו לאמו" (שם מד, כ). א"כ בנימין נקרא כאן 'ילד זקונים', בעוד שלעיל (ריש פרשת וישב) יוסף הוא זה שמכונה בן זקונים, "כי בן זקונים הוא לו" (שם לו, ג), ויש לעמוד על עניין זה. עוד צ"ע, שיהודה אומר 'יוותר הוא לבדו לאמו', בעוד שרחל אמנו כבר נפטרה. חז"ל (פסיקתא זוטרתא פמ"ד) עמדו על

כי שנים ילדה לי אשתי" (שם כז). חז"ל אומרים שיוסף ובנימין היו דומים ליעקב אבינו. בריש פרשת וישב נאמר על יוסף 'כי בן זקונים הוא לו', ודרשו חז"ל (בר"ר פד, ח) שהיה זיו איקונין של יוסף דומה ליעקב, ועתה מתברר "כי שניים ילדה לי אשתי", והמיוחד בשניהם הוא הדמיון ליעקב אבינו.

אולם לעיל התבאר שבנימין היה דומה לרחל אמנו, וא"כ צ"ל שהיה בבנימין שילוב ומיזוג נפלאים מאוד, שהיה כולל בתוכו הן את יעקב והן את רחל. כל ולד הוא קיום של "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי" (בראשית ב, כג), שהרי בו מתקיים "והיו לבשר אחד" (שם, כד), אולם אצל בנימין מציאות זו התגלתה בבירור. בזה מובן עומק דברי יעקב אבינו שאמר "ולקחתם גם את זה מעם פני וקרהו אסון, והורדתם את שיבתי ביגון שאולה" (שם מב, לח). חז"ל דרשו על פסוק זה, "כך אמר יעקב אבינו: בתחילה כשהיה בנימין יושב אצלי היתה דעתי מיושבת על אחיו ועל אמו, ועכשיו דומה אני כאילו שלושתי לקחתם בבת אחת. למה יעקב אבינו דומה על בנימין, לנר שהיו לו שלוש פיות, ביקש לכבות אחת מהן, כבת כל הנר כולה" (בר"ר תיאודור-אלבק צג, כט). בנימין הוא 'נר בעל ג' פיות', וכל זמן שהוא מאיר, כאילו מאירים גם נרותיהם של רחל ויוסף.

יוסף, כידוע, היה דומה ליעקב אבינו, ובנימין היה דומה לרחל. במדרש מתבאר שבנימין כלל בתוכו הן את יוסף (שהוא דומה ליעקב) והן את רחל, ולפי"ז היה בנימין דומה ליעקב יוסף ולרחל גם יחד. סילוקו של בנימין, חס ושלום, דומה לסילוקם של רחל ויוסף כאחד, וכביכול היו חלות ג' מיתות בבת אחת.

לפי זה נבאר את סברת השבטים שיוסף מת, וכמו שאמרו "ואחיו מת, ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו" (שם מד, כ). כידוע, רחל מתה בדרך, ומכח אותה מיתה, אמר יהודה ליוסף "ואחיו מת", ונפרש.

קושיא זו, וז"ל: "וכמו אמו קיימת שהם אומרים לאמו, אלא ויותר הוא לבדו זכר לאמו, שאמו מתה, וכל הרואה אותו אומר זה בן רחל". דהיינו שבנימין הוא 'זכר' לרחל, שהרי יוסף איננו, וממילא הוא לבדו נשאר צאצא לאמו. עוד אמרו חז"ל שבנימין דומה במראהו לרחל. כשבנימין נולד קראה לו אמו בשם 'בן אוני', משום שלידת בנימין היתה זמן המיתה של רחל, ויש בבנימין בחינה של גילוי המיתה של רחל. מצאנו בזה דברים מפורשים בחז"ל, שכן כשעמדו האחים לפני יוסף נאמר "ולא יכול יוסף להתאפק לכל הניצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי" (בראשית מה, א). בחז"ל ישנן כמה לשונות מדוע לא היה יכול יוסף להתאפק, ויש מ"ד שהיה זה מפני שרצו להרוג את בנימין. ועוד אמרו (בר"ר צג, ט) שעלולים היו להרוג את יוסף עצמו.

על כל פנים, מכיוון שחשדו השבטים את בנימין שהוא 'גנב בן גנבתא', נמצא ששורש חיוב המיתה של גונב הגביע הוא בחיוב המיתה שנגזר על רחל משום שגנבה את התרפים, משורש מה שאמר יעקב "עם אשר תמצא את אלוהיך לא יחיה" (בראשית לא, לב). וכשם שנגזר על רחל למות מחמת גניבת התרפים, כך גם הבינו השבטים שראוי עונש מיתה לגונב הגביע. נמצא שכל לידתו של בנימין היא בבחינת 'בן אוני', שבאותה השעה נתחייבה רחל מיתה על התרפים שלקחה, ומתוך מציאות המיתה מחמת אותה גנבה נולד בנימין. אשר על כן, גם בבנימין עצמו חלה אותה מידה של מיתה, ונקבע הדבר בשמו 'בן אוני', וכשנמצא הגביע בידו, נעשה מצד שורשו מחויב מיתה.

כח האב והאם שבבנימין

נראה להוסיף בזה עומק נוסף. כשביקשו השבטים להוריד איתם את בנימין, "כי לא נוכל לראות פני האיש ואחינו הקטון איננו אתנו" (בראשית מד כו), אמר להם יעקב "אתם ידעתם

יהודה מביא הכתונת ומוסר נפשו על בנימין

כשהשבים מכרו את יוסף למצרים, הם שלחו את הכתונת אל יעקב אביהם, "הכר נא, הכתונת בנך היא אם לא" (בראשית לו, לב). בפסוקים לא מתואר מי שלח אותה אל יעקב, אולם בפירוש רבנו בחיי (שם, ג) איתא: "כיון שמכרוהו הטילו פייס ביניהם מי יוליך הכתונת לאביהם, נפל הפייס על יהודה, זהו שאמר לו הכר נא, ולכך נאמר לו (בראשית לח, כה) הכר נא למי החותמת", וכבר נרמז הדבר במדרש (בר"ד פד, יט). אם כן, יהודה הוא זה שעומד מול יוסף ואומר לו 'ואחיו מת', ויהודה הוא זה ששלח את כתונת הפסים אל יעקב ואמר לו 'הכר נא'. אם כן, מי שבשעתו רמז ליעקב שיוסף מת, הוא זה שעומד וטוען 'ואחיו מת'.

עניין זה מוסיף להתרחב בהמשך הפרשיות. לאחר שיוסף מתגלה לאחיו והשבים חוזרים אל יעקב אבינו ומספרים לו כי "עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים" (בראשית מה, ח), יעקב אבינו שולח את יהודה למצרים, "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גושנה ויבואו ארצה גושן" (שם מו, כח). יהודה הוא הראשון מבין 'בית יעקב' לרדת למצרים. יעקב בחר בו דייקא, משום שיעקב חשב שיהודה הרג את יוסף, וכמו שדרשו חז"ל (בר"ד צח, ז) על הפסוק "מטרף בני עליה" (בראשית מט, ט). יהודה הביא את הכתונת, הוא זה שאמר 'הכר נא', והוא זה שאמר 'ואחיו מת'. אשר על כן, כשהתברר שיהודה עמד בהבטחתו ומסר נפשו על בנימין, והתברר שיוסף חי, שלח יעקב את יהודה דייקא. וכמו שדרשו חז"ל את כל זאת להדיא (תנחומא ויגש ט): לפי שהיה יעקב אבינו סבור שיהודה הרג את יוסף בשעה שהביאו לו את הכתונת שנאמר ויכירה ויאמר כתונת בני חיה רעה אכלתהו (בראשית לו) ואין חיה אלא יהודה שנא' (שם /בראשית/ מט) גור אריה יהודה והיה אומר יעקב ליהודה אתה

הוא שטרפת אותו... וכל אותן השנים שהיה יוסף חוץ לאביו היה בלבו של יעקב שיהודה הרגו מניין אתה למד מבנימין שכך אמר יהודה ליוסף כי עבדך ערב את הנער, כיון שנתן נפשו על בנימין ונתוודע יוסף נמצא יהודה נקי מכל אותן הדברים הוי וסרה קנאת אפרים לכך כתיב ואת יהודה שלח לפניו.

גניבת התרפים-פתרים

נעמוד על שורשם של הדברים. כאמור לעיל, יעקב היה סבור שיהודה הרג את יוסף, אך נראה כי מיתת יוסף מושרשת גם היא אצל רחל אמו, וכדלקמן. כמבואר בפסוקים, רחל גנבה את התרפים אשר ללכך אביה, וכשחיפשם לבן אמר יעקב 'עם אשר תמצא את אלוהיך לא יחיה', ומכח קללה זו מתה רחל. עניינם של 'תרפים' הוא להיות 'פתרים', ומכוחם היה לבן פותר את החלומות שראה. כשביקשו השבים להרוג את יוסף הם אמרו 'הנה בעל החלומות הלזה בא' (בראשית לו, יט), נמצא, שבדומה לרחל אמנו שנפטרה מחמת 'תרפים-פתרים', כך גם יוסף התחייב לדעת השבים מיתה משום חלומותיו. וזוהי כוונת הדברים שמיתת יוסף [לפום מחשבתו של יעקב אבינו], מושרשת באותה הסיבה שהביאה למיתת רחל.

לפי"ז נחדש דבר נוסף, זמן החלומות הוא בלילה, כנודע שורש המיתה של רחל שהוא בחלום מתקיים בדקות כבר בכך שלא נכנסה בלילה במקום רחל, ורק בבוקר נתגלה שזאת לא הייתה רחל, 'ויהי בבוקר והנה היא לאה' (בראשית כט, כה). נמצא שלפום מחשבתו של יעקב אבינו, יהודה שהוא בנה של לאה הרג את יוסף שהוא בנה של רחל, ועשה זאת משום החלומות, כמו שמתה רחל מחמת 'תרפים-פתרים' חלומות, ושורש הכל בלאה שנכנסה בלילה במקום רחל.

החיוּב המיוחד ליהודה

בזה יכולים אנו לגלות פשט עמוק ונפלא במהלך הדברים בפרשה. יהודה מדבר עם יוסף ומבקש על בנימין, וזאת על אף שיהודה הוא הרביעי לשבטים. רש"י (בראשית מד, לב) מפרש את טעם הדבר: "ואם תאמר למה אני נכנס לתגר יותר משאר אחי, הם כולם מבחוץ, אבל אני נתקשרתי בקשר חזק להיות מנודה בשני עולמות". כמובן שבפשוטם של דברים, יהודה נכנס לעובי הקורה משום שהוא ערב את הנער, אולם למשנ"ת בזה מתגלה עומק הערכות.

לאה, אמו של יהודה, היא שורש סיבת מיתת רחל, כדלעיל. יהודה ראה עצמו אחראי למותו של יוסף [האחד איננו], וככל שיהודה לא ימלא את ערבותו, ובנימין ילקח מיעקב אבינו, תהיה ביהודה האשמה על מיתת כל 'קומת רחל' - רחל, יוסף ובנימין. שלוש חלקי המיתה נעוצים למעשה ביהודה, שכן יהודה הוא 'בן רביעי', שהוא 'יותר מחלקה' של לאה (בר"ד עא, ד), ולמעשה יהודה הוא הראשון שנלקח מ'חלקה של רחל' ועובר ל'חלקה של לאה', נמצא שביהודה התקיימה 'מקצת מיתה' של רחל. מאז לידתו יהודה רואה עצמו כ'ממית זרעה של רחל', ועל כן אמר 'האחד איננו', ועל מנת לנקות את עצמו מכריתת 'קומת רחל', הסכים להיכנס לעומק הערכות עבור בנימין.

שורש המיתה שבגלות מצרים

כאמור לעיל, בדין ודברים שבין יוסף (ושליחיו) ליהודה היו ב' חלקים - עבדות ומיתה. העבדות היא תולדת ברית בין הבתרים, שם נאמר 'עבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה', והמיתה היא תולדת חטא אדם הראשון, שזו גם סיבת המיתה בעולם באופן כללי. כשהשבטים יורדים למצרים, נראה כי שייכת רק גזרת העבדות, ובפרט שהפגם שיש בהם הוא מכירת יוסף לעבד, אולם בפנימיות מתחבאת בה גם

גזירת מיתה, שהרי יהודה בעצמו מודה על השייכות של מיתה ביחס לקשר שבין בנימין ליעקב, "ועזב את אביו ומת" (בראשית מד, כב). רבותינו המפרשים נחלקו מי ימות, י"א שבנימין ימות אם יעזוב את יעקב אבינו (כ"כ הרמב"ן ועוד), וי"א שיעקב אבינו ימות, משום צערו על כך שבנימין נלקח ממנו (וכ"כ הרשב"ם, האב"ע, ההדר זקנים ועוד).

אמנם, יהודה מוסיף לומר "ועתה כבואי אל עבדך אבי והנער איננו איתנו ונפשו קשורה בנפשו, והיה כראותו כי אין הנער ומת והורידו עבדך את שיבת עבדך אבינו ביגון שאולה" (בראשית מד, ל-לא). בפסוקים אלו אין ספק ומחלוקת, וודאי שהמיתה מתייחסת אל יעקב אבינו. סיבת מיתתו, אם יחזור יהודה בלי בנימין, היא משום שמיתת בנימין היא 'מיתה קומת רחל', וכאמור לעיל שכל זמן שהיה בנימין קיים היה יעקב מתנחם בו גם על רחל ויוסף, ונמצא שמיתת בנימין כוללת בתוכה גם את מיתת יוסף, ואף את מיתת יעקב אבינו. ומכיוון שאמרו חז"ל שיעקב אבינו הוא דמות תם החקוקה בכסא הכבוד (תיקו"ז תיקון כב, סה:), והיתה דמות דיוקנו כעין שופריה דאדה"ר (ב"מ פד:), הרי שכשהיה יעקב אבינו מת, היתה זו 'מיתה' לכל הצורה של 'דיוקניה דאדה"ר'.

גניזת כח המיתה בבנימין

למעשה, זו ההגדרה של 'בן אוני' מלשון אנינות, שהיא שעת המיתה. אם כן, 'בן אוני' עומד כנגד "ביום אכלך ממנו מות תמות" (בראשית ב' ז). בנימין מקבל אל תוך חלקו את חלק המיתה של יעקב אבינו. עומק העניין הוא שיעקב אבינו הוא עצמו התיקון לחטא אדה"ר, יעקב אבינו נקרא "איש תם" (בראשית כה ז), 'תם' היפך אותיות 'מת'. אולם ככל שהיה מתגלה ש'ועתה כבואי אל אבי והנער איננו איתי' - היה חוזר הקלקול למקומו. בשורש המציאות, נפש בנימין קשורה בנפשו של יעקב

הקב"ה אחת מצלעותיו, וממנה בנה את חוה. רחל אמנו מתה מחמת התרפים שפותרים את חלומות הלילה. גם אצל אברהם אבינו מצינו תרדמה, "ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו" (בראשית טו, ב), ובתרדמה זו נמסרה העבדות לזרעו של אברהם.

כל זמן שבנימין קיים, הרי זה כאילו יוסף ורחל קיימים. ה'כאילו' מתפרש כדלעיל, שאצל בנימין יש צירוף של אדם וחוה קודם הנסירה בשורש, ובהתפשטות הוא כוללת יעקב ורחל. זה הסיבה לכך שכשבנימין יורד למצרים הוא הופך לשורש ל"ויחי יעקב בארץ מצרים שבע-עשרה שנה" (שם מז, כח), וידועים דברי רבותינו כי לא היו ליעקב אבינו שנים טובות כאותן י"ז השנים שישב במצרים, י"ז בגימטריא טוב. האכילה מעץ הדעת היתה עץ הדעת טוב ורע, אולם באותן י"ז שנים התגלה צד הטוב. ה'טוב' הנ"ל הוא מכח ירידת יוסף, ולאחר מכן ירידת בנימין למצרים, והיתה זו בחינה של גילוי המציאות שהיתה קודם לנסירה.

מצרים - בית עבדים

כעת נבאר עומק נוסף בשורש דין העבדות של כלל ישראל במצרים. ג' בנים היו לנח, שם, חם ויפת. חם נתקלל מחמת כנען בנו, "עבד עבדים יהיו לאחיו" (שם ט, כה), ומצרים, כפי שמפורש בפסוקים (שם י, ו) הוא מבני חם, ועל כן מצרים היא 'בית עבדים'. נמצא ששורש העבדות מתקיים מצד היות מצרים צאצאי חם, ושורש המיתה הוא בבנימין-בן אוני.

אמנם, בהבחנה נוספת נראה כי גם אצל בני נח יש יסוד ושורש לבחינת המיתה. מבין ג' בניו של נח, יפת הוא ה'מוצע' בין חם לשם. ליפת יש צד צירוף לקדושה, וכמו שנאמר "יפת אלוקים ליפת וישכון באהלי שם" (שם ט, כז), ובקלקול יפת מצטרף לחם, ועל כן נאמר

אבינו, ונפש יעקב אבינו קשורה בנפשו של אדה"ר, וככל שבנימין לא היה חוזר אל יעקב אבינו, היתה חוזרת ומתגלה המיתה הראשונה שנגזרה בעולם מחמת חטא העגל. כל הירידה של השבטים למצרים היא על מנת להמשיך ולתקן את חטא אדה"ר, ואם בנימין לא היה חוזר - היה זה פגם בכל מציאות הירידה של השבטים. על החובה להגיע אל התכלית הזו היה יהודה ערב, ועל כן גם הסכים לערוב את חלקו שבעוה"ב, שכן בלי אותו התיקון שיעקב אבינו נתבע לעשות, אין תועלת בכל הירידה למצרים.

יש בדברים עומק נוסף. לאחר שנכשל אדה"ר באכילה מעץ הדעת, היה דין ודברים בינו לבין הקב"ה, ואדה"ר אמר "האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי ואוכל" (בראשית ג, יב). ידועים דברי חז"ל (בר"י יז, ו) שמבראשית ועד לבריאת האשה לא נכתבה האות ס', וביצירת האשה נאמר "ויסגור בשר תחתנה" (בראשית ב, כא), ומזה למדו חז"ל ש"משנבראה אשה - נברא שטן עימה", והרי "הוא יצה"ר הוא שטן הוא מלה"מ" (ב"ב טז, א). נמצא ששורש המיתה בעולם נברא על האשה, אלא שמחמת שאדה"ר נכשל גם הוא, נגזרה גם עליו גזרת מיתה.

בנימין - צירוף אדם וחוה קודם הנסירה

מכיוון שבנימין מצרף בתוכו את יעקב ורחל (כדלעיל), נמצא שבעומק הדברים בנימין מצרף את אדם וחוה כמו שהיו קודם הנסירה. בנימין הוא 'בן אוני', אולם עניינו הוא תיקון לאותה המיתה המושרשת בלידתו. אצל בנימין נמצא עומק התיקון של 'בעל החלומות הלזה בא'. הפעם הראשונה בבריאה שהיתה כעין צורת לילה, על אף שהיה זה ביום, היא ב"ויפל ה' אלוקים תרדמה על האדם וישן" (בראשית ב, כא). אז היתה השינה הראשונה של 'אדם', השינה שהיא זמן החלומות, ובאותה השינה לקח

כך גם כשיהודה ניגש אל יוסף הוא הכין עמו מלחמה, תפילה ודורון.

מעשה נבאר כמה עניינים. 'עבד-מת' בגימטריא עולים 'תפלה' עם הכולל, תקט"ו. כשסרח בת אשר באה להודיע ליעקב אבינו שיוסף חי, חששו השבטים שמרוב הפתעה עלול יעקב אבינו למות, ולכך אמרה לו סרח 'עוד יוסף חי', בלשון שאלה. אמנם, מצאנו במדרש שסרח המתינה עד שעמד יעקב בתפילה, ואז אמרה לו בלשון תימה 'העוד יוסף חי'. ואמרו שם שבאמצע התפילה 'ויפג ליבו', אלא שכשסיים התפילה "ותחי רוח יעקב אביהם". לדברי המדרש נראה שסרח המתינה עד שעמד יעקב אבינו בתפילה, משום שכשהוא עומד ומתפלל, מטבע הדברים הוא אינו מקשיב לדבריה כדבעי. לכאורה נראה בבירור שמה שיהודה ניגש אל יוסף היינו שויר מהמלחמה של יעקב ועשיו. וכשנודע ליעקב ש'עוד יוסף חי' דוקא באמצע התפילה, זהו משום שהגילוי היה באופן של תפילה.

תפילה-שירה ושורשה בשרה אמנו

והנה, 'תפילה' עולה בגימטריה 'שירה' כמ"ש הבעל הטורים, וכאמור כך גם 'עבד-מת'. שורש הדבר הוא אצל שרה אמנו, שמתחילה נקראה 'שרי' ולבסוף 'שרה'. צירוף 'וה' מב' שמותיה ב'שר' עולה 'שירה'. הזכרנו לעיל שאת ארץ גושן עמ"י קיבל מכח שרה אמנו, שקיבלה את ארץ גושן מפרעה. והרי שרה אמנו היתה בתחילה 'שרי', שרה על אומתה, ולאחר מכן 'שרה' על כל העולם כולו, כעין השינוי שבין 'אברם' ו'אברהם'.

המקום בו התגלה ששרה היא 'שרה על הכל' היה כשפרעה לקחה לאשה, והקב"ה הביא על פרעה נגעים "על דבר שרי אשת אברם" (בראשית יב, ז), וכמאמרם ז"ל "שהיתה אומרת למלאך ה' והוא מכה" (רש"י שם יז בשם המדרש).

נמשיך הלאה, ארבעה חשובים כמתים, שהרי

בנביא (ירמיהו מז, כ): "עגלה יפה פיה מצרים", והיופי הופך להיות שורש למציאות של ערווה. סופי תיבות של 'יפת-חם' הם 'תם-מת'. נמצא, כי מצד כנען לבדו מתגלה מציאות של עבדות, אולם כשיש צירוף של יפת אל חם, מתגלה מציאות של מיתה.

נרחיב את הסוגיא, כשיעקב ובניו יורדים מצרימה, יעקב שולח את יהודה לפניו אל ארץ גושן. הסיבה מחמתה התיישבו בני ישראל בארץ גושן היא כמבואר בפרקי דר"א (פכ"ז): "רבי יהושע בן קרחה אומר, מאהבתו אותה (את שרה) פרעה כתב לה בשטר כתובה כל ממונו, בין כסף בין זהב בין עבדים בין קרקעות, וכתב לה את ארץ גושן לאחוזתה, לפיכך ישבו ישראל בארץ גושן שהיא של שרה אמנו". אם כן, כשאמר פרעה ליוסף לומר ליעקב אבינו "כי טוב כל ארץ מצרים לכם הוא" (בראשית מז, כ), פירושו שכל הטוב הזה כבר שייך להם מעיקרא, מכח המתנות שנתן פרעה לשרה.

אם כן, הירידה של אברהם אבינו למצרים היתה בבחינת 'מעשה אבות סימן לבנים', לירידה העתידית של יעקב ובניו, ואחד הגילויים של ה'סימן לבנים' הוא בישיבתם בארץ גושן.

ב' דרגות הגאולה כנגד ב' העונשים

כנגד ב' מיני העונשים, עבדות ומיתה, יש גם ב' דרגות בגאולה. ישנה בחינה של עבד שנהפך לבן, וזאת מכוחו של יוסף, ויש גילוי של עבד שנהפך למלך, וזאת מכוחו של יהודה. צירוף שניהם הוא מלחמתם של יהודה ויוסף כנגד עשיו. על עניין זה גופא נאמר בתחילת הפרשה "ויגש אליו יהודה" (בראשית מד, יח), ואמרו חז"ל (ילקוט ש קג) שיהודה הכין עצמו לג' דברים, מלחמה (כי כמוך כפרעה), תפילה (מה נאמר ומה נדבר) ופיסוס (בי אדוני). מעין אותה מלחמה שהיתה בין יעקב לעשיו, שהכין עצמו "לדורון, לתפילה ולמלחמה" (רש"י בראשית לב, ט),

דיבור של מלכים

בתחילת הפרשה נאמר "ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באוזני אדוני ואל ייחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה". חז"ל אומרים (עיין במהרש"א סנהדרין יז.) שדרך מלכים לדבר על ידי תורגמן, אבל כאן הדברים נאמרו משפתו של יהודה לאוזנו של יוסף. יוסף דיבר על ידי מתורגמן משום שרצה להסתיר מהשבטים שהוא יודע את לשון הקודש, אולם באופן כללי כך היא דרכם של מלכים. להנהגה זו יש הבנה פשוטה - שכן הוא כבוד המלכות, שהמלך ידבר בכל לשון שיחפוץ, והמתורגמן ישמיע לאחרים. אך בעומק המלך מדבר על ידי מתורגמן משום שכשהמלך עצמו מדבר - דברו כאילו כבר קיים. יסוד זה מבואר בריש ב"ב (ג:) שאע"ג שאסור לסתור ביכ"נ לפני שבונים ביכ"נ אחר, בשעה שמלך אומר לסתור ואח"כ לבנות אין איסור בדבר, משום שדבר המלך כאילו נתקיים כבר. אם כן, המלך מדבר על ידי מתורגמן על מנת שדיבורו של המלך עצמו לא יישמע, וכשהמתורגמן משמיע את דברי המלך, אין זה דבר המלך עצמו, וממילא לא חייב להתקיים בו הכלל של 'דבר מלך שלטון'. עומק ההנהגה לדבר על ידי מתורגמן היא על מנת ש'דבר המלך' יהיה במדרגה אחת עם השומע, וזאת על ידי ש'מורידים' את דבר המלך לדיבור של הדיוט וזאת ע"י מתורגמן. אם כן, כשאמרו חז"ל שהיה דיבור מפיו של יהודה לאזנו של יוסף, פירושו שהדיבור של שניהם היה 'דיבור של מלך', הן מצד המדבר והן מצד השומע, וכמו שדרשו חז"ל (בר"ר צג, ג:) "כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו (תהלים מח, ה), 'כי הנה המלכים' זה יהודה ויוסף", עיין שם בכל דבריהם. תולדת הדיבור הנ"ל היתה התגלותו של יוסף לאחרים, ובכיתו של יוסף. הבכי של יוסף היה על כל אחיו, אך אצל בנימין מצאנו הדגשה יתירה: "ויפול על צווארי בנימין אחיו ויבך, ובנימין בכה על צוואריו" (בראשית מה, יד), ומבאר רש"י (שם) כי בנימין

בגלות מצרים היו 'מיתה ועבדות', ומבקשים אנו להראות את כל פרטי המיתה ושורשם: עיוור, ושורשו ביצחק אבינו שכהו עיניו לעת זקנותו. מי שאין לו בנים, ששורשו ב'בן אונ' ובכל אותו דין ודברים שבין יוסף ליהודה, שאם יקח את בנימין תהיה קומת רחל כמי שאין לה בנים. עניות, והיא שורש העבדות שכן 'מה שקנה עבד קנה רבו'. ומצורע, ששורשו אצל שרה אמנו שהביאה על פרעה 'נגעים'. בנקודה זו הצטרפה 'שרי' ל'שרה' ונעשו 'שירה' שהיא 'תפלה'.

מכח שרה אמנו עם ישראל זכה בארץ גושן. כשיעקב שולח את יהודה לפניו 'גשנה', 'גשנה' בגימטריה 'משיח'. שלושת בניו של נח הם 'שם', 'יפת', 'חם', ר"ת 'שיח'. כשמצטרף יפת אל חם הרי שמצד הקלוקל זה 'מת', ומצד התיקון זהו 'תם'. ככל שהצירוף של יפת אל חם הוא בצד התיקון, הם יכולים להצטרף אל שם, ואז נעשה מהם 'שיח'.

א"כ, עומק הירידה למצרים כולל גילוי של מיתה ועבדות. חלק המיתה מתגלה מכח בנימין ויהודה, בנימין כ'בן אונ', ויהודה כמי שהוא שורשו של משיח שהוא 'בר נפלי' (סנהדרין צו:), וכאשר העבדות והמיתה מתהפכים לקדושה, אז העבד מתהפך ל'בן' ול'מלך', ונעמיק עוד בדבר.

כשמתגלה מדרגת 'בן' בהכרח שגם מתגלה מדרגת 'אב', שהרי אין בן בלי אב. בשורש, היינו מה שאמרו השבטים 'יש לנו אב זקן' ולאחר מכן נאמר "ותחי רוח יעקב אביהם" (בראשית מה, כז). כשהתגלתה מדרגת 'בן' התגלתה גם מדרגת אב.

היפוך ה'מיתה' הוא ב'מלכות', שכן מלך "לא דן ולא דנים אותו" (סנהדרין יח.), וכל "דבר מלך שלטון" (קהלת ח, ד), וממילא כל המורד במלכות מתחייב מיתה. נמצא שבמקום המיתה של האדם עצמו, כשהוא נהפך למלך יש בכוחו להרוג במוצא פיו אחרים, והוא עצמו מעל לשליטת מיתה בידי בני אדם.

החיים של 'מה זרעו בחיים אף הוא בחיים', וכמו שנאמר (בראשית מה, כז) 'ותחי רוח יעקב אביהם'.

[ודאי שגילוי עומק החיים של יעקב אבינו התקיים גם דרך יוסף, אולם בזה יוסף ובנימין נחשבים לעניין אחד, שהרי שניהם בדמות דיוקנו של יעקב אבינו. בפועל - הגילוי נעשה דרך בנימין, וכאריכות הדברים לדעיל].

עומק המושג 'מה זרעו בחיים אף הוא בחיים' מתגלה בבית שני, שעל אף שהורדוס הרס את הבית, מכח 'דבר מלך' נחשב הוא כקיים. כך גם ביחס ליעקב אבינו, גם כאשר הוא 'מת', מכל מקום מכח הבטחת 'דבר מלך', נחשב הוא כקיים.

דיבור יהודה אל יוסף

על מדרגה זו נאמר 'ידבר נא עבדך דבר באוזני אדוני'. יהודה ביקש לדבר 'דיבור של מלך' באוזני יוסף, ושיוסף עצמו גם ישמע 'דיבור של מלך', וממילא יהיה מציאות של 'דבר מלך שלטון' ויהיה קיום לדיבור, גם אם נדמה בחיצוניות שהדבר חרב ומת. דוק היטב, שהרי מצד הדיבור הראשון של יהודה לשליחו של יוסף היה צריך בנימין למות, שהרי נמצא הגביע בידו, וכן על פי הדיבור הראשון של יוסף היה צריך בנימין לכשעצמו להיות עבד, אולם דיבורים אלו היו על ידי מתורגמן, ולא בבחינת 'דבר באוזני אדוני'. כשניגש יהודה אל יוסף, נעשו הדיבורים ללא מתורגמן, אלא דיבורים של מלכים, וממילא יש לדברים אלו קיום.

לפי זה, ההצלה של בנימין גנוזה בעצם הדיבור עצמו. נתבונן, 'גביע' עולה בגימטריה 'פה'. יש 'פה דקלקול' שהוא 'נחש נחש איש אשר כמוני', ויש 'פה דתיקון' שהוא הפה שניתן לבנימין, שהדיבור הופך למציאות ויש בנותן טעם להוסיף שכוחו של בנימין - בפיו. אבנו של בנימין היא 'יש-פה', והיינו שימוש בכח הפה בצורתו המדויקת והנכונה. לאחר

בכה על משכן שילה, ויוסף בכה על ב' בתי המקדש שבחלקו של בנימין ועתידיים להיחרב. בביהמ"ק השני התגלו ב' אופנים של סתירה, האחד - כפשוטו, בחורבן הבית, והשני - בניינו של הורדוס, שקודם סתר ואח"כ בנה, מכח 'דבר מלך שלטון', וכדלעיל.

שורש קיום ביהמ"ק השלישי

יש בזה נקודה נפלאה מאוד. שני ביהמ"ק נחרבו, ובמהרה בימינו ייבנה ביהמ"ק השלישי. שורש קיומו של המקדש השלישי הוא בפן מסוים מכוח הסוגיא שלנו. מכח ה'סתירה ובניין' שהיו בבית שני בימי מלכות הורדוס, התגלתה בחינת 'דבר מלך שלטון', ומכיוון שכבר במציאות הבית השני היתה סתירה ואחריה בניין, נקבע כי ביהמ"ק חייב להיות בנוי, שהרי בניינו היה ב'דבר מלך'. על כן, גם אם נחרב המקדש, בהכרח שיחזור וייבנה.

יסוד זה הוא גם עומק כפל שמותיו של בנימין, שמחד גיסא נקרא 'בן אוני', ומאידך הוא נקרא 'בנימין'. מצד 'בן אוני' נוטל בנימין לחלקו את המיתה, ומצד 'בנימין' נוטל הוא לחלקו את החיים. כמפורש בגמרא (שבת נה:), ד' מתו בעטיו של נחש, ואחד מהם הוא בנימין בן יעקב. הרי מבואר שמצד עצמו היה דבק בחיים בתכלית, וכל כח המיתה שהיה בו הוא רק בגלל חטא אדה"ר. וזאת מכח יעקב אבינו ש"לא מת" (תענית ה:). כח החיים של יעקב הוא משום "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים". עיקר גילוי מדרגת החיים היא אצל בנימין, שהרי יעקב אבינו אמר "עלי היו כולנה" (בראשית מב, לו), וכמו שדרשו חז"ל (תנחומא מקץ י'): "צרת רחל, צרת יוסף, צרת שמעון". ככל שבנימין היה נלקח, היה בזה 'שלמות' של גילוי הצרות, ולא היה מתקיים ביעקב 'מה זרעו בחיים', שהרי ענף רחל כולו היה נכרת, אם היה נגזר עונש מיתה על בנימין. כשהתגלה יוסף לאחיו, מכח רחמיו על בנימין, אז התגלתה גם מדרגת

הוא לשרה דווקא.

לפי זה ברור כי שורש הירידה למצרים הוא מזמן לידתו של יצחק. ולכן מונים את מניין שנות ארבע מאות שנה מיום לידת יצחק, שהרי על יצחק נאמר "כי ביצחק יקרא לך זרע" (בראשית כא, יב). שרה ביקשה "גרש האמה הזאת ואת בנה, כי לא יירש בן האמה הזאת, עם בני עם יצחק" (בראשית כא י), ומבואר בפסוקים שאברהם לא רצה לעשות כן, "וירע הדבר מאוד בעיני אברהם על אודות בנו" (שם, יא), אולם הקב"ה 'הכריע' כשרה ואמר לאברהם "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה" (שם יב), ואמרו חז"ל "מכאן שאברהם טפל לשרה בנביאות" (שמו"ר א, א). אברהם הוא 'אב', ושרה היא 'מלכות', ומכיוון ש'דבר מלך שלטון', הרי שיש חשיבות ל'ניב שפתיו' של מלך, מלשון 'נבואה'. א"כ מדין 'אב' מדרגת אברהם גבוהה משרה, ואילו מדין 'מלכות' מדרגת שרה גבוהה משל אברהם.

חזרת השכינה ליעקב אבינו

במשך כ"ב שנה שהיה יוסף במצרים, לא שרתה רוח נבואה על יעקב אבינו (תנחומא וישב ב). שורש חזרת השכינה הוא כשיוורדים 'גשנה', אז מתבררת שייכותם מעיקרא לחלקה של שרה, והיינו 'דבר מלך שלטון', וממילא חוזרת גם השכינה לשרות על יעקב אבינו.

ירידה בעגלות ועל ידי השבטים - עבדות ומלכות

והנה, התגלה בתורה שיעקב ראה "את העגלות אשר שלח אליו יוסף" (בראשית מה, כז), ורק אח"כ הוא יורד למצרים. חז"ל אומרים שראוי היה יעקב אבינו לרדת בשלשלאות של ברזל, אבל זכותו גרמה לו שירד בשמחה, מכיוון שיוסף היה במצרים, והוא שלח אליו את העגלות לקחתו גושנה. ידוע כי 'ברזל' הוא ר"ת 'בלהה, רחל, זלפה, לאה'. ה'שלשלאות

שנמצא 'גביע' ביד בנימין, יהודה מדבר דיבור מפיו לאוזניו של יוסף, ומכח התגלותו של יוסף יורדים כל בית יעקב לגושן, שהוא מקומה של 'שרי-שרה' באופן של צירוף ל'שירה-תפילה', שגם הם נעשים ב'פה', ובו זכתה משום שהיה המלאך מכה 'על דבר שרי', על פי מוצא פיה. כמובן שהדיבור הזה, שהוא 'דיבור דתיקון', עומד בהיפך הגמור מ'כי כמוך כפרעה', שהרי מדרגת פרעה היא 'פה-רע', דהיינו 'פה דקלוקל'.

ב' ירידות - בבחינת 'אב' ו'מלך'

ביתר חידוד אפשר לומר כי היו שתי ירידות למצרים, האחת של אברהם והשניה של שרה. אברהם הוא 'אב המון גויים', ולמעשה הוא 'ראש לאבות' (בר"ד נט, ו), ושרה נקראת 'שרה' מלשון 'שררה', דהיינו מלכות. נמצא שבירידתם למצרים נכללו ב' חלקי התיקון, אב (ולכל אב בהכרח יש 'בן') ו'מלך' (ששרה שלטה בפרעה). ב' בחינות התיקון לעבדות היו מושרשות כבר בירידה של אברהם ושרה למצרים, בהבחנה של מעשה אבות סימן לבנים, מכח אברהם נפעל 'מבית עבדים פדיתנו', וכמו שנאמר בברית בין הבתרים 'ועבדום ועינו אותם... ואחרי כן יצאו ברכוש גדול'. ה'רכוש גדול' שאיתו יצאו, במציאותם הרוחנית, היא שנעשו בנים להקב"ה. ה'כסף וזהב ושמלות' שלקחו הוא רק הגילוי החיצוני של אותה הנהגה של 'אב וכן', ופנימיות הגילוי של בן התגלה במ"ש "בני בכורי ישראל" (שמות ד, כב). כך גם מדוקדק מלשון הנבואה, 'כי גר יהיה זרעך', דהיינו שה'זרע' [בנים], יהפוך להיות עבדים. שרה, לעומת זאת, נלקחת אל פרעה מכוח "ויהללו אותה אל פרעה" (בראשית יב, טו), שהיתה ראויה לפרעה משום שהיא 'שרה-שררה', מהותה היא מלכות, וממילא גם הגאולה שמתגלית דרך שרה היא מלכות. ויש להוסיף את דרשת ר"ע שאסתר זכתה למלוך משום שהיא ביתה של שרה אמנו. הרי שייחוס כח המלכות של אסתר

העבדות נעוץ כבר בלבן, שראה בבנותיו שפחות וביעקב עבד. לפי זה, תחילת ירידת עמ"י למצרים ל'עבדים', נעוץ בבחינת העבדות שהיתה אצל לבן.

עתה מתבררים דברי יוסף ליעקב אבינו. יוסף ביקש מהאחים לומר ליעקב "וישימיני לאב לפרעה... ולמושל בכל ארץ מצרים" (בראשית מה, ח). אצל יוסף עצמו התקיימו ב' הבחינות של הגאולה, גם 'אב' וגם 'מלכות'. יעקב היה ראוי לרדת בשלשלאות של ברזל, דהיינו במדרגת האמהות 'בלהה, רחל, זלפה, לאה' שהיתה בבחינת 'שפחות', אולם יוסף הצדיק נעשה ל'אב לפרעה', דהיינו גאולת 'עבד-בן', ובנוסף לכך הוא היה 'למושל בכל ארץ מצרים'. עיקר מדרגת המלכות ראוייה ליהודה, וכדלעיל, אך הוא נעשה מושל מכח זכותו של יעקב, ומכיוון שרצה יעקב אבינו שיהיה גילוי שלם לכח המלכות, שולח יעקב את יהודה לפניו. אם היה יעקב יורד רק מכוח מדרגת אב, הרי שהיתה ירידתו בבחינת 'עבד'

[שהתיקון שלה הוא עבד שמתהפך ל'בן', ומגלה את מדרגת 'אב'], אך זכותו גרמה לו והוא ירד כ'אב-מלך'.

ודו"ק שהשבטים לא אמרו ליעקב שיוסף 'אב לפרעה', אלא רק ו'כי הוא מושל בכל ארץ מצרים', ולפי המבואר אתי שפיר, שהרי האחים מעיקרא העמידו את מדרגת הירידה במלכות ולא ב'שלשלאות של ברזל'.

ירידה בעגלות בנשיאת השבטים

ובאמת גם בירידה עצמה היו ב' פנים. מחד גיסא יוסף שלח עגלות, "וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו", ומצד זה היה יעקב אמור לרדת בעגלות, ומאידך כתוב (שם מה, ו): "וישאו בני ישראל את יעקב אביהם ואת טפם ואת נשיהם בעגלות אשר שלח פרעה לשאת אותו", ומשמע שהשבטים הם אלו שלקחו את יעקב אבינו. המקום בו מבואר להדיא שהשבטים נשאו את יעקב הוא לאחר

של ברזל, שהיו ראויות ליעקב אבינו אלו ד' נשותיו, שכן הוא עבד עבורן, וכמ"ש "ויברח יעקב שדה ארם ויעבוד ישראל באשה ובאשה שמר" (הושע יב, ג), והיינו בחינת 'עבדות'. האמהות עצמן אמרו "הלוא נחשבנו לו כי מכרנו" (בראשית לא, טו), והיינו כדין שפחות, ואף כשנשאן לאשה ניתנו לו בלהה וזלפה, וזה משום שכל זכייתו ברחל ולאה הייתה 'בבחינת זלפה ובלהה', דהיינו כעבד ושפחה. כל שורש הירידה למצרים שייך למדרגת 'עבדים ושפחות', שהרי יוסף היה "מזלזל בבני השפחות", ואת יוסף עצמו מכרו השבטים לעבד, ומחמת מכירתו התגלגל שאמר יהודה "הננו לך לעבדים" (בראשית נ, יח ובפסוק הזה נאמר אחרי שיעקב אבינו נפטר. כמ"ש (שם, מד, טז): "הננו עבדים לאדני גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו". ושורש המחשבה שיהיו כולם עבדים הוא משום שלתפיסתו של לבן גם נישואי יעקב לרחל ולאה היו במדרגת 'שפחות', וממילא כל השבטים הם 'בני השפחות'.

שורש תיקון העבדות מונח אצל יוסף

ביחס לכך נאמר שמשנולד יוסף נולד "שטנו של עשו" (בר"ר עג, ז). אחרי לידת יוסף יעקב מבקש לחזור אל בית אביו, בפשטות הוא רוצה לחזור משום שכעת הוא יכול להילחם עם עשיו, אולם בעומק אפשר לומר שיוסף הוא הכח שבאמצעותו שייך לצאת ממדרגת 'עבדות' אצל לבן, ואכן, אחרי שנולד יוסף התחיל יעקב אבינו לעבוד לצרכי ביתו ולא כ'עבד' אצל לבן. יוסף הוא הכח להילחם ב'עבדות', בין אם העבדות היא מצידו של עשיו, ובין אם היא מצידו של לבן.

כש'פותרים' בגנות' בסיפור 'ציאת מצרים', מספרים 'ארמי אובד אבי', שלבן הארמי ביקש לעקור את יעקב אבינו. על פניו, לבן איננו שייך לסדר הירידה למצרים והגאולה משם, אולם בערכין דידן אפשר לומר ששורש

כשיהודה ירד לפניו, שאז ירד יעקב במדרגת מלך, כשהוא נישא על כתפי השבטים. נמצא שיעקב אבינו מחבר את הירידה למצרים עם מדרגת 'מלך', שהוא התיקון לקלקול המיתה שבגלות מצרים, וכשמתגלה התיקון, שהוא במדרגת 'מלכות', הרי שזו 'תפילה-שירה'. אשר על כן, ביציאת מצרים אמרו שירה על היסוד. שורש השירה הוא ב'שרה-שרי' שהצטרפו ל'שירה'. כפי צורת הירידה, ויתר על כן צורת ה'מעשה אבות', כך גם צורת היציאה ב'סימן לבנים'.

זה השורש לשני הלשונות שאמר הקב"ה לעם ישראל, גם 'בני בכורי ישראל', וגם "ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות יט, ו), אלו הן ב' גאולות - בבחינת 'עבד-בן' ובבחינת 'מת-מלך'. זהו שורש הירידה למצרים, וזהו שורש "ויחי יעקב בארץ מצרים" (בראשית מז, כח).

פטירתו, שם לקחוהו ג' שבטים מכל רוח, וזהו שורש דגלי המדבר. אולם ברמז הדבר כתוב כבר בירידה למצרים, וכשם שיצא ממצרים על ידי נשיאת השבטים, כך גם ירד למצרים, וכן הוא להדיא בקה"ר ט, א [יא], שאת יעקב נשאו בגופו, ולא בעגלות.

עומק הדבר הוא, שאם היה יעקב יורד בעגלות, הרי שהיה יורד למצרים על ידי כוחו של יוסף ששלח את העגלות, ואז היתה ירידתו בבחינת 'אב-בן-עבד', אולם כשהשבטים נושאים אותו, הוא יורד מכח 'ואת יהודה שלח לפניו גושנה', דהיינו 'מלך-עבד', ולא בשלשלאות של ברזל, אלא כדרך שנושאים מלך. בירידתו נשאו אותו כ'תם', ביציאתו נשאו אותו כ'מת'. מבואר בחז"ל (פרקד"א לט) שיעקב אבינו חשש שבמצרים לא יזכה לנבואה, ועל כך הבטיחו הקב"ה "אנכי ארד עמך מצרימה, ואנכי אעלך גם עלה" (בראשית מז, ד). הכח לזכות בנבואה במצרים הוא משום שירידתו לשם היתה במדרגת מלכות.

עוד יש להוסיף, שאם היה יעקב יורד בעגלות, הרי שהיה זה באותה הבחינה של "לעבד נמכר יוסף" (תהלים קה, יז), משא"כ

פרשת השבוע תשע"ד 020 ויגש עבדות ומיתה
מספר שיעור בקול הלישון 1131214

סוגיות במחשבה בנימין

עוד מעלה יתירה לבנימין, שהוא המשלים כל השבטים, כמ"ש רש"י (שם, שם, כב) וז"ל, ויהי בני יעקב שנים עשר - משנולד בנימין נשלמה המטה ומעתה ראויים להמנות ומנאן, עכ"ל.

עוד מעלה יתירה יש בו, שזכה שרוב ככל ביהמ"ק נבנה בחלקו, בין כתפיו שכן (עיין יומא, יב, ע"א). ודייקא הוא שנולד בארץ ישראל, ראוי לו שיבנה ביהמ"ק בחלקו. וביהמ"ק מקום שכולו קרבה, שבו מקריבים קורבנות, לשון קרבה, וזהו בחינת בן ימין, ימין מקרבת כנ"ל.

ועוד מעלה יתירה בו מכל השבטים, שאמרו (ב"ב, יז, ע"א) ת"ר, שבעה לא שלטה בהן רמה ותולעה, ואלו הן, אברהם יצחק ויעקב משה אהרן ומרים, ובנימין בן יעקב. והוא מטעם שאור השכינה עמו ולחלקו. עיין רבינו בחיי (דברים, לג, יב).

ושורש הדבר, שכיון שנולד בנימין מרחל, שהיא עיקרו של בית, ונולד ממנה דייקא בשעת מיתתה, שעל זמן זה אמרו חז"ל (זוה"ק, ח"א, ר"ח, ע"ב) כי לא יראני האדם וחי (שמות, לג, כ), בחייהם אינם רואים אותי, אבל במיתתם רואים. והיינו ראיית פני השכינה, ולכך בנימין שנולד בשעה זו, הוא זוכה דייקא לחול שכינה בקרבו. עיין צרור המור (בראשית, ל, כב) מה שביאר לפי יסוד זה.

כתיב (בראשית, יח, יח) ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין.

ודבק בו כח בן אוני, ולכך אמר יעקב (שם, נב, ד) ואת בנימין אחי יוסף לא שלח יעקב את אחיו, כי אמר פן יקראנו אסון. ולכך דבק בו לבסוף מעשה של פלגש בגבעה, כמ"ש חז"ל, וזהו מדין בן אוני.

אולם מדין בן ימין, נגלה בו בחינת ימין מקרבת, כמ"ש רש"י (בראשית, לה, יא) וז"ל, ומלכים - שאול ואיש בשת שהיו משבט בנימין שעדיין לא נולדו (ופסוק זה דרשו אבנר כשהמליך איש בושת, ואף השבטים דרשוהו "וקרבו" בנימין, דכתיב (שופטים, כא) איש ממנו לא יתן בתו לבנימין לאשה, וחזרו ואמרו אלמלא היה עולה מן השבטים לא היה הקב"ה אומר ליעקב ומלכים מחלצין יצאו), עכ"ל.

ויש מעלה יתירה לבנימין על פני כל השבטים, כמ"ש רש"י (בראשית, לה, יח) וז"ל, בנימין - נראה בעיני לפי שהוא לבדו נולד בארץ כנען, עכ"ל. וכן אמרו חז"ל, והובא ברש"י (שם, שם, יז) וז"ל, ורבותינו דרשו עם כל שבט נולדה תאומה, ועם בנימין נולדה תאומה יתירה, עכ"ל. ונראה שתאומה אחת ככל שבט, ועוד תאומה כי קיבל כח נקבה של אמו שמתה ונתנה לו את נפשה, עיין מילון ערכים בקבלה, ערך זה.

מדור רל"א שערים

צירוף

ב-י / ב-מ / ב-נ

ג-י / ג-מ / ג-נ

ב-י

שבטים, כן נגלה ביוסף אות ברית קודש כמ"ש (סוטה לו ע"ב) שהיה ראוי לצאת ממנו י"ב שבטים אילולי חטא, כדרך שיצאו מיעקב. וכשם שחל ריב בין י"ב שבטים הללו, כן חל פרוד וריב בין י"ב כוחות הגנוזים ביוסף. ואזי מדתו של יוסף אות ברית קדש, ברית יב-תר, נעשה בה הפרת ברית, מלשון פרור. ולכך כתיב ויפוזו מבין זרועי ידי, שיצאו י' טיפין ממנו כמ"ש (סוטה שם) ועי"כ נחסר י' מן י"ב, ונתפרדה החבילה. ואילו היה עומד בנסיון בשלמות היה בבחינת אביר בשלמות, אביר, יב-אר. וכחו זה של יוסף נגלה בגביע שלו, גביע, יב-עג. ולכך הטמין גביע זה באמתחת אחיו, לרמוז להם על אחדות י"ב זו שנפגמה. ובפרטות הטמין באמתחת בנימין. יב-נימן, כנ"ל, שהוא המשלים לי"ב. שכשם שבפרוד בין יוסף והאחים נשאר חיבור של ב', יוסף ובנימין, שלא היה כלל במכירתו. כן אצל יוסף עצמו, מתוך י"ב נשאר ב', מנשה ואפרים.

ומכח כך חזרו ונתחברו יוסף ויהודה, ויגש אליו יהודה. ויהודה נמשל ללביא, וכמ"ש (בראשית מט, ט) וכלביא מי יקימנו. לביא, יב-לא. כי חיבור י"ב מושרש חיבור של שנים שמתפשט עד י"ב. ושוורש חיבור זה הוא יוסף ויהודה, תרי משיחין כנודע. וכן חיבור יוסף ובנימין, משכן ומקדש שבחלקם, ואז החל להאיר אור התיקון להאיר י"ב צרופים אלו כביצה הגודלת. ונודע, ביצה ר"ת י"ב צרופי הוי"ה. וגילוי זה נתגלה בליל פסח, בשתיית יין, שמקורו, יקב, יב-ק. וכיעקב בים סוף, שנקרע לי"ב גזרים. ואח"כ כתיב וישב הים לאיתנו. ישב, יב-ש.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבוי, אביב, אבידה, אביגיל, אבידן, אביהו, אבוי, אביון, אביחיל, אבימלך, אבינדב, אבינעם, אביאסף, אבינר, אביעד, אביעזר, אביר, אבישג, אבישוע, אבישי, אביתר, אהליאב, אויב, איבה, אחיטוב, איוב, אלישבע, בהיר, ביצה, בית, ביתן, בינה, בנין, בנימין, בריח, ברית, גביע, גביר, גבריאל, דביר, ישב, נביא, סבי, רביעי, ריב, תשבי, חביון, יבוס, יבלת, יבש, יואב, יובב, יובל, יקב, שבי, כזבי, צבי, לביא, נביות, סנחריב, עיבל, עכביש, עמינדב, רבית, שיבה, בי, בין, בירה, בכי, בלימה, בליעל.

הנה ברא השי"ת את עולמו בששת ימים, וכשם שהדבר קיים בזמן כן קיים בעולם, שצורתו ששה צדדים. ונודע ששה צדדים יש להם י"ב גבולי אלכסון (כמ"ש בספר יצירה) ואלו הם הקוים המחברים את ששת הצדדים. והוא הכח המקיים את צורת העולם. והם הם גבולות עולם, בחינת בלימה, יב - למה, בלום, וכח הבלימה הוא גבולות עולם. והפורץ גבולות אלו נקרא בליעל, בי - לעל, היינו פורץ שורש צורת הבריאה. וזהו בחינת בית, כדכתיב בחכמה יבנה בית. ובית גדול נקרא בירה, בי - רה. ויש את צורת הבית ששה צדדים. ויש את כח החיבור. בפעולה, ובתוצאה. בפעולה, יבנה, בנין. יב-ן. מכח י"ב קוים מחבר את ששת צדדיו. ומכח כך עומד הבית על עומדו. בית, יב-ת. (ועיין ס"י פ"ה בהרחבה להקבלת מדרגת י"ב). ושוורש בנין הבית, בבינה, כמ"ש ויבן את הצלע, ואמרו חז"ל שהוא לשון בנין ולשון בינה. בי - נה. ובין י"ב הללו יש חילוקים, וזהו בין, בי - ג, והיינו, חילוק מה בין כל אחד מי"ב הללו. אולם בחורבן הבית, בית המקדש, יש בכי, בי - כ.

וכן הדבר אמור במערכת יום ולילה, שכל אחד י"ב שעות, קוים המחברים את היום, וקוים המחברים את הלילה. וכן במערכת השנה י"ב חודש. ותחלת חדש האביב. אב - יב.

וכשם שהדבר אמור במערכת זמן ומקום, כן הדבר אמור במערכת נפש של כללות האומה, י"ב שבטים, ושוורש לבסוף, בנימין, יב-נימן. כי הוא המשלים לי"ב. וכן הוא בחושי הנפש (עיין ס"י שם). וכאשר י"ב שבטים אלו נחסר בהם שלמות הארת י"ב קוי חיבור אלו בשלמות, נעשה מי"ב אלו ריב, יב-ר. והכח לקלקול זה כמ"ש וישנאו אותו, ובפרטות נעשו לו לאויבים. אויב, יב-או. ואזי נעשה יוסף אביון, יב-און. ואזי נמכר יוסף וניתן בשבי, שבי, יב-ש. ואזי הארתו של יוסף, אור זרוע לצדיק נעלם בחביון עוזו. חבוי, יב-חו. ונעשה אבידה, יב-אדה. ובזה יבש מעינו, אות ברית קדש. יבש. יב - ש.

ואזי כשם שנגלה בכללות בניו של יעקב שהוא בבחינת הבריח התיכון בריח - יב - חר, י"ב

ב-מ

כנ"ל ודוקא אמרו, שמא מבול מביא לעולם, מבול
בס-לו, כנ"ל.

והנה נודע שיש ג' בחינות ידים, יד ימין יד
הגדולה, יד שמאל היד החזקה, ויד אמצעית (שאף
הגוף נחשב בערך מסוים יד) יד הרמה. וג"פ יד עולה
מ"ב. כי מהות של מ"ב לעלות תחתון לעליון, שזהו
ע"י כח הידים, ובקלקול זהו בחינת בלעם, בס-על,
על דייקא. ולכן ביקש מבלק שיבנה לו מ"ב מזבחות,
מ"ב דייקא, מזבח, בס זח, הנקרא אף במה, במ -
ה. וכנגדו מזבח שהיה במתן תורה שהקריבו עליו
עולות, על דייקא. ומה שמקריבים עליו נקרא 'במה'
קודם המשכן והמקדש שהותירו הבמות, במה, מב-
ה. ועיקר ההקרבה לעשות ריח ניחוח לה'. בחינת
בשם, בושם. בס-ש.

ובקלקול אמרו כל הנושא אשה עולה לגדולה,
ונשא עשיו את בשמת, בשם דקלקול שהיו מקטרים
לע"ז. ובקלקול נפלו ממדרגת מתן תורה, ממדרגת
אדם למדרגת בהמה, כדכתיב נמשלו כבהמות נדמו,
היפך עלית בהמה לאדם, בהמה, במ - הה. ולאחר
מכן היה משכן לתקן זאת, ובעיקר מקדש שבחלקו
של בנימין, בס - נימין, ושם הקרבת בהמה לעילא.
ובעומק כל כח העליה לא"י מכח שם מ"ב - ותחלתו
קריעת ים סוף ע"י נחשון בן עמינדב, מב-עינד.
ומכאן ואילך מ' שנה היו במדבר מדבר, בס-דר,
כנ"ל, מקום מעבר לא"י מעבר, בס-ער. ושלמות
העבודה בא"י, מקום הגבוה ביותר, בבגדי כהונה,
מגבעת, בס-געת, שהוא גבוה מכל, שע"ש כן נקרא
מגבעת.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבימלך,
בהמה, במה, מזבח, מחברת, מכתב, מרכבה, בשם,
בשמת, מבול, מבין, מגבעת, מושב, מדבר, משבצת,
משכב, בנימין, מערב, מירב, עמינדב, מבשר, מרבץ,
מבוא, מהביל, מבחר, מבכה, מובס, מושב, מחצב,
מחשבה, מטבח, מכאוב, מכבד, מכבר, מעבר, מצב,
מרבדים, אבשלום, בלעם, בס, במה, בתולים, ירבעם,
בלימה, בלם.

כתיב ודברתם בס, בס ולא בדברים בטלים,
כמו שדרשו חז"ל, ושורשם ל"ב נתיבות חכמה, וי'
מאמרות שבהם נברא העולם. ויחדיו עולים מ"ב.
כי יש את התורה שבכתב ויש את כח האמירה
דיבור, עשרה מאמרות, עשרת הדברות. ומצות
דיבור בדברי תורה, צירוף התורה שבכתב, ל"ב,
כנ"ל, עם כח הדיבור, י' כנ"ל, וזהו ודברת בס.
אולם יש מדרגת שתוק כך עלה במחשבה, ושתיקה
הוא בחינת בלימה, בס - ליה, בחינת בלום פיה
מלדבר, בל - ס. ונגלה ברחל שאמרו חז"ל שתפסה
פלך שתיקה, ובפרט נגלה בבנה, בנימין, בס - ניין.
ושורשו כביכול אצלו ית"ש, שאסתכל באורייתא
וקרא בה ואמר י' מאמרות, ועי"ז ברא עלמא. וזהו
כללות התורה. וע"ש כן נקרא האדם מדבר, בס-דר,
ובפרטות כל התורה כולה שמותיו ית' שמו, ואחד
מן השמות הוא שם מ"ב, כמו שאמרו בקדושין
(ע"א). ובפרטות יש ג' שמות מ"ב. א. הויה פשוט
ומלא באלפין, ומלוי המלוי, עולה מ"ב אותיות. ב.
שם אהיה - יהו', עולים בגימט' מ"ב. ג. אנא בכח
גדולת ימינך וגו' כנודע יש בו מ"ב תיבות, וצורת
חלוקתם ז' פסוקים שיש בהם ו' תיבות, עולה מ"ב.
ושורש כל אחד מן ו' אלו, הרי מ"ט, והוא שורש
ספירת העומר מ"ט ימים, ויום חמשים שבו נתנה
תורה כנודע. ושלמות מדרגת ודברת בס, נתגלה
במתן תורה, י' דברות, עיין רע"מ (בהר קח, ע"ב).

והנה משה קבל תורה מסיני, ותחלה היה משה
בדור המבול, כמ"ש מן המים משיתוהו, מימי
המבול. כנודע. ובדור המבול במקום להנתן תורה
נעשה מבול, מב-ול. ומהות המבול בתורה עצמה,
שנעשה עירוב האותיות ובלבולם, בחינת בבל
מלשון בבלבול.

והנה זה לעומת זה עשה האלקים, טוב לעומת
רע, רע לעומת טוב, ולעומת משה עומד בלעם
כמש"כ חז"ל לא קם בישראל וגו', אבל באוה"ע קם,
ומנו בלעם, אותיות בס-על. ובשעה שנתן הקב"ה
תורה לישראל, נתקבצו כל האומות אצל בלעם
ואמרו לו 'שמא מבול מביא לעולם' כמש"כ חז"ל
בזבחים (קטז). ודייקא נתקבצו לבלעם, בס-על,

ב-נ

בחכמה, והנמשך ממנו נקרא נתיב, והוא הוא בחינת בן הנמשך מאבא.

והנה מאב אחד יעקב, נעשה י"ב שבטים. והרי שנוסף י"א, וזהו בחינת י"א סממני הקטרת. שהעליון שבהם לבנה, בן-לה. והתחתון שבהם, חלבנה, בן-חלה. והא מקביל לראשית השבטים ואחריתם, כנ"ל. ומקום ההקטרה במזבח הפנימי. ובמזבח החיצון מקריבים קרבנות, קרבן, קר-בן. ומזבח הפנימי בן עליון, ומזבח החיצון בן תחתון.

ועיקר מקום המזבח במקדש, ומקום זה נקרא לבנון. בן-לון. ומשם נברא אדה"ר ממקום מזבח, ממקום כפרתו כמ"ש חז"ל. ושם איכא נסכים של יין היוצאים מן הענבים. ולחד מ"ד עץ שחטא בו אדה"ר גפן היה, ענבים סחטה לו. ענב, ע-בן. והתיקון במזבח, נסכים, כנ"ל. ובגד כהונה העיקרי המכפר על פגם בן לעילא, אבנט, ואמרו חז"ל שהוא חלול, בחינת נבוב, חלול, כמ"ש בלוחות, ומכפר על הגנבים. גנב, ג-בן, כנ"ל.

ומקום ביהמ"ק נתקדש ע"י עקדת יצחק שהיה שם. עקידת הבן. כנודע יצחק בגמטריא ד' פעמים בן. והוא שורש הגאולה של משיח בן יוסף, אולם בקלקול נפל לירבעם בן נבט, נבט, בן-ט. ומכח משיח בן דוד, שיצא מאבצן. אבצן אצ-בן.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבינדב, אבן, אביון, אבנר, אבנט, בן, גנב, נבב, זנב, בטן, בין, לבן, נוב, נביא, נבואה, נבל, לבן, נבלה, נגב, נתיב, ברנע, תבונה, גבן, לבונה, נצב, נקב, נקבה, בנימין, בטנים, בינה, לבנון, ראובן, חלבנה, נבוכדנאצר, נבט, גיב, עמינדב, נבוב, נבזראדן, נבח, בחן, נביות, סנחריב, ענבים אבדון, אבצן, בשן, זבולון, חשבון, גבעון, דיבון, נבון, תבן, ערבון, רבון, קרבן, בהן.

בן. יש תואר שם אב, אין קוראים אבות אלא לשלושה, אברהם יצחק ויעקב, ויש תואר שם בן, בנים. והוא חל על השבטים, שהם י"ב, וזהו בין, בן - י"ב, וההבדל בין בן זה לבן אחר. ועיקר גילוי תואר שם בן בשבטים מתגלה בבן ראשון ואחרון, ואמצע. בן ראשון, ראובן, רא-בן. ובן אחרון, בנימין, בן-ימין. ונתגלה אף באמצע, זבולון. בן-זול. זבולון לשון חיבור יזבלני אישי, מחבר ראשון ואחרון. והממוצע בין אבות לבנים הם אמהות, נקבה, נקב, בן-ק. ואמרו, אין אשה אלא לבנים. שמקבלות טיפה מן האב והופכתו לבן. כמ"ש ויבן את הצלע (ביצירת חוה), ויבן וי - בן, ולחד מ"ד נעשית מזנב, ז-בן. בחינת עד עקרה ילדה שבעה. וכמ"ש בנדה (מה): בינה יתירה נתנה לאשה. בינה, בן-יה. וכן תבונה, בן - תוה. ומקור הבן באמו, בבטן אמו, בן - ט. וכאשר הבן מזקין מתקיים בו אם זכה, עוד ינובון בשיבה, ינובון, בן - ינון. מתגלה שורשו של תואר בן שבו.

ודבר זה נתגלה בשבטים שעלו לגדולה, בחינת ינובון. ביששכר כתיב ולבני יששכר יודעי בינה לעתים. וביהודה כתיב "אנכי אערבנו", על בנימין בן-ימין, כנ"ל נעשה יהודה ערב - ערבון. ערב-בן. וכן אצל יוסף שנתקיים בו ירידה לצורך עליה, מתחילה נעשה אביון, בן-איו. ואח"כ נאמר בו אין נבון וחכם כמור. נבון, בן-נו. ובו נגלה בחינת בחינה, בחן, בוחן מכת הבינה. ובו נאמר משם רועה אבן ישראל. אבן א-בן. וכן מתחילה גנבו את יוסף ומכרוהו. גנב, ג-בן. כי יוסף מנשה ואפרים נחשבים ג' בנים.

ושורש לידת השבטים - בנים אצל לבן דייקא, לבן, ל-בן. אולם נתהפך מלבן לנבל (ע"י בפרק חלק), לנבל הבן, בחינת בהמה, גמטריא בן, ומאכלה של בהמה תבן, ת-בן. ואחריתה נבלה, בן - לה. ובתיקון אליהו, גימטריא בן, כנודע. היפך כלב גמטריא בן, שנותנים לו בהמה שנתנבלה, כמ"ש בשר בשדה טריפה וגו' לכלב וגו'. שנובת, נבח, נב - ח.

ושורש הבן באב, ואמרו "ל"ב נתיבות חכמה". נתיב, בן-תי. כי יש את עצם האב, בחינת אב

ג-י

ושורש התיקון במועדים, פסח, ניסן, גי-סן.
ובשבועות, מ"ת, אנכי הוי"ה אלקיך. אנכי, אכ-גי.
ובסוכות, תשרי שמזלו מאזנים, מאזם-יג.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבינדב,
אבינעם, אבינר, אדוניה, אדני, אדניהו, אילנא,
אחשדרפני, אלוני, אלמוני, אני, אניה, אנכי,
באופנים, בינה, בנימין, חנית, יהונתן, בירניות,
מאזנים, מדינה, מחנים, מנעמיהם, נביא, נגינות,
נהרים, נחשתים, בניהו, בנימין, בנקיק, בנקיון,
סנורים, פנים, צעננים, תבנית, גבננים, גרשוני,
דינה, דניאל, דרכמונים, האביונה, אחשדרפנים,
יונה, ימנית, ינשוף, יענה, ירדנה, מדינים, מנקיות,
נזיד, נזיר, נחילות, נטויה, הנני, נשיא, נתינים,
סיני, עני, פלוני, הצניף, הקיני, קיצונה, שונמית,
שני, תימני, התנין, אבינדב, ואדנירם, איננו, אניה,
בינו, נפתלי, דימונה, דדנים, דיני, דניאל, הנפלים,
השנית, חניאל, חנניה, והונדב, כנניה, נעמי, לצננים,
נחליאל, נדיב, ניונה, נין, נקי, פניאל, פינחס, קינה,
שכניהו, שניר, תימנה, תנין, חניאל, חנינה, חנניה,
חפני, יבנאל, ידעוני, יהונתן, יהונדב, יוחנן, יונדב,
יקנעם, יתניאל, דניאל, לינו, ניצוץ, נגיד, נדיב,
נהי, נהרים, נוגי, נחליאל, נחמיה, נטויה, נוחות,
ניסן, נכרי, נעים, נציב, נשיקות, נשים, נשיה, נתיב,
נתניה, נתינים, סיני, סנפיר, עדינה, עטיניו, עליונין,
עמינדב, עתניאל, פינחס, פינן, פנים, צפניה, קינה,
קיני, קינן, קנין, שכניה תכנית, אביון, אחימן, אילון,
אילן, אין, איתן, אליצפן, אישון, בזיון, בין, ירדן,
ישימון, ביתן, מדין, עציון, גליון, דיבון, דימון, דין,
דישון, בנין, הגיון, הימן, הין, ישימון, הריון, תיכון,
חיצון, זיתן, יגון, וילון, חביון, חסין, חזיון, יוחנן,
יוכיץ, יון, יונתן, יין, יכין, ימין, יקשן, ירדן, ישרון,
יתרון, ידותון, גיחון, גין, ניסן, סין, סיחון, עדין,
עין, עליון, פדיון, פישון, צידון, ציון, צפיון, קין,
קינן, קיקיון, קישון, קנין, קצין, רעיון, שגיון, שחין,
שיאן, שריון, תימן, תנין.

עין, ע-יין. ושורשו של העין, אין, א-יין, כנודע.
והנה עיקר מדרגת י-ן, מתגלה ביון, שכולו אותיות
י-ן, בהכפלה של אות י'. ושורש מדרגת י-ן, הוא
במדרגת בינה, בה-יין. וכנודע י' בהכפלתו באות ה',
נעשה נ'. והוא בחינת נ' שערי בינה. ונתגלה במ"ת,
ביום החמישים, בהר סיני, יג-סי. מדרגת ענוה,
י"ד-נו"ן, עולה ענו. ושער הנ' הוא בבחינת "נתיב
לא ידעו עיט", נתיב, יג-תב. והוא הפנימי מכולם.
פנים, גי-פם. ושלמות מדרגה זו הוא מדרגת נזיר,
גי-רז. וכן מדרגת נשיא, גי-שא. ושורשו הגמור
במדרגת איתן, את - ין.

וכאשר מתגלה לתתא, היא בבחינת אני, א-גי.
בבחינת שם אדני, אד-גי, והוא כנודע מדרגת גילוי
שכינה, שכה-יג. ועיקר מקום גילוי שכינה הוא
בביהמ"ק, שנמצא בחלקו של בנימין, יג-במין.

והארה זו נגלית בים, ים עולה נ', ושם מקום
האניה, אה-גי. וכן שם נמצא התנין, תג-יין. ודג כשר
יש לו סנפיר, ספר-גי. ותחילת גילוי זה אצל אברהם,
כמ"ש חז"ל שהציץ עליו בעל הבירה. ניצוץ, גי-צוץ.
והוא בבחינת "מי האיר ממזרח צדק", מזרח, תימן,
תמ-יין. ומדרגתו קו ימין כנודע. ימין, ימ-יין. ובזה
המתיק את מדת הדין, ד-יין. והמתקה זו היא בבחינת
ריח ניחוח לה'. ניחוח, גי-חות. והוא העלאת העב
והגס, שנעשה דק ועדין, עד-יין. והלכלוך מתנקה.
נקי, גי-ק. ואזי משם נמשך שורש השפע, בבחינת
נדיב, גי-דב. ובבחינת נגיד, גי-גד.

ומצד הקלקול, הוא בחינת עני, ע-גי. שנחסר לו
עומק הארת נ' שערי בינה, בבחינת אין עני אלא
בדעת (נדרים, מא, ע"א), בבחינת אם אין בינה
אין דעת. בבחינת הנותן לשכוי בינה להבחין בין
יום ובין לילה, בין, ב - ין. והוא בחינת נהי, גי-ה.
ושלמות קלקול זה נתגלה בנינוה, גי-נוה. ונשלח
להוכיחם יונה, יג-וה. ואם לא שבים בתשובה נעשה
קינה, קה-גי. והוא בחינת קראו למקוננות, שנעשה
דייקא ע"י נשים, גי-שם. והוא בבחינת שכחה, נשיה,
גי-שה. והוא בחינת העלם, הסתרה, אלמוני, אלומ-
גי. וכן פלוני, פלו-גי. ושורש הכל חטא עץ הדעת,
שפגמו באילן, אל-יין.

נ-מ

וכאשר יאיר אור זה בשלמות, זהו זמן גילוי נקמת ה' בגוים. נקם, נמ-ק. כי כל ניקת כח הרע מכח מדרגת נם הנגלה בישראל, כער הבא על ישן שהדרך לנצחו. וכאשר תתגלה נקמה זו, אזי יתגלה נעם ה', ע-נמ, כי כל זמן שיש תנומה, יש הסתרה לנעם ה'. וגילוי זה היה במקצת ביציאת מצרים, שאז הלכו במדבר וירד להם "מן", והיינו שלא היה ח"ו סילוק של עיני ה', שהוא בחינת תנומה, אלא תדיר היה לבי ער בגילוי.

וגילוי זה שאין הפרש בין יום ללילה היה במנורה, מנ-ורה, שדולק נר מערב מערב עד ערב, ע"י שמן, ש-מן.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אגמון, אחימן, אלמן, אמן, אמון, ארמון, ארמון, ישימון, בימין, המון, מדין, מלכין, מלון, מעון, בנימין, צלמון, עלמון, שממון, שמן, שמרון, רמון, דימון, מגן, מפתן, משכן, נאמן, המן, תימן, אחימן, הימן, מסכן, מדון, מחלון, מזון, מאן, מטמון, מכון, מדין, מומכן, מחלון, ממוכן, מלבן, מן, מעין, מנון, מעונן, נעמן, עלמון, שימון, מתן, עמון, פעמן, שמעון, בצענים, בשונם, אבינעם, נעם, סנורים, אדירים, דדנים, אחשדרפנים, חנם, שנים, חנם, שהרנים, חרמונים, נעים, נחום, נחם, נאם, נהרים, נוהם, נמהר, נעם, שונם, אמונה, אמנה, אדמוני, אלמוני, אלמנה, דמנה, דרכמונים, אמנון, חנמל, חשמנה, מנאפת, המנה, אמנם, ימיני, מחנים, חשמנים, טמונה, במנוסה, מנחה, חנמאל, נחמה, נמבוה, יכרסם, ימנה, נחמד, נמס, נמר, נמואל, נמוג, נמלה, נעמה, נעמי, נמרה, נמרוד, נמשל, עמוני, עמינדב, נעמן, נקמה, נשמה, מכונה, מחנה, מאזנים, מדינה, מחנים, מענה, מקנה, מסכנות, מעונות, בנימין, נקמה, משנה, משענות, מתניהם, שמנה, תמנת, פנים, צלמנה, שמונה, נום, מדינה, תמנתה, אלמנה, נמואל, מנורה, מדינים, מנוחה, מסכנות, מסדרון, מנעול, מנקיות, משענת, מצנפת, משנה, שונמית, עמוני, עמנית, קדמונה, אמנה, מגדנות, אדמני, תימני, שמרנים, דימונה, חמנים, משכנות, מקנה, מתכנת, תנשמת, מדינים, מנהג, מנשי, צלמנע, מאן, ימנע, מנשה, מדמנה, מטמני, מגדנות, מקנה, נחליאל, מני, מכנס, מנה, ערמנים, נדמו, נמחו, מנת, מתניה, תנומה, קנמון, רמונים, נעמה, עמינדב, נמואל, נהמת, כנמרד, תמנע, תמנה, מחנה, למעני, מאזנים, למנצה, קמשנים, מחנים, מינקת, מדינה, מונה, תימנה, מנון, מטמון, מנגד, צלמנע, מעונן, משענת, תמנה, שלמנאסר, נהמה, נחמיה, מתנה.

הנה שורש הקלקול מות, ושינה אחד משישים במות. ועיקר קלקול השינה, כמ"ש חז"ל שינת צהרים, שהוא זמן מנחה, מנ-חה, ואזי מתהפך המנוחה, מנ-וחה, לבחינת מנין, מנ-ין, שאין הברכה בדבר המנוי, והיינו שמעורר בו כח המות, כנ"ל. והבן, מנ - מנין, נמ - שינה, הם שורשי הרע, ודו"ק. כי אין סוף יש לו כביכול ב' פנים. א. גבול, והוא בחינת מות - סוף, משא"כ אין סוף שאין לו גבול. ב. ריבוי, מנין. משא"כ אין סוף שהוא אחד יחיד ומיוחד, ודו"ק.

וכח קלקול זה שורשו בעגל שהביא מיתה לעולם, ונעשה ע"י נזם, נמ-ז. ועי"ז נעשה מות, בחינת אלמן ואלמנה, אל-מנ-ה. והמן, ה-מן, הנקרא לחלק מן השיטות ממוכן, מנ-מוכ, רצה לחזור לעורר כח קלקול זה, כמ"ש ישנו עם אחד, ואמרו חז"ל ישנו לשון ישן, בחינת נם - ישן. ועי"ז רצה להשמיד את כל ישראל. והשורש אצל נמרוד, נמ-רוד, שרצה להרוג את אברהם, ועי"ז את כל ישראל. וזש"כ באברהם, מגן אברהם, מן-ג.

וכאשר נעשה הנס, מצוות הפורים, מתנות לאביונים, מתנה, מנ-תה. וכן משלוח מנות, מנה, מנ-ה. והכנעת עמלק - המן ע"י אמונה, אוה-מן, כמ"ש ויהי ידיו אמונה עד בא השמש. כי לא אברי לילה אלא לשינתא, בחינת נם. וכתוב ואמונתך בלילות. וזהו סוד אמן, א-מן. גילוי א - אלופו של עולם בשינה בבחינת נם, והוא בבחינת הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל. והבן ששמאל בחינת העלם, שמאל דוחה, אולם ימין, יי-מן, מקרבת, והיינו מסלקת התנומה.

ועיקר גילוי סילוק השינה, תנומה, במשכן, שכ-מן, ובמקדש שהוא בחלקו של בנימין, ביי-נמ, שכתוב ביה ושכנתי בתוכם, וכמ"ש חז"ל, בתוך כל אחד ואחד, בבחינת אני ישנה ולבי ער. והוא הגילוי שאע"פ שבחיצוניות ישנו העלם והסתרה, אולם בפנימיות טמון, טו-מן, אור ה', לבי ער. וזהו בחינת פנימיות, פנים, פי-נם.

ומדרגה זו של סילוק השינה והתנומה, היא מדרגת הנשמה, נמ-שה. ונגלה בפרטות אצל ישראל, שהם עזים שבאומות, ולומדים עזות מנמר, כמ"ש הוי עז כנמר, כר-נמ.

י-מ

שנמצא בהר המוריה, מי-רוה. ועל זמן החורבן כתיב השיב אחור ימינו. ימין, ימ-ין. כי הימין מקרבת. והוא בחלקו של בנימין, ימ-בני. ושם היו אורים ותומים. אורים, אור-ים. תומים, תומ-ים. ובנפש זהו בחינת יתום, ימ-תו. נפרד משורשו עומד כיחידה לעצמו. ובתיקון הוא בבחינת היום אם בקולו תשמעו. כמ"ש אליהו, "היום". והוא בחינת מיד, מי-ד. והוא הארת משיח, מי-שח.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבימאל, אבימלך, אדמוני, אהליבמה, אחימלך, אחימן, אחימעץ, אחיסמך, אילמה, איתמר, אימתי, אלימלך, אלישמע, אלמוני, אמילם, אמיץ, אמציה, גמליאל, דימון, דמיה, דרכמונים, זמיר, זמרי, חלמיש, חמיטל, חמישי, יבמה, ימואל, ימין, ימים, ירחמאל, ישמרו, ישמעאל, כימה, מטחוי, מגדיאל, מהיטבאל, מהימן, מזי, מחיה, מחיר, מחצית, מי, מיד, מידבא, מידד, מיכאל, מיכה, מיכל, מים, מינקת, מיץ, מישאל, מישך, מישור, מיתר, מכיר, מכנסי, מעיל, מפישת, מפיה, מקיפים, מרדכי, מרי, מריבה, מרירי, מורי, משי, משיזבאל, משיח, משכיל, משכית, משכיות, משלי, מתניה, מתתיהו, נחמיה, נמשי, נעמי, נשימה, עמוני, עמיאל, עמיהוד, עמיחור, עמינדב, עמישדי, צמיד, צמקים, קדמיאל, קוממיות, שלמיאל, שלמיה, שלמים, שמידע, שמיר, שמעיה, שמרים, תימן, תלמיד, תמיד, המוריה, שנמית, אחימן, פנים, דימונה, הימן, עמיר, בנימין, מדין, מחיאל, מיטב, מיכל, מליצה, מנקיות, מתי, עמינדב, קדימה, קדמניות, תומים, תימנה, תימרות, בחורים, שמים, ארמי, אבים, אבינעם, אבישלוס, אויבים, אחיאם, אחינעם, אחיקם, איתם, אלהים, אליעם, אליקים, אמים, אנשים, אפרים, באורים, כוכבים, שטים, בתולים, גבים, גרזים, דחופים, מצרים, מפני, יתום, זיפים, חיים, יום, ים, יקום, הלולים, מים, משפתים, שטים, אבירם, אדנירם, אחיקם, מצלתים, מצרים, עפלים, דדנים, אופנים, אחשדרפנים, היתום, מאתים, חפים, ירושלים, לאבירים, ונירם, פנים, צהרים, צים, שחקים, ושמים, זנונים, חיים, חירם, צבים, יהויקים, יהורם, יורם, יותם, יקנעם, ירבעם, כתים, מצלתים, מצרים, עיטם, פלשתים, צופים, קדשים, קלעים, קרנים, בלימה.

הנה י-מ הוא שורש להפוך מיחיד לרבים, כנודע, כגון בית - בתים, איש - אנשים, כוכב - כוכבים.

והנה אות יו"ד עשירית מההתחלה, ואות מ' עשירית מהסוף. והוא שורש הריבוי, כי עד תשע זהו יחידות, ומעשר נעשה ריבוי, ופשוט. ונמצא שאותיות י-מ, הם ריבוי מתחילה לסוף, ומסוף להתחלה. ואין יותר מעשר, כמ"ש (ספר יצירה) 'ספירות בלימה, עשר ולא תשע, עשר ולא יא'. בלימה, ימ - בלה.

ושורש ריבוי זה מתגלה במים, מ-י-ם. ומים אין להם שם יחיד אלא רק שם של רבים. כי המים כל הויתם ריבוי של טיפות, ולכך אין להם שם של יחיד. ודבר זה נגלה בעיקר בים שכל שמו אותיות הריבוי. כי הים כל מהותו ריבוי של מים.

ובזה נבדל סתם מים, ממים חיים. כי סתם מים שורשם במימי הגשמים, שעליהם אמרו (ב"ב, טז, ע"א) שלכל טיפה וטיפה יש דפוס לעצמה שלא יתערבו בדתם אלא רק לתא, והרי שאין להם צירוף בשעת ירידתם. אולם מים חיים, מים שנובעים, מתפשטים יחדיו ולא מכזבים, וזהו צירוף של חלקי המים יחדיו. וזהו מים חיים, חי-ים. חיות של י-ם. אולם שורש הגשמים בשמים, מי-שם, ושם הכל מאוחד. ומשורש זה נגזר מלת יום, ימ-ו. כי יום עניינו צירוף כ"ד שעות, ובכל שעה תתר"פ חלקים, כנודע. ויחדיו נעשה יום.

ובהיפך אותיות מ-י, שאלת מי. ועיין חשק שלמה (השורשים, אות מ, מי) וז"ל, מי - מלת השאלה על גוף הדבר בהבדל והפרט משאר הגופים. שבשאלת "מה" אין ההשגחה על שאר הגופים כי אם על הגוף עצמו מה הוא, ובשאלת מי "יכלול השואל רק שאר גופים במחשבתו", וישאל על אחד מהם מי הוא ביחוד מן השאר, עכ"ל, עיי"ש.

וכאשר יש פרוד ואין צירוף. במקום זהו בחינת מצרים, מצר-ים, וכמ"ש רבותינו מיצר-ים. ובזמן זהו בחינת ת"ב, זמן של פרוד וחורבן. ועל זמן באה שאלת מתי, מי-ת, היינו איזה חלק בחלקי הזמן. וע"ז כתיב עד "מתי" עוזך בשבי, ואזי חרב ביהמ"ק

מדור קבלה

בלבביפדיה קבלה
בנימין
מילון ערכים בקבלה
בנימין

בלבביפדיה קבלה בנימין

עשו איש שעיר, ובנימין זורעו מרדכי, לא השתחוו לעשו זורעו. ועיין ספר הליקוטים (שופטים, ט). ועיין זוה"ק (ח"א, קנח, ע"ב).

אזן

כתיב (שמואל, ב, ג, יט) וידבר גם אבנר באזני בנימין.

שמעון (שמע-ון) לעומת בנימין, עיין סוטה (מב, ע"א) גבי מעשה דפלגש בגבעה. וכתיב (בראשית, מב, לו) יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימין תקחו. וכתיב (מלכים, א, ד, יח) שמעי בן אלא בבנימין. ובאזן נגלה אות ה'. וכתיב (בראשית, מג, לד) ותרד משאת בנימין ממשאת כלם חמש ידות. ושם (מוה, כב). ועיין זהר חדש (נא, ע"א). ועיין תנחומא (ויגש, ד) כיצד עלה בידו חמש מנות, והם של בנימין עצמו ושל יוסף ואסנת ואפרים ומנשה. ושורש ה' ידות בשם הוי"ה במילוי ההי"ן העולה ב"ן. עיין בהרחבה בשער הכוונות (דרוש ק"ש, דרוש ו). וכתב בספר הליקוטים (וישב, מא) וז"ל, ולא תמצא בנימין מלא (עם יו"ד), כי אם ה' פעמים, לסוד ידוע, עכ"ל, עיי"ש היטב.

חוטם

יריחו, ריח-יו. וכתיב (יהושע, יח, כא) והיו הערים למטה בני בנימין למשפחותיהם, יריחו. נאף, נ-אף, כן מבואר בחז"ל. ואמרו (מד"ר, ט, ז) ומנין לשבט יהודה ובנימין שלא נחתם גזר דינם אלא על הנאיאוף וכו', עיי"ש. ואמרו (זוה"ק, ח"א, רו, ע"א) כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו, אתרגיזו כחדא, ואתרגיזו דא בדא בגיניה דבנימין.

פה

פה גימט' גביע, וכתיב (בראשית, מד, יב) וימצא הגביע באמתחת בנימין. וזהו "גביע בנימין".

אור א"ס

אמרו (מנחות, נג, ע"ב) מה ידידות משכנותיך, לידיד זה הקב"ה דכתיב (ישעיה, ה, א) אשירה נא לידידי, בחלקו של ידיד זה בנימין, שנאמר (דברים, לג, יב) לבנימין אמר ידיד ה' ישכון לבטח.

צמצום

מצרים. וכתיב (בראשית, מג, טו) ואת בנימין ויקומו וירדו מצרים.

קו

לרחל נאמר ע"י הקב"ה, יש "תקוה" לאחריתך, והיינו נמי אחרית זרעה, בנימין, ודו"ק.

עיגולים

חומה סביב. ואמרו (מגילה, ה, ע"ב) האי הוצל דבית בנימין, מוקפת חומה מימות יהושע היא. וכן יבוס, סוב-י-י, וכתיב (שופטים, א, כא) ואת היבוס ישב ירושלים לא הורישו בני בנימין.

יושר

ג' קוים. וכתב בספר הליקוטים (נח, א) וז"ל, סוד שלשה גוני הקשת (ששורשם ג' קוים) מתקבצים ביסוד של הנקבה, שהוא בנימין הצדיק, וזש"כ (בראשית, לב, טז) ותקש בלדתה, בסוד הקשת הזה, עכ"ל.

שערות

שערות נקראים נימין, וזהו בנימין, ב-נימין. ואמרו (סוטה, לו, ע"ב) כל התורה כולה בנימן כתיב והכא בנימין. וסוד ב' הללו, כי הוא בחינת ב' גבורות (ששורשם בשערות כנודע), עיין ערך קטן גבורה. וכן "שער" בנימין, כגון בירמיה (לז, יג). וסודו יו"ד שבבנימין, סוד שער - עשר. ועיין פע"ח (שער חנוכה, פ"ה).

בנימין, לכך ברכו משה רבינו ע"ה ובין כתפיו שכן, עכ"ל.

ועיי"ש (שער לד, פ"ב, מ"ת, אות יב). ושער מאמרי רשב"י (פירוש האד"ז קדישא). וארבע מאות שקל כסף (דף רלא).

אבא

כתיב (בראשית, לה, יח) ואביו קרא לו בנימין. ולא בנימן, הוסיף י' בסוד אבא - י', כנודע. וכמ"ש (סוטה, לו, ע"ב) כל התורה כולה בנימן כתיב והכא בנימין שלם, כדכתיב (בראשית, לה, יח) ואביו קרא לו בנימין. ונשיא לבני בנימין אבידן (במדבר, א, יא), אב-ידן. ובנימין זאב יטרוף, זאב, ז-אב. ועיין זוה"ק (ח"א, רמז, ע"ב).

ומרדכי יסוד דאבא, כנודע, בא אף מבנימין. עיין מגילה (יג, ע"א). ושער הכוונות (דרושי חג הפורים, דרוש א). ופע"ח (שער חנוכה ופורים, פ"ו). ומחברת הקודש (שער הפורים).

וט"ו באב, אב דייקא, הותר שבט בנימין לבוא בקהל ונעשה יו"ט, עיין ב"ב (קכא, ע"א). אמרו בזוה"ק (ח"א, קסב, ע"ב) על אינון תרפים, ואע"ג דרחל אינה עבדת לאעקרא לייב לאבויה מבתר ע"ז, אתענשת דלא רביאת ליה לבנימין ולא קיימא בהדיה שענתא חדא, בגין צערא דאבוה. ונתעברה מבנימין בחו"ל. עיין ציוני (תולדות).

אמא

כתיב (בראשית, לה, יח) ותקרא (אמו רחל) שמו בן אוני.

ז"א

כתב בקהלת יעקב (ערך בנימין) וז"ל, בלקוטי תורה וירא משמע שבנימין בחינת מט"ט זעיר דבריאה, עכ"ל, עיי"ש שהוא סוד מלכות של עליון שנעשה כתר דתחתון. ועיין עץ חיים (שער לט, דרוש ח). ושער הפסוקים (וירא).

נוק'

בחינת שם ב"ן, גימט' אליהו. ועיין שער הגלגולים (פרק לב). ועיין חסד לאברהם (מעין ד, נהר נו) סוד נשמת אליהו לחבר ניצוצי נשמה

אבן של בנימין באפוד, ישפה. ואמרו (ב"ר, עא, ה) בנימין, ישפה, יש-פה, עיי"ש, ששותק.

עינים - שבירה

מיתה. וכתיב (בראשית, לה, יח) ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן אוני. וכח מיתה זו חל בבנימין, וזש"כ (שם, מב, ד) פן יקראנו אסון. ואמרו (מגילה, טז, ע"ב) ויפול על צוארי בנימין, כמה צוארין הוו ליה לבנימין, א"ר אלעזר, ככה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין להחרב, ובנימין בכה על צואריו, בכה על משכן שילה שעתידי להיות בחלקו של יוסף ועתידי ליחרב.

קריעה. ואמרו (תנחומא, מקץ, י) השבטים קרעו על בנימין, לפיכך יצא ממנו מרדכי שקרע על ישראל.

וכתיב (שם, מג, כט) וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו. ושם (מה, יב) והנה עינכם ראות ועיני אחי בנימין וגו'. ואמרו (מגילה, טז, ע"ב) אמר ר' אלעזר, כשם שאין בלבי על בנימין אחי שלא היה במכרתי, כך אין בלבי עליכם. ועיין זוה"ק (ח"א, רב, ע"ב).

עתיק

קי"ס בעתיקא תליא מילתא כמ"ש חז"ל. ואמרו (סוטה, לו, ע"א) קפץ שבטו של בנימין וירד לים תחילה, שנאמר (תהלים, סח, כח) שם בנימין צעיר רודם, אל תקרי רודם אלא רד ים. והיו שרי יהודה רוגמים אותם, שנאמר (שם) שרי יהודה רגמתם, לפיכך זכה בנימין ונעשה אושפיזן לגבורה. ועיין יומא (יב, ע"א) טעם אחר.

אריך

חו"ג, אחסנתין דז"א, שורשם בכתפין דא"א, כנודע. וז"ש (יומא, יב, ע"א) זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזן לגבורה, שנאמר ובין כתפיו שכן. וכתב בעץ חיים (שער כט, פ"ו, מ"ב) וז"ל, והנה מזה הדעת שהם ב' כתפין דא"א, נמשך כח אל יסוד דז"א כדי למיהב חד רוחא בביאה ראשונה בנוק' לעשותה כלי, וזה הרוחא נקרא

בינה

יובל. ואמרו (ערכין, לב, ע"ב) יכול היו עליה והן מעורבין שבט בנימין ביהודה ושבטי יהודה בבנימין יהא יובל נוהג, ת"ל לכל יושביה, בזמן שיושביה כתיקונן, ולא בזמן שהם מעורבין. יין. ואמרו (ב"ר, לו, ד) שבט יהודה ובנימין לא גלו אלא בשביל היין.

אמו קראתו בן אוני, אוני גימט' בינה, כ"כ בשער הפסוקים (ויצא).

בנימין אותיות בינ-מין, עיין ספר הליקוטים (אמור, כג, ד"ה ולקחתם לכם). ופע"ח (שער הלולב, פ"ג).

דעת

דעת דקלוקול, נחש. ואמרו (שבת, נה, ע"ב) ד' מתו בעטיו של נחש, ואלו הן, בנימין בן יעקב. ודעת דקלוקול בלע - בלעם, וכנגדו, בן בנימין בלע. וכן דעת דקלוקול עמלק, וכנגדו זרעו של בנימין שאול. עיין תנחומא (במדבר, כו).

כתב בעץ חיים (שער לד, פ"ב, מ"ח, אות יב) וז"ל, דעת המלכות, תחילה היה לה ב' כלים לחוד, אמצעי וחיצון, וגם המקיף היה באופן אחר, אח"כ בביאה ראשונה הניח בה ז"א רוחא (היינו ב' גבורות, עיין ערך קטן גבורה), ואז נתוסף בה דעת פנימי שהוא שם ב"ן, והוא סוד בנימין, ואז חוזר דעת שלה להיות בחינת זכר, ונתחדש בה או"מ הזכר, עכ"ל. והבן ששורשו בחלק הזכר, וניתן לנוק' ולכך חוזר להיות זכר, ודו"ק.

חסד

ימין, וכך קראו אביו, בן ימין. וכתב בעץ חיים (שער ו, פ"ח) וז"ל, והנה נודע כי שם ב"ן המעלה מ"ן, הוא בנימין, ושורשו דוכרא משם ע"ב דיויד"ן, שהוא חכמה, והוא כמנין חסד, והנה החסד שבע"ב יכול להעלות מ"ן לצורך זווג או"א, וזה נמשך אל הז"א מאבא שהוא חכמה, לכך נקרא רוחא כי הוא זכר ממש שהוא בחינת רוח שהוא ז"א, עכ"ל. עיי"ש. ועיין שער הכוונות (דרושי כוונות ק"ש, דרוש ו, פירוש תיבת שמע) וז"ל, ואמנם הוא נקרא ימין, לפי שניתן לה מן הזכר הנקרא ימין בביאה ראשונה, כנודע כי דוכרא מימנא ונוק' משמאלא, עכ"ל. ועיין ספר אדם ישר (דרושי פרטי העולמות, ענין אחר באחור).

חדשים שנכנסים לתוך האדם לאחר לידתו, נצרך נשמת אליהו מגד ומבנימין, עיי"ש.

שכינה, ביהמ"ק. ואמרו (יומא, יב, ע"א) מה היה בחלקו של יהודה, הר הבית הלשכות והעזרות, ומה היה בחלקו של בנימין, אולם והיכל וביקה"ק, ורצועה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין ובה היה מזבח בנוי, ובנימין הצדיק היה מצטער לבלעה בכל יום, שנאמר (דברים, לג, יב) חופף עליו כל היום. ואמרו (זבחים, נד, ע"ב) גמירי, דסנהדרין בחלקו דיהודה, ושכינה בחלקו של בנימין. ועיי"ש (קידה, ע"ב) ובכולן לא שרתה אלא בחלקו של בנימין.

ובקלקול, פלגש בגבעה. עיין מגילה (כה, ע"ב). וכתוב (שופטים, כא, א) לא יתן בתו לבנימין לאשה. עיין תענית (ל, ע"ב).

בת. ואמרו (ב"ב, קטז, ע"ב) מלמד שהתנו על שבט בנימין שלא תירש בת עם הבן עם האחים. בנימין חסר בלא יו"ד, עולה נקב. אולם אינו נקבה כפשוטו, אלא שחוזר להיות זכר. עיין היטב עץ חיים (שער לט, דרוש טו; שער מד, פ"ז). ושורשו בזכר, ברוחא דשביק בגוה, עיין שער הכוונות (ק"ש, דרוש ו). ועיין שער ההקדמות (דף פו, ע"א). וספר הליקוטים (וישב, מא).

כתר

כתב במגיד מישרים (שמות) שבנימין בחינת כתר, ולכך נבנה ביהמ"ק בחלקו. ומצד הקלקול כתיב (שופטים, כ, מג) כתרו את בנימין.

חכמה

חכמים - רבנן. ואמרו (סנהדרין, צט, ע"ב) כגון הני דבי בנימין אסיא, דאמרי מאי אהני לן רבנן, מעולם לא שרו לן עורבא ולא אסרו לן יונה. ואיתא בשער הפסוקים (ויצא) וז"ל, אביו יעקב נגרר אחר אביו - חכמה, וקראו בנימין ע"ש הה"ח ימניים הבאים לו מאבא, וזהו בן ימין, עכ"ל. ועיין שער מאמרי רשב"י (מאמרי ספר הווה, בראשית, ד"ה מרוב אונים).

גבורה

זכה ונעשה אושפזיכן ל"גבורה". עיין יומא (יב, ע"א). ועיין רקאנטי (ויצא, ד"ה ותקרא את שמו יוסף).

אש. ואמרו (תנחומא, ויחי, יד) ומדבר במזבח שהיה אמה אחת מן המזבח בתוך חלקו של בנימין, ואעפ"כ לא היתה האש זזה מתוך חלקו.

עיין עץ חיים (שער לט, דרוש ח). ועיין שער הכוונות (דרושי נפילת אפים, דרוש ד) וז"ל, בביאה ראשונה יהיב בה רוחא דשדי בגוה, וה"ס בנימין, שפירשו בן - ימין, שה"ס שני הגבורות שלא נמתקו תוך היסוד דז"א כנודע, והם שני הויות שהם בגימט' ב"ן, ואלו השנים נותנם ז"א לנוק' בביאה ראשונה, ועיי"ש שיוסף מג' גבורות שנמתקו ובנימין מב' גבורות שלא נמתקו. ועיין פע"ח (שער נפילת אפים, פ"ג).

תפארת

יעקב אבי בנימין. וברכו (בראשית, מט, כז) בנימין זאב יטרוף בבקר יאכל עד ולערב יחלק שלל. ואמרו (מד"ר, יב, ז) שנולד בנימין כשהיה יעקב בן מאה שנה, ולכך נראה שמו בנימין, בן - ימן (גימט' ימן - מאה) שנולד כשהיה אביו בן מאה שנה. ואמרו (תנחומא, מקץ, י) וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו - שמח בו שראה בו דמות דיוקנו של אביו.

נצח

נו"ה, דרך. וכתוב (בראשית, מב, ד) ואת בנימין אחי יוסף לא שלח יעקב את אחיו כי אמר פן יקראנו אסון.

הוד

נו"ה, תרי דדי בהמה. וכתוב (במדבר, לד, כא) למטה בנימין, אלידד, אלי-דד.

יופי. ואמרו (תנחומא, ויגש, ה) כי כמון כפרעה - כשם שפרעה רכב אוהב נשים ומחמדן, כך אתה ראית לבנימין שהוא יפה תואר ואתה מחמדו. ומעין כך בזוה"ק שיופי בנימין כיופי אמו רחל. ועיין ערך קטן תפארת שהיה דמות דיוקנו כאביו יעקב.

יסוד

יוסף, וכן בנימין. בנימין סוד עטרת היסוד, בסוד חופף עליו כל היום, ודו"ק. ויוסף נקרא נהירו, ובנימין נקרא נציצו. כ"כ בשער מאמרי רשב"י (שמות). ועיין שער מאמרי רשב"י (ספד"צ, פ"א). יסוד עליון דוכ', ויסוד תחתון נוק'. מ"ד ומ"ן. ועיין שער הפסוקים (וירא). וספר הליקוטים (וישב, מא, ד"ה וישא עיניו; ויגש, ד"ה והיה כראותו). ועיין עץ חיים (שער לט, דרוש טו) יוסף אור ישר, בנימין אור חוזר. ומקורו בזוה"ק (ח"א, קנה, ע"ב). ועיין שער הכוונות (דרושי חג הסוכות, דרוש ה). וכתוב (בראשית, מב, ד) ואת בנימין אחי יוסף. והם בני אם אחת, כמ"ש (שם, מג, כט) בנימין אחיו בן אמו. ויוסף בחינת יסוד, ובנימין יסוד דנוק', ולכך נקרא בנימין הצדיק (יומא, יב, ע"א). ואמרו (סוטה, לו, ע"ב) היה ראוי יוסף לצאת ממנו י"ב שבטים כדרך שיצאו מיעקב אביו, שנאמר (בראשית, לו, ב) אלה תולדות יעקב יוסף, אלא שיצא שכבת זרעו מבין צפורני ידיו, ואעפ"כ יצאו מבנימין אחיו, וכולן נקראו ע"ש (של יוסף). עיי"ש. ואמרו (זוה"ק, ח"א, קנה, ע"ב) וכי בנימין צדיק הוה, אין, דכל יומי לא חטא בהאי את קיימא. ועיין הוריות (ה, ע"ב). ובמשכן שילה אמרו (זבחים, קיח, ע"ב) רצועה היתה יוצאת מחלקו של יוסף לחלקו של בנימין. ובבנימין כתיב (בראשית, מט, כז) זאב יטרוף, והיינו על שם יוסף שנאמר בו (שם, לו, לג) טרוף טרף יוסף. ועיין ב"ר (צט, ג). ובחלק בנימין במזבח היה יסוד, כמ"ש בזבחים. עיין ספר הליקוטים (וישב, מא; ויקרא, ד). וזוה"ק (ח"א, רנט, ע"א).

מלכות

אמרו (סוכה, כז, ע"ב) יהודה ובנימין העמידו מלכים ע"פ נביאים. וחיבור בנימין עם יהודה יש בו פנים רבות. כגון בביהמ"ק (יומא, יב, ע"א). ויהודה ערב בעד בנימין בירידתו למצרים. וכל השבטים גלו, זולת יהודה ובנימין. עיין ויק"ר (ה, ג), ואיכ"ר (הקדמה, פסקה ו).

וכתב בשער הפסוקים (תהלים) וז"ל, ואות ה' תתאה (של שם הוי"ה) הצעירה מכלם, הנקרא בנימין, שהיא המלכות, כנודע נקרא אדנ"י,

הגלגולים (הקדמה לב). ועיין שמן ששון על שער הכוונות (דרושי ויעבור, דרוש ב, אות ב).
וכתב בעץ חיים (שער לט, דרוש טו) וז"ל, ונקרא בן אוני, כח נוק' כי היא מן הנשמה בינה, עכ"ל, עיי"ש היטב.

חיה

אמרו (סוטה, יא, ע"ב) אומה זו (ישראל) כחיה נמשלה, וכו', בנימין זאב יטרף.
סוד בן איש "חי", בחינת בנימין. עיין פע"ח (שער ק"ש, פ"ט: שער הלולב, פ"ב) סוד יסוד - חי, שעולה למעלה בסוד יוסף, ויורד עד למטה בסוד בנימין. ועיין שער היחודים (פ"ג).

יחידה

אורו של משיח. ואמרו (כתובות, קיא, ע"א) אמר אביי, נקטינן, בכל לא חזיא חבלי דמשיח, תרגמה אהוצל דבנימין, וקרו ליה קרנא דשזיבתא. ואמרו (זבחים, קיח, ע"ב) ובין כתפיו שכן, אלו ימות משיח. ואמרו (זוה"ק, ח"ב, קכ, ע"א) בבקר יאכל עד, דהיינו עד כי יבא שילה, ודא בקר דאברהם, ולערב יחלק שלל, דא ערב דיצחק, דתמן תרין משיחין, עיי"ש.
מסירות נפש. ואיתא בשער הכוונות (דרושי נפילת אפים, דרוש ד) וז"ל, ובסוד הוי"ה דההי"ן שהיא בחינת רוחא דשדי בגוה הנקרא בנימין, בסודו מוסר האדם נפשו בנפילת אפים וכו', עכ"ל, עיי"ש.

ונמצא כי בנימין הצעיר שהוא המלכות אדנ"י, עכ"ל.

נפש

כתיב (בראשית, לה, יח) ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן אוני. וכתב בעץ חיים (שער לט, דרוש ח) וז"ל, ויהי בצאת נפשה כי מתה - כי בנימין לקח אתו החלק עצמו הנשאר באמו שהוא הנפש שלה ממש, ובלדתה אתו יצאה נפשה ממש ואז מתה, עכ"ל. ועיין שער המצות (יתרו) ענין כבוד אחיו הגדול. וכתב בעולת תמיד (שער התפלה) וז"ל, ושם ב"ן בהיותו בדעת ביסוד ז"א, נקרא יוסף, וכשנותנו בביאה ראשונה של בריאת העולם נקרא בנימין בדעת שלה וכן ביסוד שלה, ונמצא שהוא רוחו מצדו, ובה נקרא נפש, עכ"ל. ועיין לקוטי תורה (וירא; וישלח, ד"ה ויהי בצאת).

רוח

גבי יסוד המזרח המזרחי אמרו (זבחים, נג, ע"ב) אוירא דבנימין קרקע דיהודה.
בנימין קבל הרוח דשביק ברחל יעקב, בחינת רוח דשביק בה בעלה. עיין לקוטי תורה (וירא, ד"ה והנה). וכתב הציוני (במדבר) וז"ל, בנימין מזלו דלי, ואבנו אחלמה [לשון חלום של שינה, שזהו חלקו כמ"ש הראב"ד (ספ"י, פ"ה, מ"א)] ט' הללו של רוח, עכ"ל, עיי"ש.

נשמה

על מהות נשמת בנימין, עיין חסד לאברהם (מעין ד, נהר נו). וקהלת יעקב (ערך אליהו). ושער

מילון ערכים בקבלה בנימין

דנוק', עכ"ז עלמא דדוכ' איהו, ולא בעלמא דדוכרא תחת מלכות רחל, גם כי נולד ממנה, ואלו השנים הם יוסף ובנימין, אור ישר יוסף, אור חוזר בנימין. לכך יוסף הוא יעקב אור ישר, ובנימין אור חוזר בצאת נפשה כי מתה, כי היא נפשה הנקבה. אך שנסתלק לעילא אביו קרא לו בנימין, בן ימין ולא בן שמאל, גם הוא אור חוזר, והטעם שאח"כ חוזר לירד בסוד אור ישר, וז"ס שמש בנימין במקום יוסף כד אתאביד, עכ"ל.

ועיין עוד שער מ' דרוש ז', שביאר הטעם מדוע נקרא בנימין זכר, ששורשו בחסדים הזכרים, עיי"ש. וביאר זאת בפרטות שם (שער ו, פרק ח) וז"ל, נודע כי שם ב"ן המעלה מ"ן (שהוא בסוד דעת חוזר כנ"ל, ולכך בכוחו להעלות מ"ן, והבן), הוא בנימין, ושורשו דוכ' משם ע"ב דיודי"ן שהוא חכמה, והוא כמנין חסד, והנה החסד שבע"ב יכול להעלות מ"ן לצורך זווג או"א, וזה נמשך אל הז"א מאביו שהוא חכמה, לכן נקרא רוחא, כי הוא זכר ממש שהוא בחינת רוח שהוא ז"א, עכ"ל. עיין שער ההקדמות (דף פו, ע"א) סוד בנימין.

וכתב בשער הכוונות (דרושי ק"ש, דרוש י', פירוש חיבת שמע) וז"ל, כל הצדיקים אשר הם מעלים מ"ן, נקראים ע"ש בנימין וכו', עכ"ל, עיי"ש. ואליהו גימט' ב"ן, ששורשו בבנימין. עיין שער הגלגולים (הקדמה לב).

וכשם שיוסף שטנו של עשו, וכן היה מסלסל בשערו, כן בנימין, ב-נימין, והוא כנגד הנימין שבשערות, ודו"ק.

בנימין הוא סוד יסוד דנוק', כמ"ש האריז"ל (ספר הליקוטים, וישב, פרק מא, וכן בהרבה מקומות) וז"ל, ונחזור לסוד בנימין שהיה בסוד יסוד הנקבה של זעיר, עכ"ל, עיי"ש. עיין זוה"ק (ויצא, קנג, ע"ב). וכתב בעץ חיים (שער כט, פ"ו, מ"ב) וז"ל, והנה מזה הדעת שהם ב' כתפין דא"א, נמשך כח אל היסוד דז"א כדי למיהב חד רוחא בביאה ראשונה בנזק' לעשותה כלי, וזה הרוחא נקרא בנימין, עכ"ל.

עוד כתב שם (שער לד, פ"ב, מ"ב, אות יב) וז"ל, דעת המלכות תחילה היה לה ב' כלים לחוד, אמצעי וחיצוני וגם המקיף היה באופן אחר. אח"כ בביאה ראשונה הניח בה ז"א רוחא לעשותה כלי, ואז נתווסף בה דעת פנימי שהוא שם ב"ן, והוא סוד בנימין, ואז חוזר דעת שלה להיות בחינת זכר (לכך נקרא בנימין שהוא זכר) ונתחדש בה או"מ הזכר, עכ"ל. עיין שער מ"ד, פ"ז. ושער ההקדמות (דף נא, ע"א).

עוד כתב שם (שער לט, דרוש ח) וז"ל, ברוחא דשביק יעקב ברחל הוא מועט, ולא הספיקה להוליד רק יוסף לבדו, ונשאר אח"כ חלק נפשה המגיע לעצמה, וכשנולד בנימין הוצרכה לתת בו אותו חלק של עצמה, וכיון שיצאה נפשה וניתן בבנימין כשנולד, לכך מתה, עכ"ל. עיי"ש מדוע אמו קראה לו בן אוני ואביו קרא לו בנימין.

עוד כתב שם (שער לט, דרוש טו) וז"ל, כלל העולה מכל הנ"ל, כי ב' יסודות הם מז"א לנזק', בסוד אור ישר, וממלכות לת"ת בסוד אור חוזר וכו'. הרי שבנימין עם היותו בעלמא

מדור ארמית

מילון ערכים בארמית
בנימין - הוצל

מילון ערכים ארמית

בנימין - הוצל

חבלי משיח, כי מתנוצץ בה הארת משיח כבר, והיינו מתנוצץ בה קרנו של משיח.

וכבר בימות יהושע הייתה הוצל מוקפת חומה, כמ"ש במגילה (ה, ע"ב) שלכן קוראים בה בט"ו. והיינו שכח הצלה זו חל בה זמן וזמנים טובא מכח חומה המקיפה לה, אולם בעומק זה מהארת משיח, כנ"ל.

וכשם שבנימין עליו נאמר בין כתפיו שכן, והיינו ביהמ"ק על כתפיו, מעין כך אמרו (שבת, צב, ע"א) אחד מבני הוצל שהוציא משאוי על ראשו בשבת, חייב, שכן בני עירו עושין כן, עיי"ש. והיינו נושאים על כתפיהם סמוך לראשיהם, ששם נמצא ראשם, ולא בידיהם. עיין רש"י שם. ובקלקול אמרו (ב"ר, צב) שהשבטים היו מכין את בנימין על כתפיו והיו אומרים גנבא בר גנבתא.

ובנימין מת בעטיו של נחש, עיין ב"ב (יז, ע"א). ויוסף איש הוצל, הוא איסי בן מהללאל, אסיתא דנחשא, דלא שליט ביה רוקבא. עיין נדה (לו, ע"ב). ותוס' (יומא, נב, ע"ב, ד"ה הוא יוסף הבבלי). ותוס' בנדה (שם, ד"ה איסי בן מהללאל).

אולם אף שהשתא מכח בנימין מתפשטת הארה לחו"ל, להוצל, ויש בה חכמים ויודעין כנ"ל, מ"מ זו הארה מועטה, כמ"ש בחידושי הר"ן (שבת, צב, ע"ב) וז"ל, הוצל דהיא עיר קטנה ואנשים בה מעט, עכ"ל. אולם לעת"ל תתפשט הארה זו בכל העולם כולו.

אמרו (כתובות, קיא, ע"א) אמר אביי, נקטינן בבל לא חזיא חבלי דמשיח, תרגמה אהוצל דבנימין, וקרא ליה קרנא דשיזבתא. ועיין רמב"ן (מגילה, ב, ע"א, ד"ה ועכשיו) שי"א שתרי הוצל הוא. ופירש בשטמ"ק (שם, קי, ע"ב) וז"ל, קרנא דשיזבתא - קרן זוית של הצלה צבי משמע מצביוני, כלומר בארץ שנתתי בה צביוני יהא בה חיים לעת"ל, עכ"ל. עיי"ש המשך הסוגיא.

והבן שארץ ישראל נקראת ארץ הצבי, אולם הארה זו מתפשטת אף לחו"ל, ועיקרה מתפשט בהוצל. ודייקא מכוחו של בנימין שהוא נולד בא"י, משא"כ שאר השבטים. ועיקר קדושתה, מקום המקדש, נמצאת בחלקו. ונודע שא"י מקבילה ללשה"ק, וחור"ל לשאר הלשונות. ולפ"ז מכח בנימין מתפשט קדושת א"י לכל הארצות, וכן מתפשט קדושת לשה"ק לשאר הלשונות. ולכך נקראת הוצל, לשון צל, כי א"י היא בחינת אור, ושאר הארצות בחינת צל, והממוצע הוא הוצל. וכן מתפשט בה אור התורה שבא"י. ולכך הוצל היה מקום של יודעי תורה מעין א"י, עיין גיטין (סא, ע"א) לההוא גברא שהיה מהוצל, ואמר לו אביי מאתריה דר' יאשיה אתה, ופרש"י וז"ל, לפיכך אתה בקי בדינין לפי שהוא דורש לרבים ומודיען, עכ"ל.

ונקראת קרני לשון קרן, ועיין בן יהוידע שם שפירש שבבל עומדת כנגד ירולשים בקרן זוית. אולם נראה שמשיח נקרא קרן, כמ"ש קרן דוד עבדך מהרה תצמיח. ושם נגלה שאין

